

ARCHEOLOGIENOTA

RIJSELSEPOORT 5-7 TE IEPER

DEEL 1 VERSLAG VAN RESULTATEN

ABO Archeologische Rapporten 2025

Rapport opgemaakt door: Polte De Weirdt

Derbystraat 55

9051 Gent

Projectcode:

Intern: 34779

AOE: 2023F46

COLOFON

Titel

Archeologienota

Rijselsepoort 5-7 te Ieper

Auteur

Polte De Weirdt

Projectcodes

Intern: 34779

Agentschap Onroerend Erfgoed: 2023F46

Plaats en datum

Gent, juni 2023

Reeks en nummer

ABO archeologische rapporten 2025

ISSN 2406-3940

Alle afbeeldingen zijn aangeleverd door ABO nv tenzij anders aangegeven.

RAPPORTFICHE

Versies		
<i>Versie</i>	<i>Datum</i>	<i>Status</i>
v0	08/03/2023	Interne draft
v1	06/06/2023	Externe draft
v2	27/06/2023	Definitieve versie

Projectteam	
<i>Functie</i>	<i>Naam</i>
Projectleider	Polte De Weirdt
Business Unit Manager	Toon Moeskops
Kwaliteitscontrole	Jan Coenaerts
General Director	Patrick Hambach

INHOUDSOPGAVE

DEEL 1 Verslag van resultaten	1
1 Inleiding	8
1.1 Administratieve gegevens	8
1.2 Aanleiding van het onderzoek en wettelijk kader	9
1.3 Afbakening van het projectgebied	9
1.4 Doel van het onderzoek en onderzoeksstrategie	10
2 Aard van de bedreiging	1
2.1 Huidige situatie	1
2.2 Toekomstige situatie	4
1.1.1 Sloopwerken	4
1.1.2 Constructiewerken	5
1.1.3 Samenvatting en overzicht van de geplande bodemingrepen	6
3 Landschappelijke analyse	11
3.1 Topografische situering	11
3.2 Bodemkundige situering	15
4 Archeologische voorkennis	19
4.1 Historische achtergrond	19
4.2 Inventarissen onroerend erfgoed	28
4.3 Cartografische en iconografische bronnen	38
4.4 Impact Eerste Wereldoorlog	44
4.5 Recente landschapsveranderingen	48
4.6 Milieuhygiënisch bodemonderzoek	53
5 Besluit	56
6 Bibliografie	58
DEEL 2 Programma van maatregelen	60
1 Inleiding	61
2 Gemotiveerd advies	63
2.1 Vooronderzoek	63
2.2 Uitgesteld traject	63
3 Methodologie en onderzoeksstrategie	64
3.1 Stap 1 – Vooronderzoek zonder ingreep in de bodem in de vorm van landschappelijke profielputten (verplicht)	64
3.2 Stap 2 – Vooronderzoek met ingreep in de bodem in de vorm van proefsleuven (optioneel)	68
4 Bijkomende bepalingen	73
4.1 Vondstmelding	73
4.2 Bewaring en deponering van vondsten	73
4.3 Criteria voor het niet uitvoeren van de voorziene onderzoeksmethoden	74
4.4 Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code Goede Praktijk	74
4.5 Risico's en maatregelen	74
5 Bibliografie	76
6 Kwaliteitscontrole en ondertekening	77

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1: GRB basiskaart met aanduiding van het projectgebied	9
Figuur 2: Meest recente luchtfoto met aanduiding van het projectgebied	1
Figuur 3: Schematisch overzicht van de huidige ruimtelijke indeling op het projectgebied	2
Figuur 4: Recente foto van het projectgebied foto genomen voor de oprit van het parkeerterrein t.h.v. Rijselsepoort nr. 5 (Google, 2023)	2
Figuur 5: Recente foto van het projectgebied foto genomen op de oprit van het parkeerterrein t.h.v. Rijselsepoort nr. 13 (Google, 2023)	2
Figuur 6: Recente foto van het projectgebied foto genomen ten zuiden van het winkelpand van LIDL, in zuidoostelijke richting (Google, 2023)	3
Figuur 7: Schematisch overzicht van de geplande sloopwerken met daarbij de maximaal bereikte diepte.	4
Figuur 8: Schematisch overzicht van de geplande constructiewerken en de MAXIMAAL bereikte verstoringsdieptes daarbij voorzien worden (incl. 20 cm buffer).	6
Figuur 9: Schematisch impactplan van de voorziene bodemverstoring over het projectgebied.	7
Figuur 10: Inplantingsplan toekomstige toestand (initiatiefnemer, 2023).	8
Figuur 11: Fundering- en rioleringsplan van het winkelpand (initiatiefnemer, 2023).	9
Figuur 12: Grondplan van het winkelpand (initiatiefnemer, 2023).	9
Figuur 13: Snede A-A van het winkelpand (initiatiefnemer, 2023).	10
Figuur 14: Snede B-B van het winkelpand (initiatiefnemer, 2023).	10
Figuur 15: Topografische kaart met aanduiding van het projectgebied	12
Figuur 16: Digitaal Hoogtemodel (1m) met aanduiding van het projectgebied, macroniveau	12
Figuur 17: Digitaal Hoogtemodel (1m) met aanduiding van het projectgebied, microniveau	13
Figuur 18: Hoogteprofielen.....	13
Figuur 19: Skyview (factor 0,25 m) met aanduiding van het projectgebied	14
Figuur 20: Gedigitaliseerde bodemkaart met aanduiding van het projectgebied	16
Figuur 21: Gedigitaliseerde quartairgeologische kaart (1:200.000) met aanduiding van het projectgebied	16
Figuur 22: Quartairgeologische sequentie type 3a	17
Figuur 23: Gedigitaliseerde Tertiairgeologische kaart met aanduiding van het projectgebied	17
Figuur 24: Bodembedekkingskaart met aanduiding van het projectgebied	18
Figuur 25: oudste kernen van Ieper. Legende: 1. Motteheuvel 2. Castrale kapel Sint-Martinus 3. Grafelijke spijker voor graanopslag 4. Sint-Pieterskerk 5. Marktplaats. (Termote 1990) Het raster geeft de zone van het alluvium aan.	20
Figuur 26: Ieper in de 12de eeuw. Legende: A. Schipleet aangelegd midden 12de eeuw B. Stadsareaal tot eind 12de eeuw 1. Motteheuvel 2. Romaanse Sint-Maartenskerk 3. Lakenhalle (1173 eerst vermeld) 4. Grafelijke spijker 5. Grafelijk muntatelier 6. Gevangenis van de burggraaf 7. O.L. Vrouwshospitaal 8. Vleeshuis 9. Sint-Pieterskerk 10. Grafelijke motte (Zaalhof) 11. Neerhof grafelijke motte 12. Sint-Jacobskerk (Termote 1990)	21
Figuur 27: De Sceuveldgracht rondom de Sint-Maartenskern (bovenaan) Legende: 1 Ieperlee 2 Vallei van de Ieperlee 3 Sint-Maartens motte en neerhof 4 Omwalling van de Sint-Martinus en Sint-Pietersparochie (11de-12de eeuw) 5 Zaalhof - motte en neerhof (vanaf 1127) 6: Schipleet 7 Omwalling 8 Gereduceerd neerhof van het Zaalhof (Dewilde 2015)	22
Figuur 28: Anoniem grondplan van de Vaubanversterking rond Ieper uit de 18de eeuw (Stedelijk Museum Ieper)	25
Figuur 29: De Ypres Salient. Legende: Rode lijn - front tot juni 1916 Rode stippellijn - front in december 1917. (British Library 2018)	26
Figuur 30: Ieper tussen 1250 en 1300 (Termote 1990)	27

Figuur 31 leper tijdens de 13 ^{de} eeuw (Termote 1990).....	27
Figuur 32: stadsplan van leper met de locatie van de Laatmiddeleeuwse straten en de Sint-Michielswijk (oranje). (Van Bellingen, Dewilde & Mus 1993)	27
Figuur 33: Visuele weergave van beschermde monumenten en erfgoedlandschappen die opgenomen zijn in de Inventaris Onroerend Erfgoed rondom het projectgebied. (IOE, 2023).	28
Figuur 34: Visuele weergave van vastgesteld bouwkundig erfgoed dat opgenomen is in de Inventaris Onroerend Erfgoed rondom het projectgebied. (IOE, 2023).	30
Figuur 35: Visuele weergave van de Centrale Archeologische Inventaris in dichte omgeving. (CAI, 2023)	31
Figuur 36: Locatie van het projectgebied (blauw) ten aanzien van de Verdrongen Weiden	35
Figuur 37: Restanten van bewoning die tijdens de opgravingen op de Verdrongen Weiden tevoorschijn kwamen. (Haneca et al. 2009, fig 1, p. 100).....	36
Figuur 38: Een intact binnenhaventje in de Sint-Michielswijk, gelegen aan de leperlee (Haneca et al. 2009, fig. 5, p. 106).	37
Figuur 39: Vereenvoudigd grondplan van een gedeelte van de Verdrongen Weiden-opgravingen (Haneca et al. 2009, fig. 4, p. 104-105).	37
Figuur 40: Fricx-kaart met aanduiding van het projectgebied	39
Figuur 41: Masse-kaart met aanduiding van het projectgebied	40
Figuur 42: Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied	40
Figuur 43: Plan de la place d'Ypres en 1830 avec un pointillé du tracé des ouvrages de Vauban démolis par Joseph II en 1782. [blauw: projectgebied] (KBR, 2023).	41
Figuur 44: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het projectgebied	41
Figuur 45: Vandermaelen-kaart met aanduiding van het projectgebied	42
Figuur 46: Popp-kaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2023)	42
Figuur 47: Topografische kaart van 1873 met aanduiding van het projectgebied.....	43
Figuur 48: Topografische kaart van 1904 met aanduiding van het projectgebied.....	45
Figuur 49: Britse loopgravenkaart [April 1917] met aanduiding van het projectgebied (National Library of Scotland, 2023).....	45
Figuur 50: Britse loopgravenkaart [Mei 1917] met aanduiding van het projectgebied (National Library of Scotland, 2023).....	46
Figuur 51: Luchtfoto [Augustus 1915] met aanduiding van het projectgebied (Imperial War Museum, 2023)	46
Figuur 52: Luchtfoto [September 1917] met aanduiding van het projectgebied (In Flanders Fields Museum, 2023).....	47
Figuur 53: Luchtfoto [Juli 1918] met aanduiding van het projectgebied (In Flanders Fields Museum, 2023)	47
Figuur 54: Topografische kaart van 1969 met aanduiding van het projectgebied.....	48
Figuur 55: Orthofotomozaïek uit 1971 met aanduiding van het projectgebied	49
Figuur 56: Topografische kaart van 1986 met aanduiding van het projectgebied.....	49
Figuur 57: Orthofotomozaïek uit 1988 met aanduiding van het projectgebied	50
Figuur 58: Orthofotomozaïek uit 2000 met aanduiding van het projectgebied (blauw) en de opgravingen aan de verdrongen wijden (gele pijl)	50
Figuur 59: Orthofotomozaïek uit 2005 met aanduiding van het projectgebied	51
Figuur 60: Orthofotomozaïek uit 2013 met aanduiding van het projectgebied	51
Figuur 61: Orthofotomozaïek uit 2014 met aanduiding van het projectgebied	52
Figuur 62: Meest recente orthofotomozaïek met aanduiding van het projectgebied.....	52
Figuur 63: locaties van de milieuhygienische boringen (ABO nv 2023)	53
Figuur 64: Boorstaten (ABO nv 2023)	55
Figuur 65: Overzicht van het archeologisch advies met betrekking tot het projectgebied.....	57

Figuur 66: Meest recente luchtfoto met aanduiding van het projectgebied en de geselecteerde zones voor verder onderzoek	62
Figuur 67: Luchtfoto met aanduiding van de boorpunten voor het landschappelijk bodemonderzoek.....	66
Figuur 68: Luchtfoto met indicatieve locatie van de proefsleuven.....	70

LIJST VAN TABELLEN

Tabel 1: Overzicht van de geplande bodemingrepen per niveau	7
Tabel 2: beschrijving van de Quartaire sequentie (type 3a)	15
Tabel 3: Overzicht van de (pre-)historische periodes	19
Tabel 4: Tabel met de locatie van beschermde monumenten (rood) en landschappelijke erfgoedobjecten (groen) gelegen op of direct langs het projectgebied. (Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed, 2023)	29
Tabel 5: Overzicht van de CAI-locaties in de omgeving van het projectgebied (Centrale Archeologische Inventaris 2023).....	33
Tabel 6: Overzicht van de publicaties in de omgeving van het projectgebied (Inventaris Onroerend Erfgoed, 2022).....	34
Tabel 7: Overzicht voorgestelde onderzoeksstrategie in de voorgestelde volgorde van uitvoering.	63
Tabel 8: Overzicht toepasbaarheid, uitvoerbaarheid en noodzakelijkheid van het landschappelijk bodemonderzoek.....	64
Tabel 9: Overzicht onderzoeksvragen landschappelijk bodemonderzoek.	65
Tabel 10: Technische gegevens voor het voorgestelde landschappelijk profielputtenonderzoek.....	66
Tabel 11: Overzicht toepasbaarheid, uitvoerbaarheid en noodzakelijkheid van proefsleuvenonderzoek.	68
Tabel 12: Overzicht onderzoeksvragen proefsleuvenonderzoek.	69
Tabel 13: Technische gegevens voor het voorgestelde proefsleuvenonderzoek.	70
Tabel 14: Risico's en maatregelen.	75

1 INLEIDING

1.1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectgegevens	
Naam + adres projectgebied	
- Straat + nr.:	Rijselsepoort 5-7
- Postcode:	8900
- Fusiegemeente:	Ieper
Lambertcoördinaten (1972; EPSG:31370)	Bereik: NW [45634 171239] NO [45747 171234] ZO [45709 171101] ZW [45604 171157]
Kadaster	
- Gemeente:	Ieper
- Afdeling:	1 AFD/IEPER/
- Sectie:	D
- Percelen:	33011D0184/00B002 33011D0184/00S002 33011D0184/00T002 33011D0186/00N000 33011D0186/00S000 33011D0187/02L004 33011D0187/02M004
Onderzoekstermijn	Maart – Juni 2023
Oppervlakten:	- Betrokken percelen: 29.500m² - Projectgebied: 10.530m² - Geplande bodemingreep: 10.530m² - Onderzoeksgebied: 10.530m²

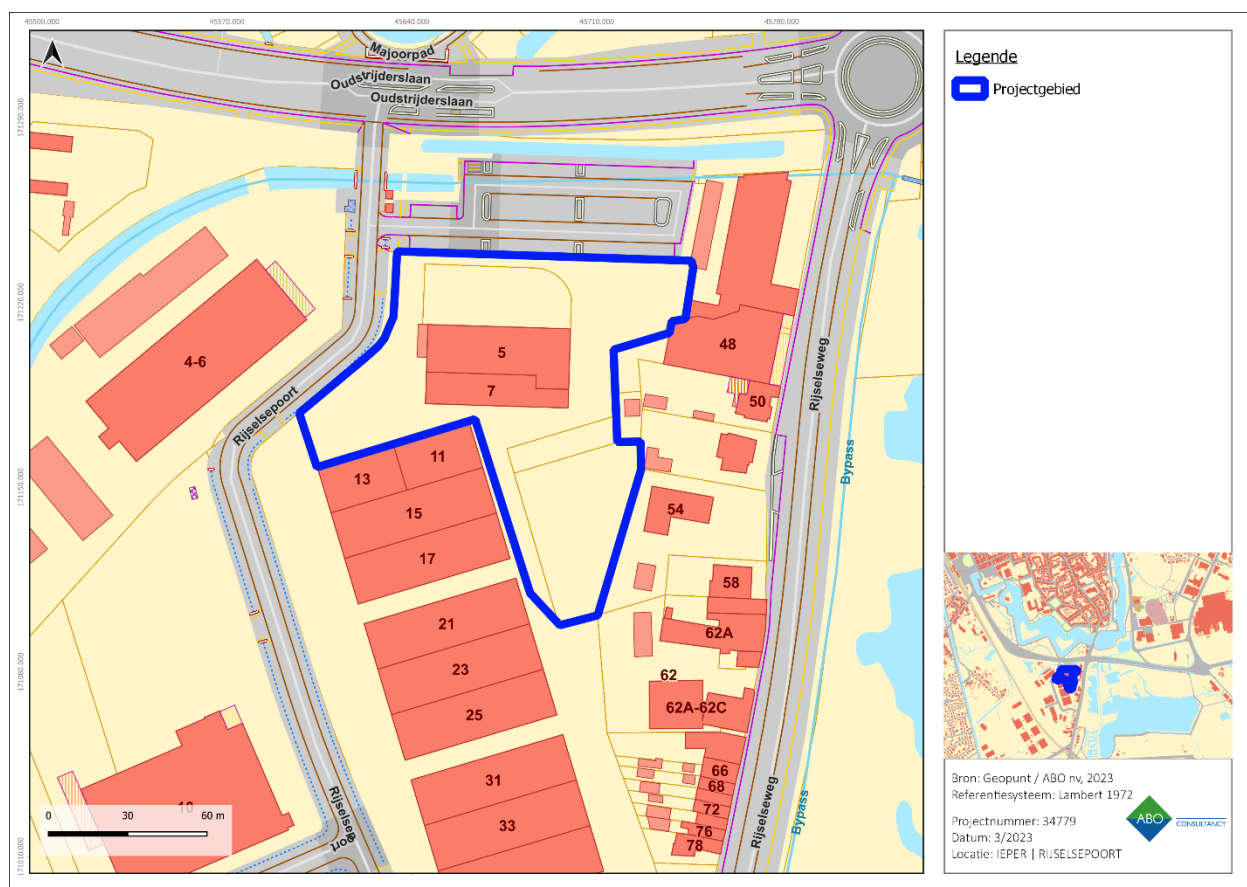
1.2 AANLEIDING VAN HET ONDERZOEK EN WETTELIJK KADER

Deze archeologienota kwam tot stand in opdracht van de initiatiefnemer van de aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen. De geplande werkzaamheden aan de Rijselfsepoort 5-7 te Ieper houden de sloop van het huidige winkelpand in, waarna er een nieuw winkelpand gebouwd zal worden. De geplande werken van 10.530m² worden beschouwd als een ingreep in de bodem.

Het projectgebied valt buiten een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt. Verder bevindt het zich buiten een definitie of tijdelijk beschermde archeologische site, maar wel in een vastgestelde archeologische zone. Doordat de oppervlakte van de percelen waarop deze werken van toepassing zijn de 300m² overschrijdt en de geplande werken meer dan 100m² zullen inhouden, moet er in het kader van het Onroerend Erfgoeddecreet, voorafgaand aan een omgevingsvergunning, een archeologienota worden opgemaakt om het archeologisch potentieel te evalueren (art. 5.4.1. Onroerend Erfgoeddecreet). Het bureauonderzoek moet uitwijzen of een onderzoek met ingreep in de bodem mogelijk en wenselijk is voor het projectgebied.

1.3 AFBAKENING VAN HET PROJECTGEBIED

Het projectgebied komt overeen met percelen 33011D0184/00B002 | 33011D0184/00S002 | 33011D0184/00T002 | 33011D0186/00N000 | 33011D0186/00S000 | 33011D0187/02L004 | 33011D0187/02M004 (Ieper, afdeling 1 AFD/IEPER/, sectie D) dat gelegen is aan de Rijselfsepoort 5-7, dat op het gewestplan aangeduid staat als *milieubelastend industrieterrein* (Figuur 1). In totaal beslaat het projectgebied een oppervlakte van ca. 10.530m².

Figuur 1: GRB basiskaart met aanduiding van het projectgebied

1.4 DOEL VAN HET ONDERZOEK EN ONDERZOEKSSTRATEGIE

Deze archeologienota heeft als doel na te gaan welke archeologische resten er te verwachten zijn ter hoogte van het projectgebied en in welke mate deze bedreigd worden door de nakende ingreep in de bodem. Het onderzoek in deze archeologienota heeft drie objectieven:

- Er wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het projectgebied;
- Er wordt nagegaan welke bewaring te verwachten is en in welke mate ze bedreigd worden door de geplande bodemingrepen;
- Er wordt nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is.

De gegevens waarop het onderzoek gebaseerd is, worden gehaald uit de door de initiatiefnemer aangeleverde plannen in combinatie met bestaande en ontsloten landschappelijke, bouwkundige en archeologische inventarissen en kaarten. Het is steeds de bedoeling om het archeologisch verwachtingsprofiel te confronteren met de aard van de geplande werken om zo de impact ervan op het bodemarchief te bepalen.

De volgende stappen worden ondernomen om een archeologisch verwachtingsprofiel op te stellen:

- Een studie van de bestaande en ontsloten landschappelijke gegevens plaatst het projectgebied in een breder landschappelijk kader (hfst. 3). Hiertoe worden zowel kaartmateriaal als literaire bronnen geconsulteerd.
- Een studie van de bestaande en ontsloten historische en archeologische gegevens geeft inzicht in het archeologisch potentieel van het Projectgebied (hfst. 4). Hierbij worden voornamelijk inventarissen onroerend erfgoed en historische kaarten geraadpleegd.

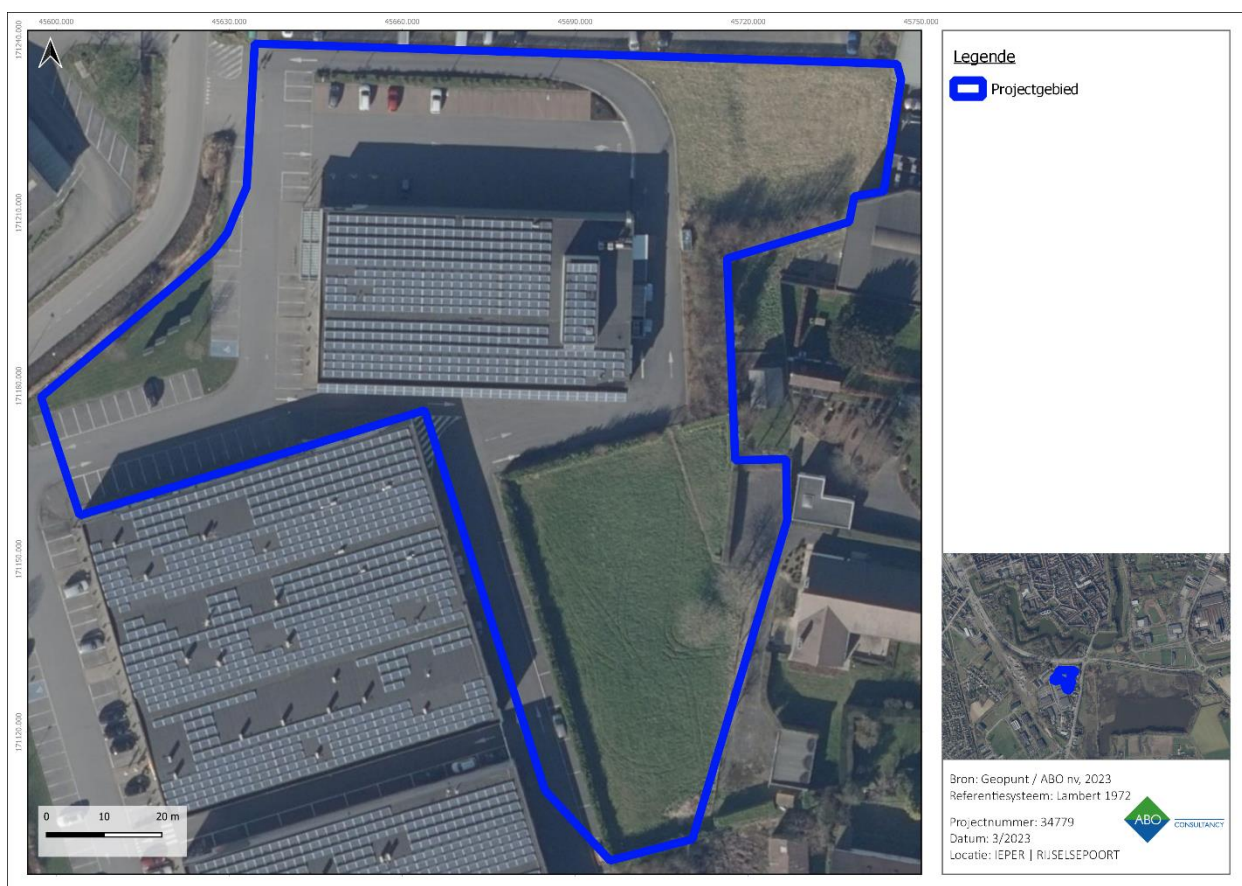
Op basis van de resultaten van dit onderzoek wordt een advies geformuleerd omtrent een eventueel archeologisch vooronderzoek, een vervolgonderzoek, een *in situ* bewaring of een 'geen maatregelen'.

2 AARD VAN DE BEDREIGING

De plannen van de bestaande toestand en de ontwerpplannen van de nieuwe situatie die zijn aangeleverd door de initiatiefnemer zijn als bijlagen toegevoegd aan deze archeologienota om de leesbaarheid te garanderen. In een eerste fase zal het huidige winkelpand gesloopt worden, waarna in een volgende fase een nieuw winkelpand geplaatst zal worden.

2.1 HUIDIGE SITUATIE

Momenteel beslaat het huidige winkelpand, gelegen aan de Rijselsepoort 5 en 7, een oppervlakte van ca. 1.600m². Het gebouw waar de huidige LIDL in gevestigd is werd **rondom volledig verhard met asfalt en klinkers** (Figuur 2). Langs de noord- en westzijde van het gebouw loopt de asfaltverharding verder door en doet dienst als parkeerzone (Figuur 3). Het huidige winkelpand is **gefundeerd op betonnen funderingszolen** en heeft tevens **geen ondergrondse parkeergarage / opslagruimtes**, waardoor de geschatte diepgang van de huidige verstoring gemiddeld **minder dan 60 cm-mv** zou bedragen. Voorts zijn er ook een aantal groene zones aanwezig in het projectgebied (Figuur 3), voornamelijk in de zuidelijke helft.

Figuur 2: Meest recente luchtfoto met aanduiding van het projectgebied

Figuur 3: Schematisch overzicht van de huidige ruimtelijke indeling op het projectgebied

Figuur 4: Recente foto van het projectgebied | foto genomen voor de oprit van het parkeerterrein t.h.v. Rijselfsepoort nr. 5 (Google, 2023)

Figuur 5: Recente foto van het projectgebied | foto genomen op de oprit van het parkeerterrein t.h.v. Rijselfsepoort nr. 13 (Google, 2023)

Figuur 6: Recente foto van het projectgebied | foto genomen ten zuiden van het winkelpand van LIDL, in zuidoostelijke richting (Google, 2023)

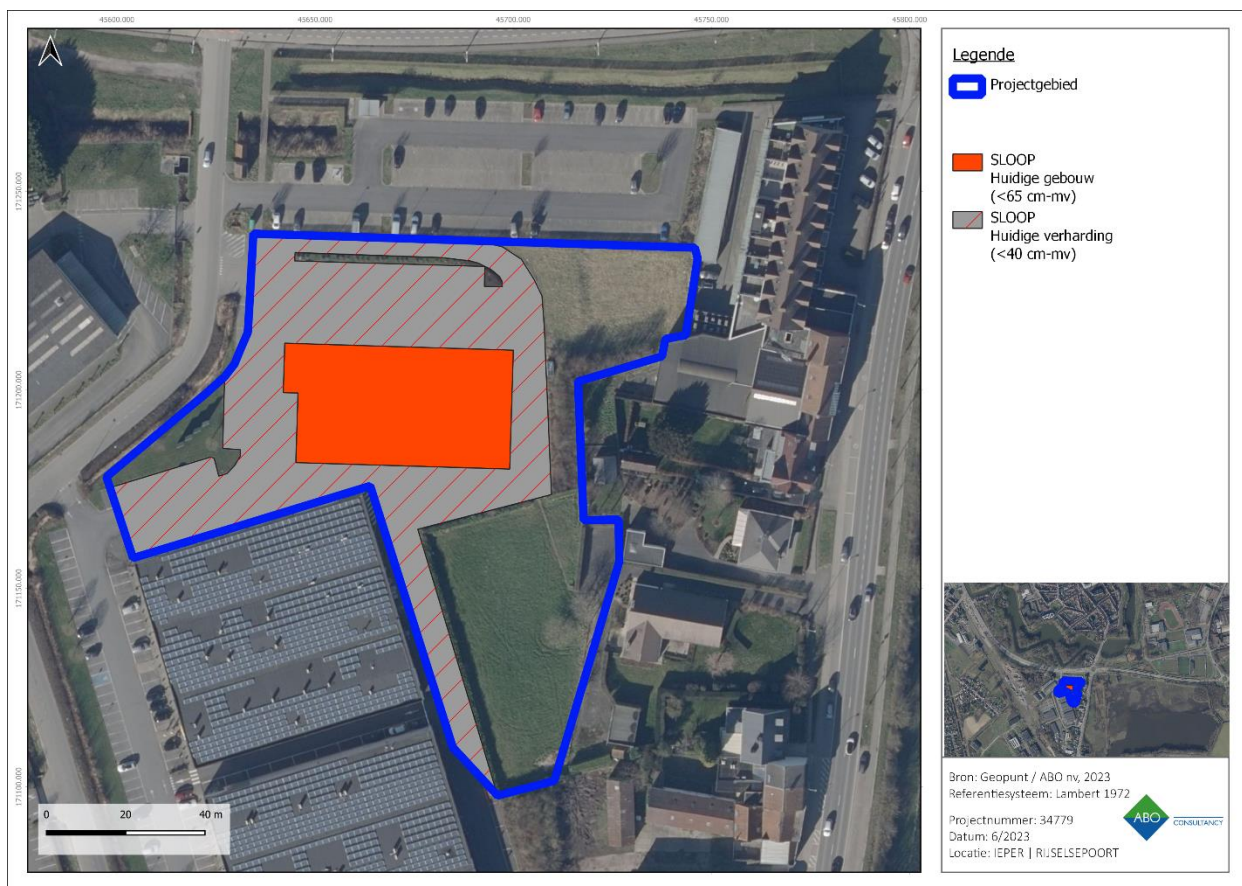
2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

Binnen het projectgebied wordt de complete oppervlakte (10.528m²) volledig heringericht. Hierbij zal de huidige bebouwing eerst en vooral uitgebroken worden, samen met de aanwezige verharding (parking). Daarna zal er een nieuw winkelgebouw ingeplant worden met eveneens een vernieuwd parkeerterrein. Ook de groeninrichtingen zullen opnieuw aangelegd (en verkleind) worden.

Om overzicht en leesbaarheid te bewaren van de geplande werken en de impact op de bodem die deze zullen veroorzaken worden de geplande werken in twee aparte delen beschreven. Daarbij zullen eerst de sloopwerken geanalyseerd en beschreven worden, met specifiek aandacht voor de dieptes die bereikt zullen worden door de werken. Achteraf zullen de constructiewerken eenzelfde analyse ondergaan.

1.1.1 SLOOPWERKEN

Zoals reeds beschreven in hoofdstuk 2.1 is het projectgebied momenteel ingericht met een winkelpand waarrond zich een geasfalteerde parking bevindt. Zowel het winkelpand, alsook de parking zullen compleet afgebroken worden (Figuur 7). Het winkelpand zelf is gefundeerd op zolen, zonder diepgaande paalfunderingen. Hierdoor bedraagt de maximale verstoring (inclusief buffer van 20 cm) die veroorzaakt zal worden voor de oppervlakte van het winkelpand (1.667m²) in totaal **80 cm-mv**. Het parkeerterrein bestaat uit een combinatie van geasfalteerde rijbaan met parkeerplaatsen in klinkerverharding. Rondom het pand zelf ligt eveneens een verhard wandelpad in klinkerverharding. Door het uitbreken van de verhardingen binnen het projectgebied (4.528m²) zal een maximale verstoring (inclusief buffer van 20 cm) veroorzaakt worden van **50 cm-mv**.

Figuur 7: Schematisch overzicht van de geplande sloopwerken met daarbij de maximaal bereikte diepte.

1.1.2 CONSTRUCTIEWERKEN

Na het slopen en uitbreken van de huidige bebouwing en verhardingen zal de ruimte binnen het projectgebied volledig heringericht worden. Hierbij zal een gedeelte van de huidige groenzone eveneens verdwijnen, en zal een volledig nieuw parkeerterrein aangelegd worden (Figuur 8). De onderstaande berekeningen zijn gebaseerd op de maximale diepgang van de structuren alsook de afgravingen die daarvoor uitgevoerd dienen worden.

Het winkelpand (2.671m²) wordt gefundeerd op een combinatie van een **vloerfundering met funderingssleuven en -pijlers**. Ook wordt onder het meest zuidelijke geleden gedeelte van het winkelpand een laad- en losruimte voorzien die **gedeeltelijk onder het maaiveld** komt te liggen (410m²). Voor de afgravingen van de funderingen en nutsleidingen die onder het gebouw zullen aangelegd worden wordt een **bufferruimte van 20 cm voorzien**. Kortom zullen de afgravingen een variërende verstoring veroorzaken. De **funderingssleuven en -pijlers**, die aan de randen van het gebouw voorzien worden, wordt een verstoring voorzien van **155 cm-mv**. Daarnaast wordt voor de **vloerfundering** die over de gehele oppervlakte van het pand (2.620m²) aangelegd wordt (slechts gedeeltelijk onder de laad- en loskade) wordt een verstoring van **75 cm-mv** gerekend.

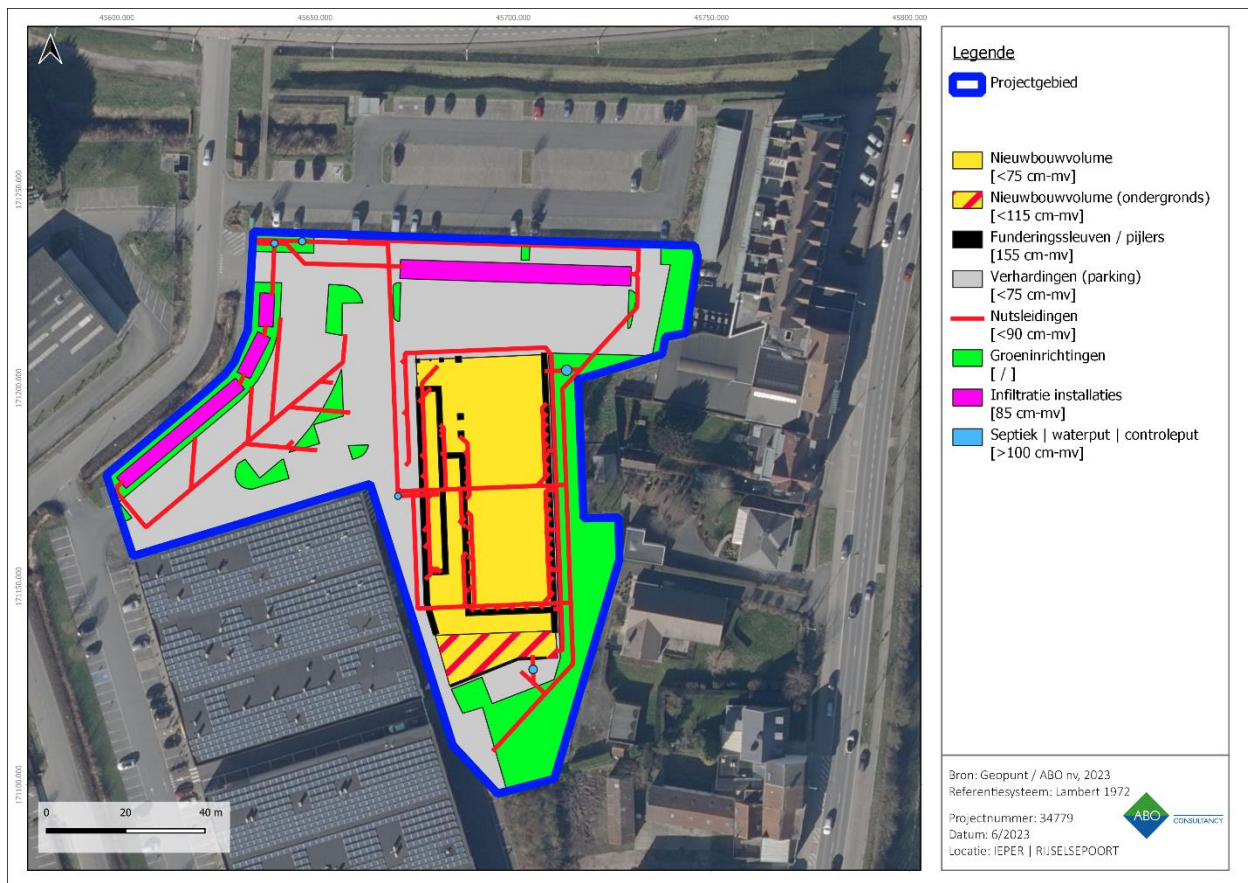
Lokaal zullen er echter ook **nutsleidingen onder de vloerfundering** aangebracht worden waardoor er op een aantal plekken doorheen het gebouw een verstoring van **85 cm-mv** bereikt zal worden.

De **laad- en loskade** wordt niet voorzien van een vloerfundering, maar zal doordat deze **gedeeltelijk onder het maaiveld ingegraven** wordt een maximale verstoring veroorzaken van **115 cm-mv**.

Langs de noord-, west- en zuidkant van het winkelpand wordt een nieuw **parkeerterrein** voorzien. Dit parkeerterrein zal verhard worden met een combinatie van **asfaltverharding en klinkerverharding**. De maximaal verwachte diepgang van de verstoring die het aanleggen van deze verhardingen met zich meebrengt bedraagt **75 cm-mv** over een oppervlakte van 5.613m². Doorheen het parkeerterrein worden onder het wegdek eveneens lokaal een aantal **nutsleidingen** aangelegd die een bijkomende verstoring veroorzaken. Op de locaties waar deze leidingen zullen aangebracht worden zal de maximale verstoring oplopen tot **90 cm-mv**.

Het netwerk van de nutsleidingen zal ondersteund worden door de plaatsing van 3 **pompputten** (3.000L), een **septische tank** (3.000L) en een **regenwaterput** (10.000L). De exacte omvang van deze putten, en bijgevolg de diepte van de verstoring, is op het moment van het samenstellen van deze archeologienota nog niet bekend. Echter zullen deze installaties **zeer diepgaand** zijn, aangezien de inhoud van de putten / tanks en de beperkte ruimtelijke omvang op de plannen. Hiervoor zal veiligheidshalve uitgegaan worden van een **maximale verstoring (>250 cm-mv)**.

Tot slot worden ook 4 grote **infiltratie installaties** voorzien (497 m²), waarvan 1 onder het wegdek van de parking geplaatst zal worden. De andere 3 bevinden zich in de meest westelijke groenzone, tegen de straatkant. Deze infiltratievoorzieningen zullen aangesloten worden op het netwerk van de nutsleidingen. Concreet wordt er een maximale verstoring van **85 cm-mv** voorzien voor de uitgraving en plaatsing van de infiltratie installaties.

Figuur 8: Schematisch overzicht van de geplande constructiewerken en de MAXIMAAL bereikte verstoringdieptes daarbij voorzien worden (incl. 20 cm buffer).

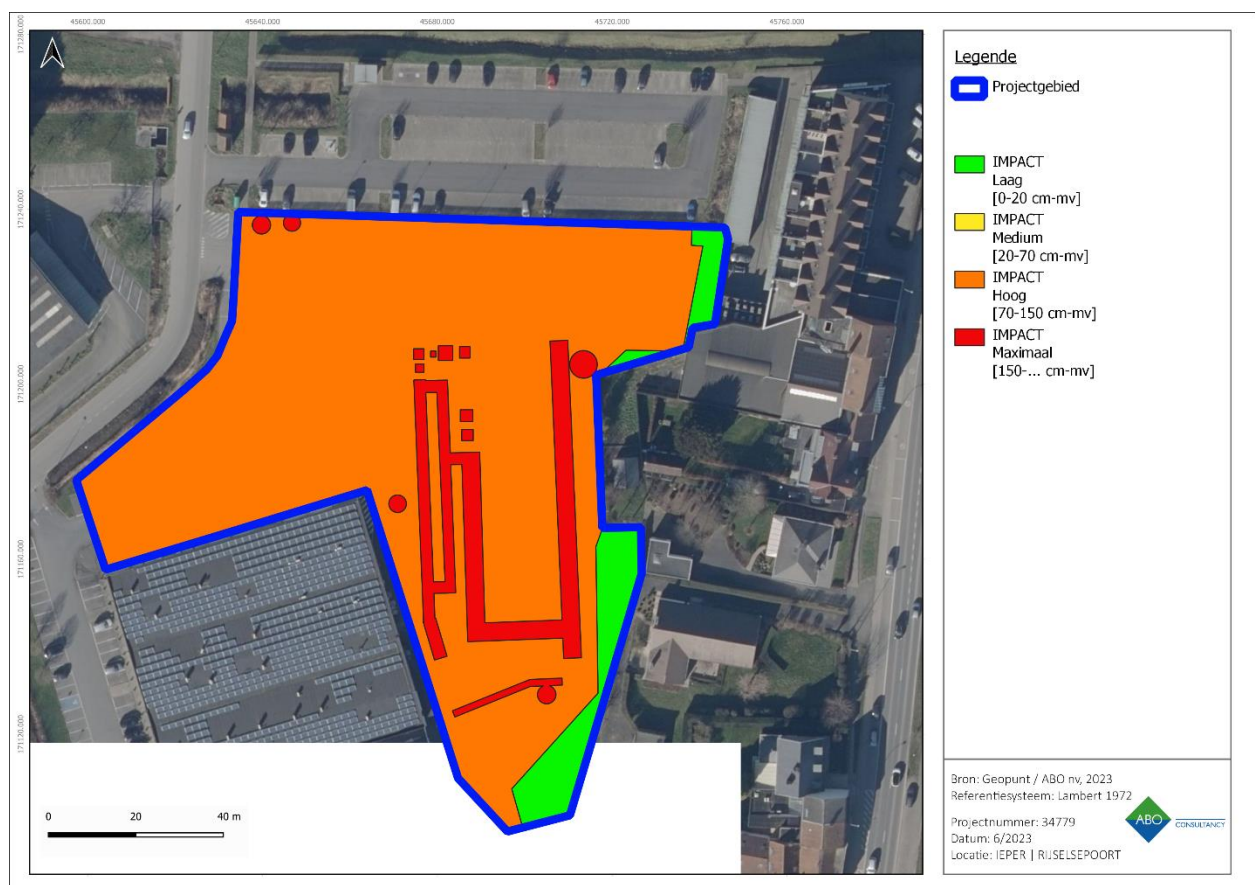
1.1.3 SAMENVATTING EN OVERZICHT VAN DE GEPLANE BODEMINGREPEN

Onderstaand overzicht (Tabel 1) beschrijft beknopt de geplande ingrepen, hun omvang, alsook de maximaal verwachte diepte van de verstoringen. Daarnaast werd een **impactplan** (Figuur 9) opgesteld waarop een finaal assessment gemaakt werd van de impact die de werken over het volledige projectgebied teweeg zullen brengen.

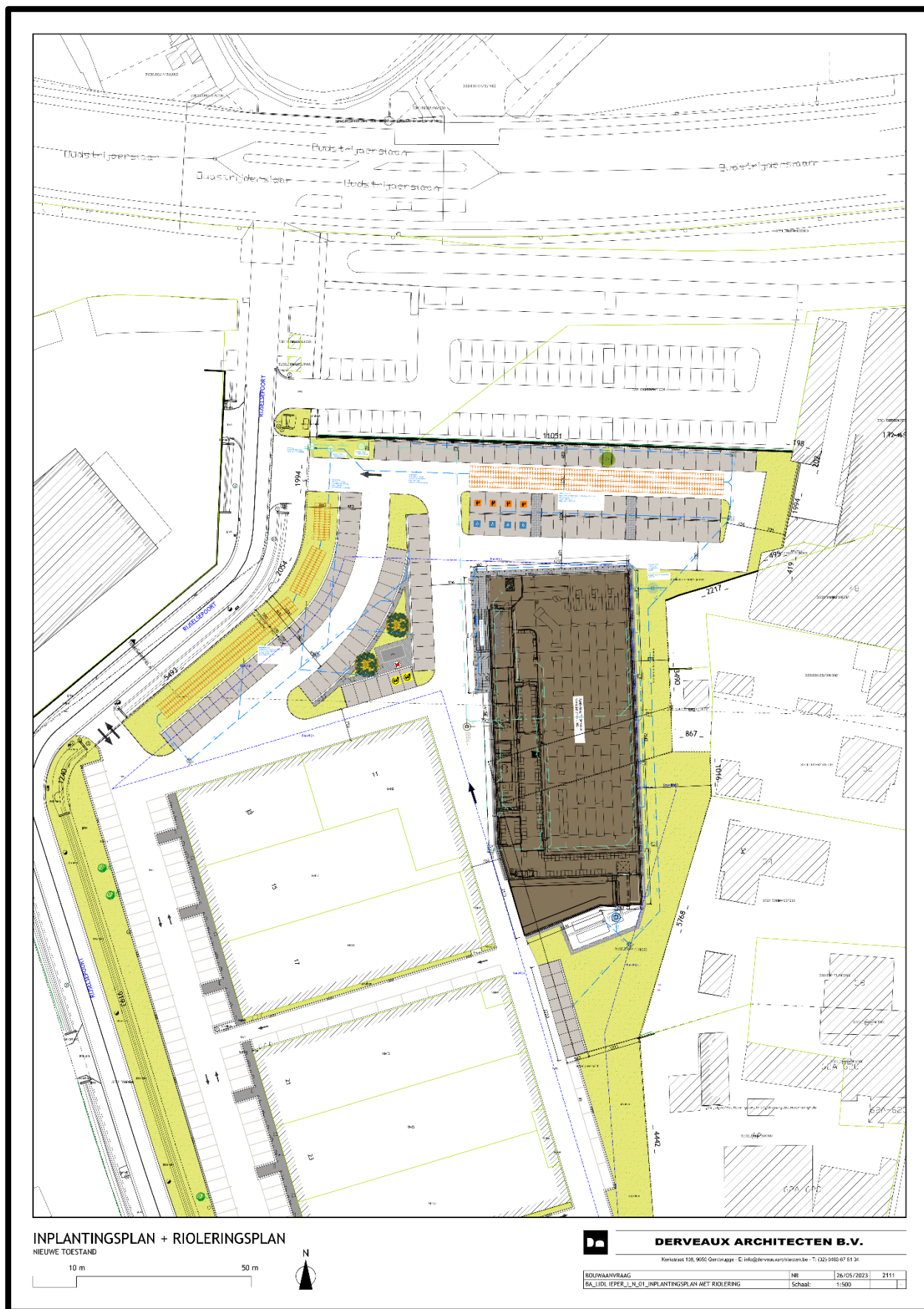
Concreet geeft het impactplan aan dat voor het overgrote merendeel van het projectgebied (**9.818 m² | 93%**) een **hoge impact** verwacht werd. Op de locaties van de funderingssleuven en -pijlers voor het winkelpand, alsook de septische tank en de waterputten wordt de impact als **groot** beschouwd.

Ingreep	Oppervlakte (m ²)	Diepte (cm-mv)	Maximale diepte, inclusief buffer
SLOOP Afbraak van het huidige winkelpand.	1.667 m ²	55 cm-mv	<80 cm-mv
SLOOP Afbraak / uitbraak verhardingen (parking en wandelpad).	4.528 m ²	30 cm-mv	<50 cm-mv
CONSTRUCTIE Inplanting nieuw winkelpand (bovengronds).	2.671 m ²	55 cm-mv	<75 cm-mv
CONSTRUCTIE Inplanting nieuw winkelpand (ondergronds).	410 m ²	115 cm-mv	<135 cm-mv
CONSTRUCTIE Funderingssleuven en -pijlers omheen het winkelpand.	/	135 cm-mv	<155 cm-mv
CONSTRUCTIE Verharding van het parkeerterrein.	5.613 m ²	55 cm-mv	<75 cm-mv
CONSTRUCTIE Aanleg nutsleidingen (onder winkelpand).	/	65 cm-mv	<85 cm-mv
CONSTRUCTIE Aanleg nutsleidingen (onder parkeerterrein).	/	70 cm-mv	<90 cm-mv
CONSTRUCTIE Aanleg van infiltratie installaties	497 m ²	65 cm-mv	<85 cm-mv
CONSTRUCTIE Septische put + regenwaterput + 3x pompput	? (<150m ²)	? (>200 cm-mv)	>250 cm-mv

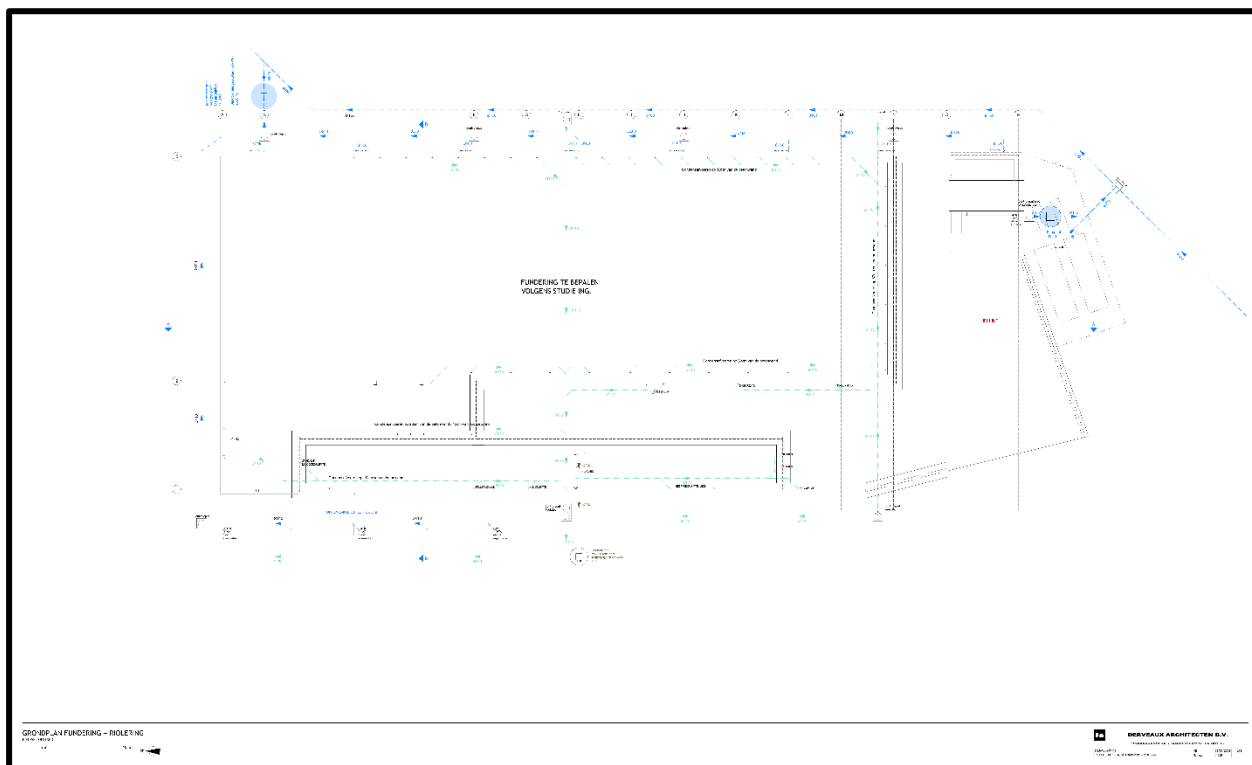
Tabel 1: Overzicht van de geplande bodemingrepen per niveau

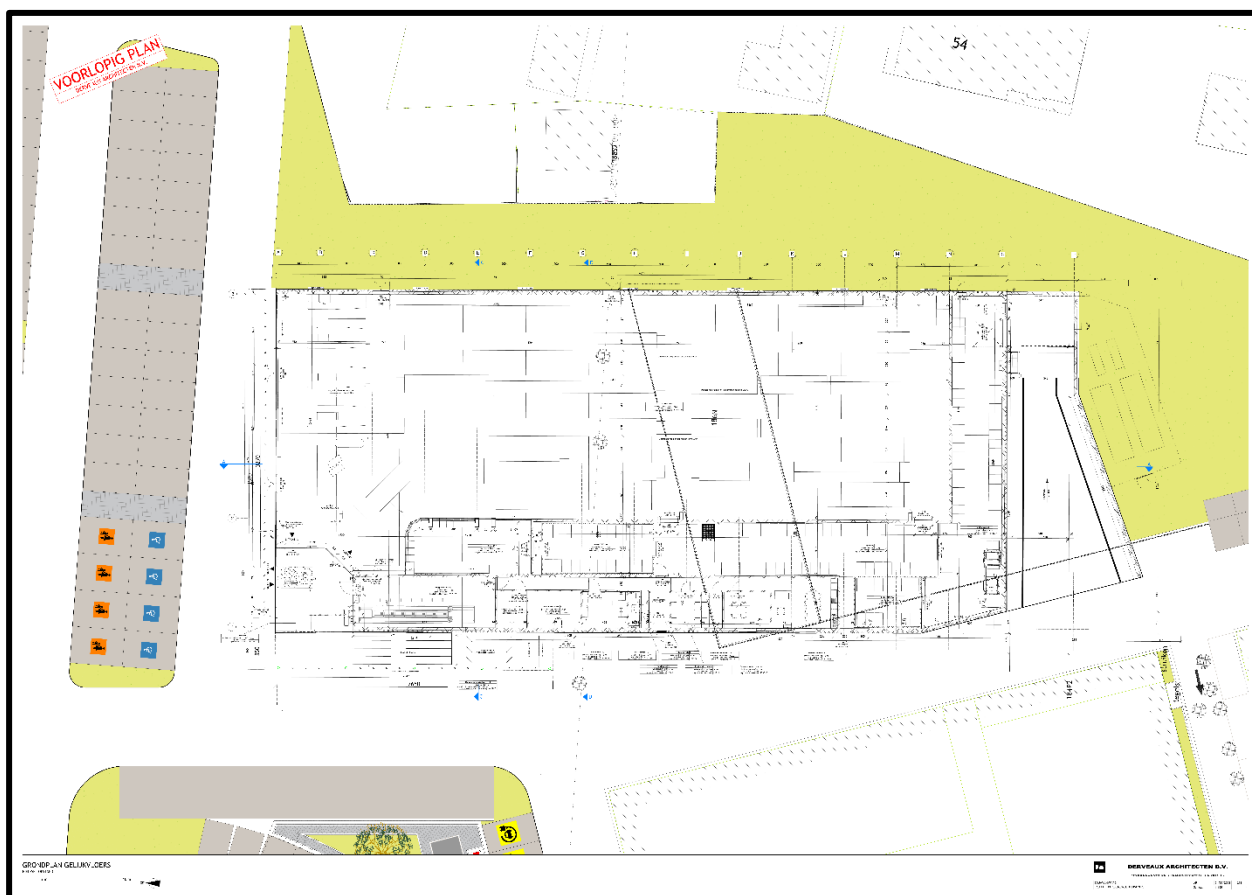
Figuur 9: Schematisch impactplan van de voorziene bodemverstoring over het projectgebied.

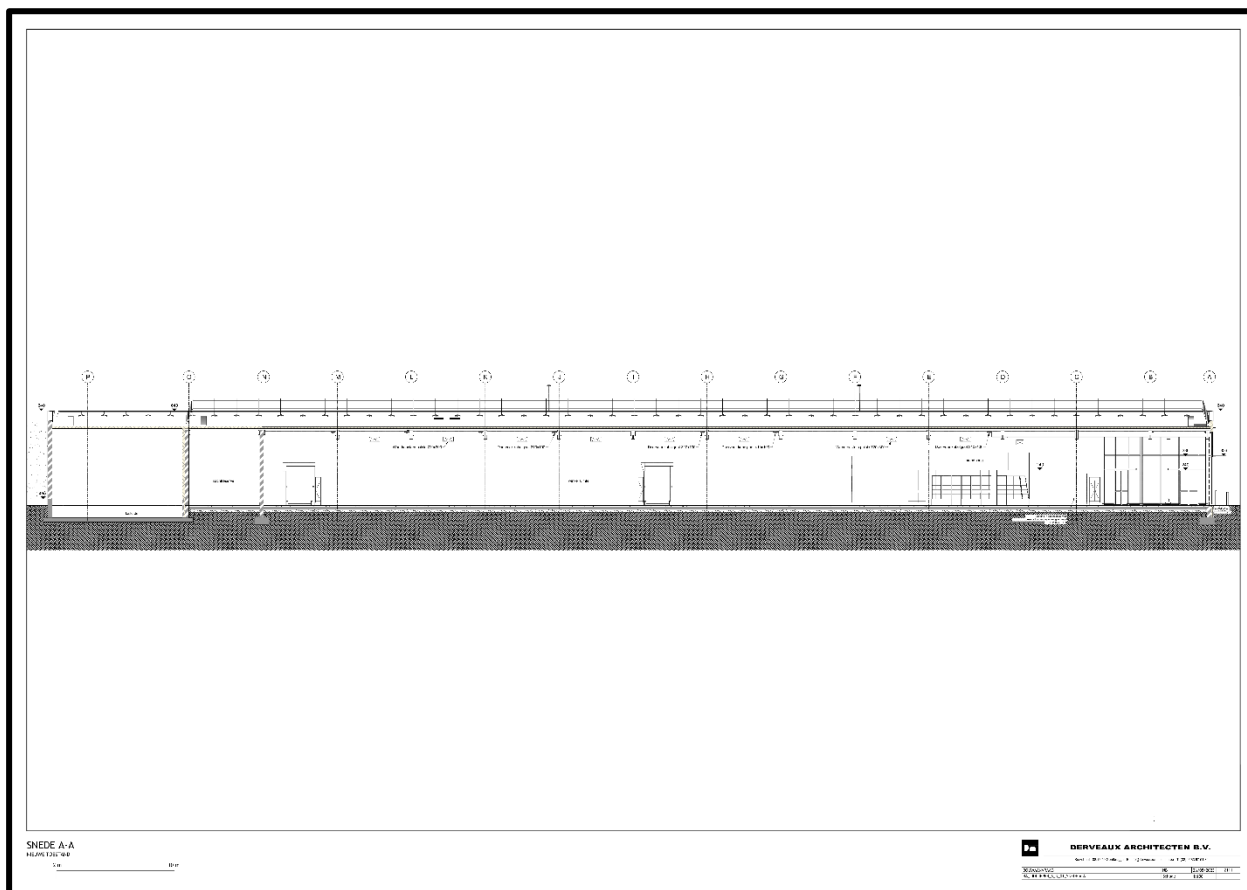
Figuur 10: Inplantingsplan toekomstige toestand (initiatiefnemer, 2023).

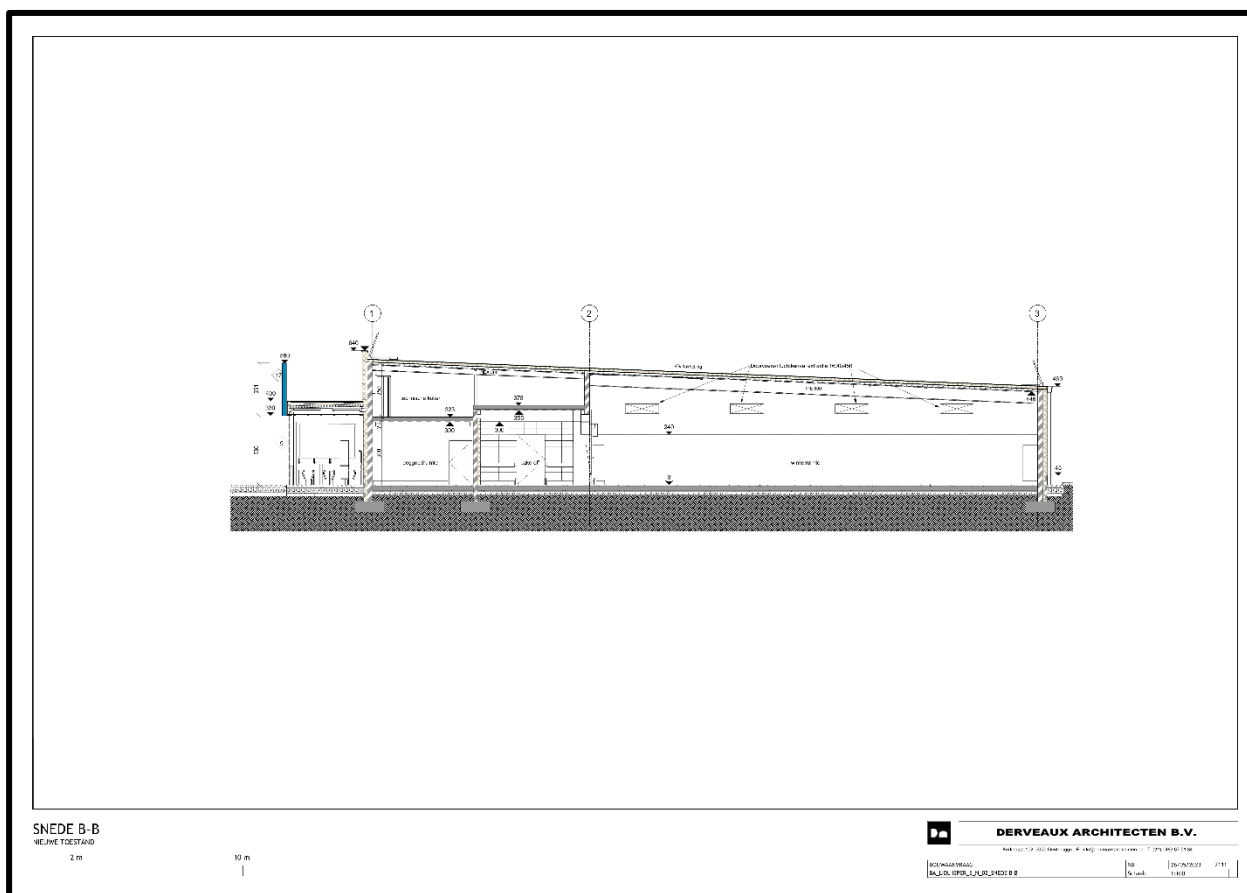
Figuur 11: Fundering- en rioleringsplan van het winkelpand (initiatiefnemer, 2023).

Figuur 12: Grondplan van het winkelpand (initiatiefnemer, 2023).

Figuur 13: Snede A-A van het winkelpand (initiatiefnemer, 2023).

Figuur 14: Snede B-B van het winkelpand (initiatiefnemer, 2023).

3 LANDSCHAPPELIJKE ANALYSE

3.1 TOPOGRAFISCHE SITUERING

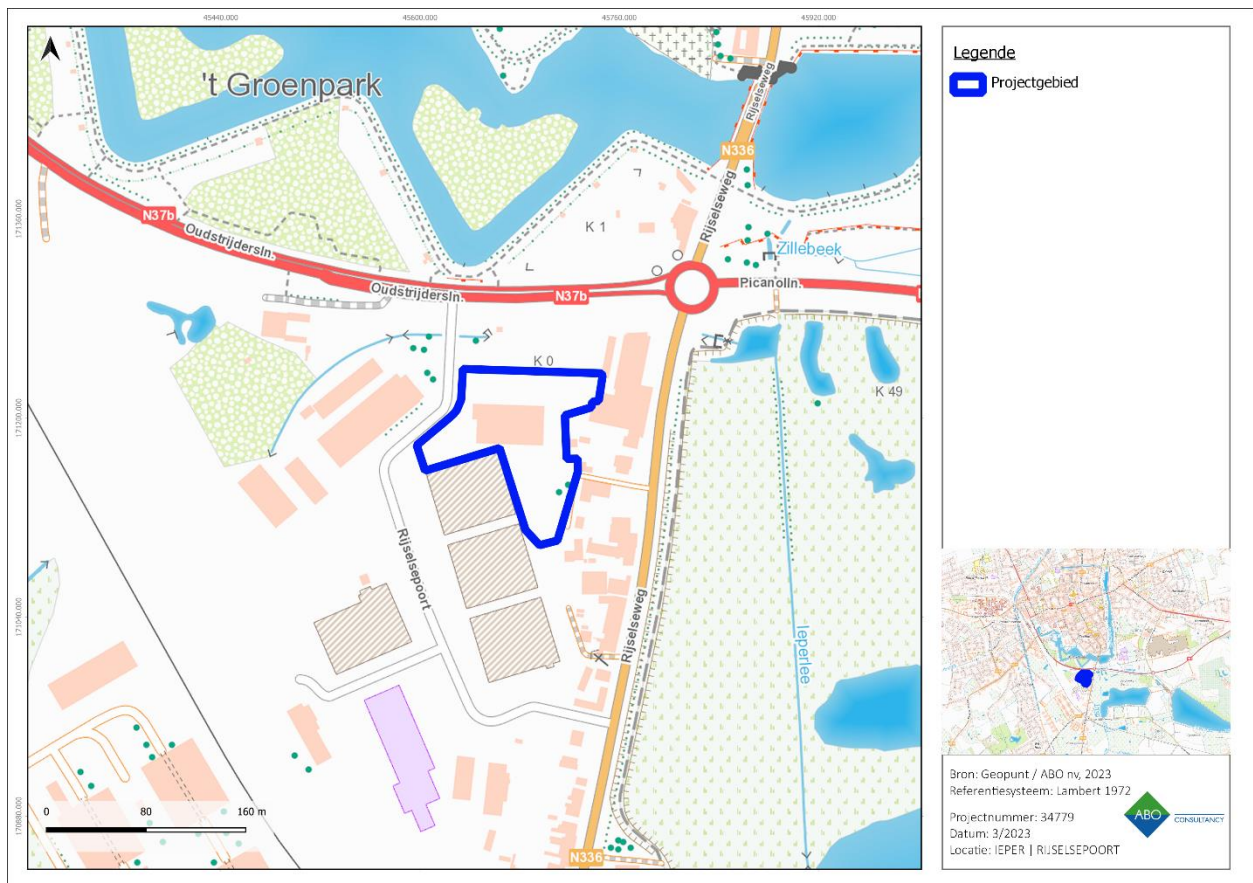
Op de topografische kaart (Figuur 15) is te zien dat het projectgebied is gelegen net ten zuiden van de stadskern van Ieper. Het wordt omsloten door de Rijselsepoort langs de west- en zuidkant, alsook door de Oudstrijderslaan (N37b) aan de noordkant en de Rijselseweg (N336) langs de oostkant. **Op ca. 100m ten noorden van het projectgebied ligt een overgebleven relict van een ravelijn in de Majoorgracht** die rondom het zuidwesten van de stadskern loopt. Op de topografische kaart wordt hier ook het toponiem “t Groenpark” vernoemd. Ca. 200m ten oosten van het projectgebied, aan de andere kant van de N336, ligt een moeraslandschap (beter bekend als de **‘Verdronken Weiden’**; zie hoofdstuk 1.1.3.1 *Verdronken Weiden*) waardoor de ‘Ieperlee’ rivier stroomt (Figuur 15). Tijdens de 16de – 17de eeuw werd dit gebied aangewend als inundatiegebied.

Het projectgebied bestaat uit een grote groep van percelen die allemaal gelegen zijn binnenin een groter perceel (33011D0184/00S002). De gebouwen die zich binnen het projectgebied bevinden zijn geadresseerd als zijnde aan de Rijselsepoort baan gelegen (huisnummers 5 t.e.m 35).

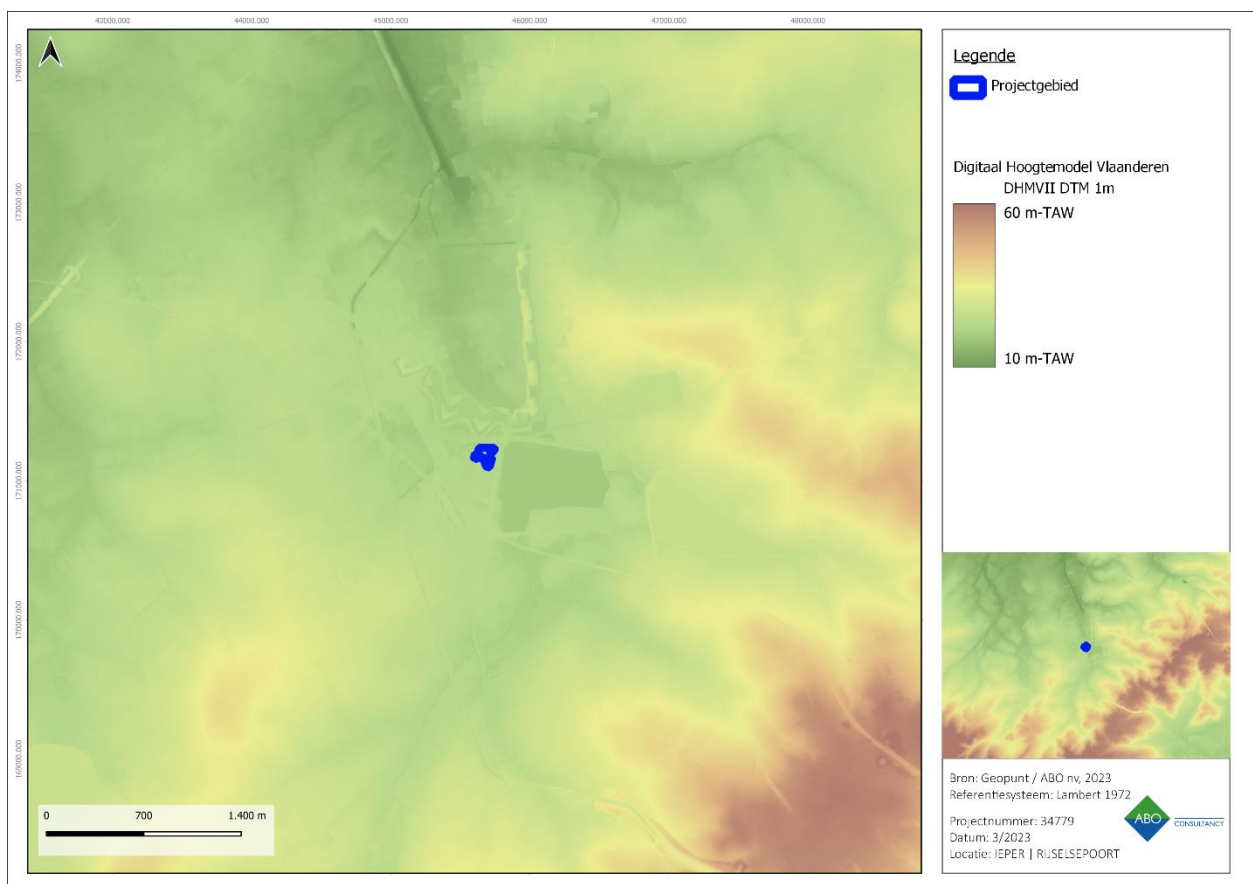
Op de **macroweergave van het Digitaal Hoogtemodel** (Figuur 16) is duidelijk te zien dat het **projectgebied lager in het landschap gelegen is in vergelijking met de bredere omgeving**, te midden de **alluviale vlakte van de Ieperlee**. Ten zuidoosten verloopt een verhevenheid. Deze verhevenheid is een **uitloper van de Vlaamse heuvelrug**, met een zuidwest – noordoost oriëntering en die oploopt tot >55m-TAW. Deze heuvelrug maakt deel uit van de getuigenheuvels van de Vlaamse Ardennen en wordt gekenmerkt door tertiaire formaties die doorheen het Quartair ingesneden werden door riviervormingen. Het centrum van de stad Ieper is enkele meters lager gelegen en helt meer af richting de Ieperlee, die vanuit het noorden door het stadscentrum richting het zuiden verloopt.

De **micro weergave van het Digitaal Hoogtemodel** (Figuur 17) toont aan dat het terrein waarop het projectgebied gelegen is zo **goed als vlak** is (<1m hoogteverschil). Hoogtewaarden schommelen lokaal tussen de 22,1 en 22,9m-TAW. Dit wordt tevens bevestigd door de hoogteprofielen (Figuur 18; Figuur 17), waar een minimale afhelling van N naar Z waarneembaar is. Er kan dus gesproken worden over een effen reliëf dat mogelijks veroorzaakt werd door een nivellering. Ook de Majoorgracht en de ravelijnen zijn duidelijk zichtbaar op het micro-hoogtemodel, alsook de duidelijk lager gelegen *Verdronken Weiden* ten oosten van het projectgebied.

Op de Skyview factor 0,25 (Figuur 19) zijn de waterlichamen rondom het projectgebied zeer duidelijk waarneembaar. Binnen de *Verdronken Weiden* is duidelijk ook een waterlichaam aanwezig. Tevens zijn er een grote hoeveelheid smalle beekjes en greppels zichtbaar.

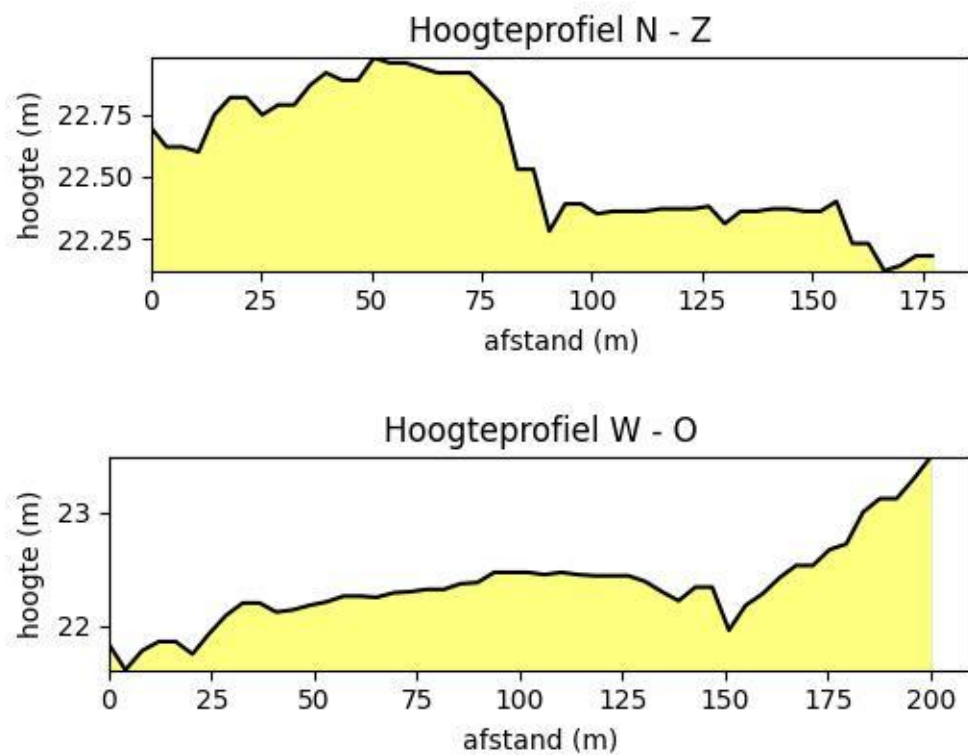
Figuur 15: Topografische kaart met aanduiding van het projectgebied

Figuur 16: Digitaal Hoogtemodel (1m) met aanduiding van het projectgebied, macroniveau

Figuur 17: Digitaal Hoogtemodel (1m) met aanduiding van het projectgebied, microniveau

Figuur 18: Hoogteprofielen

Figuur 19: Skyview (factor 0,25 m) met aanduiding van het projectgebied

3.2 BODEMKUNDIGE SITUERING

Volgens de gedigitaliseerde Bodemkaart (1950-1970) zien we dat zo goed als het gehele projectgebied gelegen is in een gebied waar het bodemtype **Ldp(o)** gekarteerd is (Figuur 20). Het betreft hier matig gleyige gronden op **zandleem zonder profielontwikkeling**. Ldp gronden zijn tevens **colluviale gronden**, gekenmerkt door een laag **recent geërodeerd sediment**. Meestal wordt op **geringe tot matige diepte een bedolven textuur B of een Tertiair substraat aangetroffen**. Het colluviaal dek onderscheidt zich van het autochtoon zandleem door de **aanwezigheid van kleine houtskool- en baksteenrestjes**. Roestverschijnselen beginnen tussen 50 en 80 cm. De waterhuishouding is gekenmerkt door wateroverlast in de winter; ze is goed in de zomer (Van Ranst & Sys 2000).

Hoewel het bodemtype **Ldp(o)** gekarteerd werd ter hoogte van het projectgebied **is in de directe omgeving rondom het projectgebied overal een kartering 'OB' zichtbaar, wat wijst op intensieve verstoring door antropogene activiteit**. Ten noordoosten van het projectgebied **is eveneens een kartering van bodemtype OT aangegeven, wat wijst op afgegraven gronden**. Door de indicatieve aard van de digitale bodemkaart dient er met een foutenmarge rekening gehouden te worden, waardoor mogelijks de bodem binnen het projectgebied ook onder de kartering **OB** kan vallen.

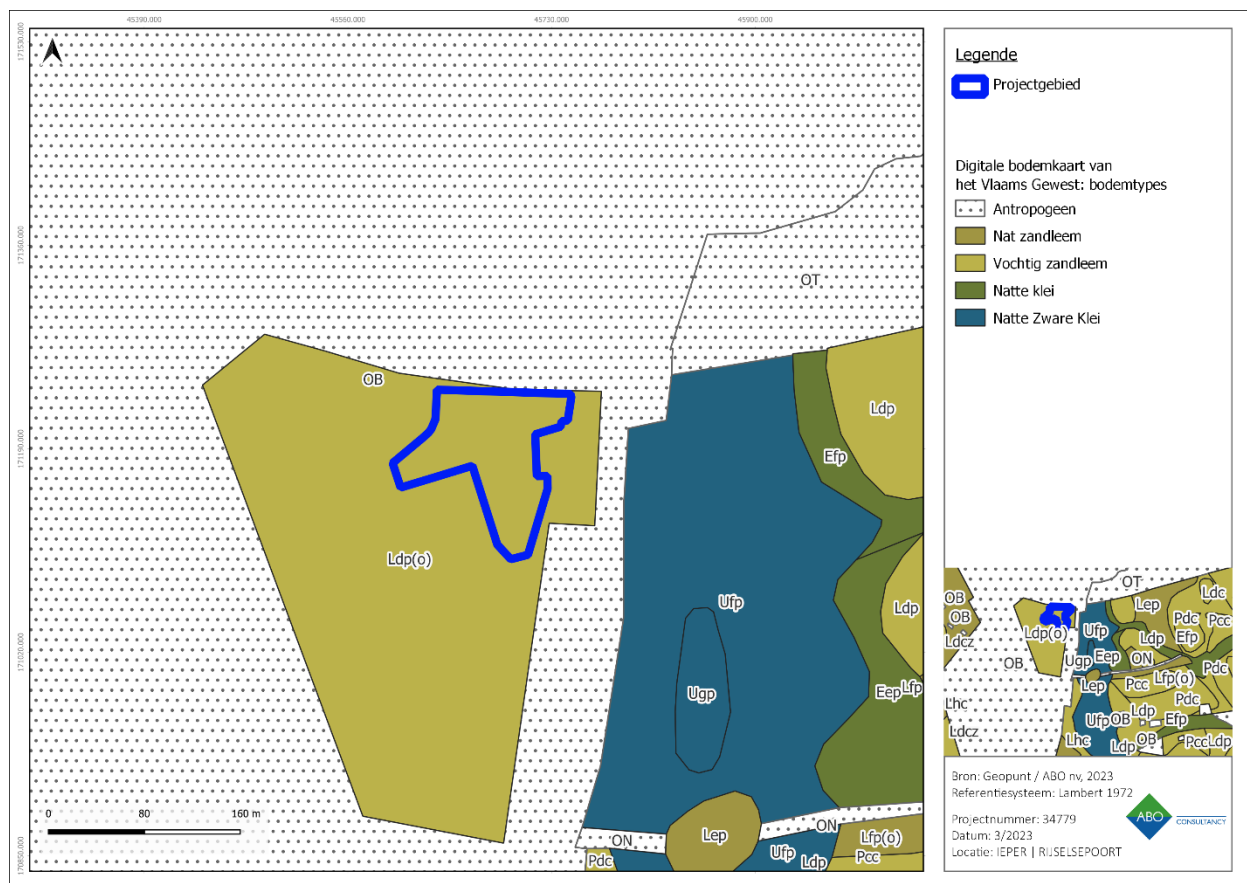
Volgens de Quartairgeologische kaart op schaal 1:200 000 (Figuur 21) bestaat het projectgebied uit sequentie type 3a, waarin drie verschillende sedimentaire geneseprocessen te onderscheiden zijn (Figuur 22).

Kartering	Beschrijving (naar: Bogemans 2005)
FH	In eerste instantie is er een aanwezigheid van fluviatiele afzettingen uit het holoceen (en mogelijks tardiglaciaal) [FH] , wat in dit geval te maken heeft met de alluviale afzettingen van de leperlee die van zuid naar noord verloopt ten oosten van het projectgebied.
ELPw / HQ	Ten tweede worden ook eilische afzettingen uit het Weichseliaan (Laat-Pleistocene) en mogelijk Vroeg-Holoceen (ELPw) , afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie. In dit geval gaat het voornamelijk om siltafzettingen. Daarbij kunnen eventueel ook hellingsafzettingen uit het Quartair (HQ) vermengd zijn geraakt, die mogelijks afkomstig zijn van de stuifzandrug ten zuidoosten van het projectgebied.
FLPw	Tot slot zijn er ook fluviatiele afzettingen uit het Weichseliaan (Laat-Pleistocene) aanwezig, die eveneens in relatie staan met het verloop van de leperlee ten Oosten van het projectgebied. De fluviatiele processen vingen reeds aan tijdens het Laat-Pleistocene en zijn doorheen het holoceen verder blijven lopen.

Tabel 2: beschrijving van de Quartaire sequentie (type 3a)

Op de Tertiairgeologische kaart (Figuur 23) wordt het projectgebied gekarteerd binnen het **Lid van Aalbeke**, wat op zijn beurt een gelaagdheid is die gepositioneerd is bovenop de **Formatie van Kortrijk**. Deze formatie is in essentie een **marine afzetting**, en bestaat voornamelijk uit **zwaar tot zeer zware kleiige sedimenten**. Het Lid van Aalbeke is bovendien het bovenste pakket dat deel uitmaakt van de Formatie van Kortrijk. Dit lid is eveneens marien van oorsprong en bestaat bijna uitsluitend uit **zeer fijn siltige klei waar geen zandfractie in aanwezig is** (naar: Jacobs *et al.* 2001). Op de tertiair Isohyps top kaart die via Geopunt raadpleegbaar is, bevindt de aanvang van de Tertiaire sequentie ter hoogte van het projectgebied zich tussen de 15 en 20 m-TAW. Gezien de hoogte van het maaiveld waar het projectgebied zich op bevindt, ca. 22,5m-TAW, bevindt de tertiaire bodem binnen het projectgebied minstens vanaf 2,5m-mv.

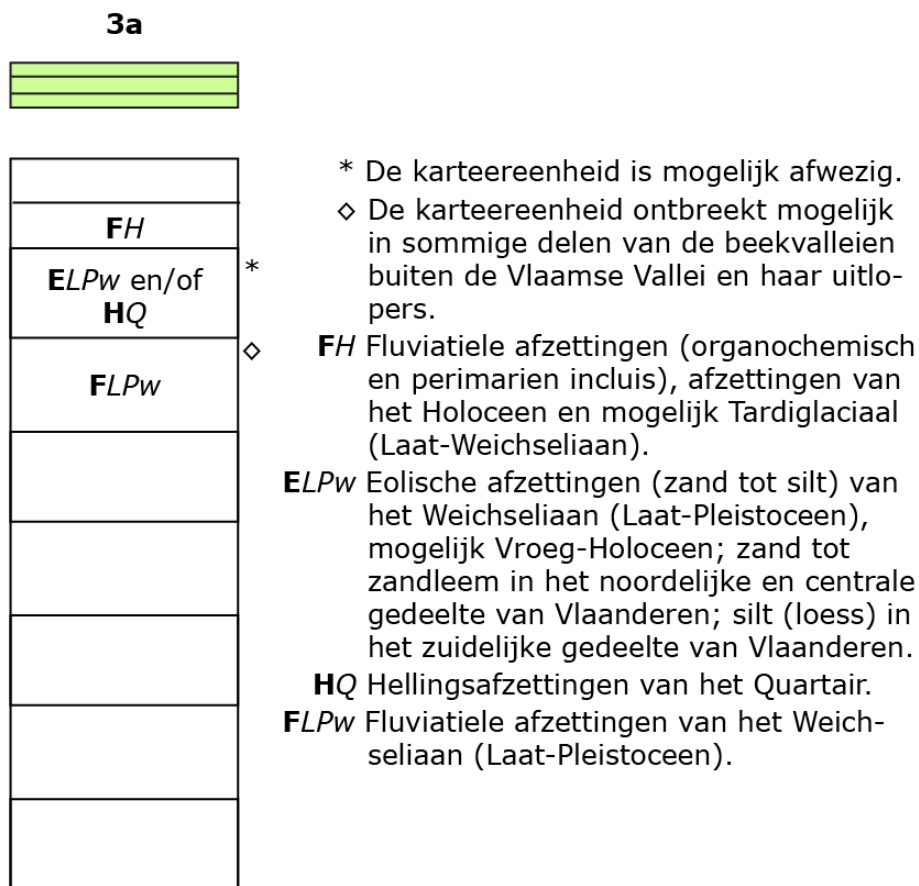
Op de bodembedekkingskaart (Figuur 24) is te zien dat het projectgebied zich in een industriegebied bevindt. Deze kaart is weinig aanvullend en bevestigt hierbij de GRB basiskaart.

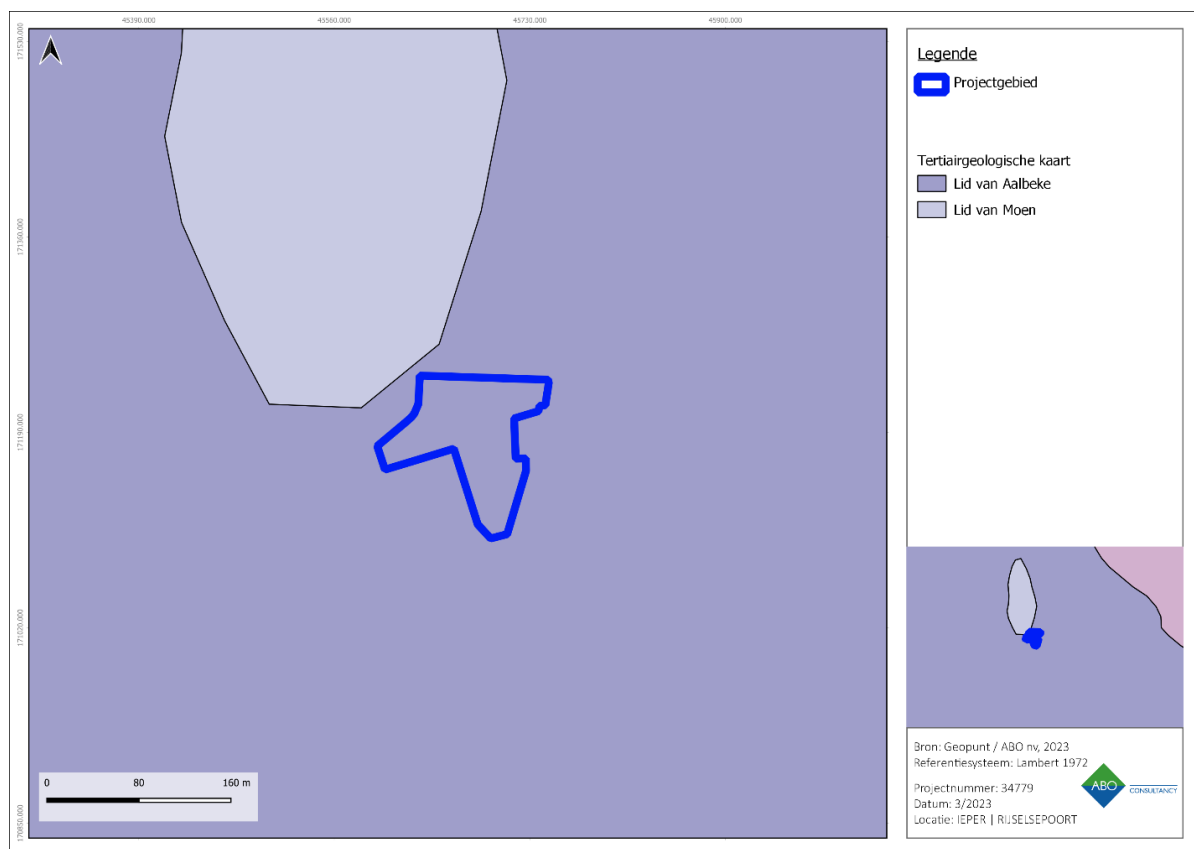
Figuur 20: Gedigitaliseerde bodemkaart met aanduiding van het projectgebied

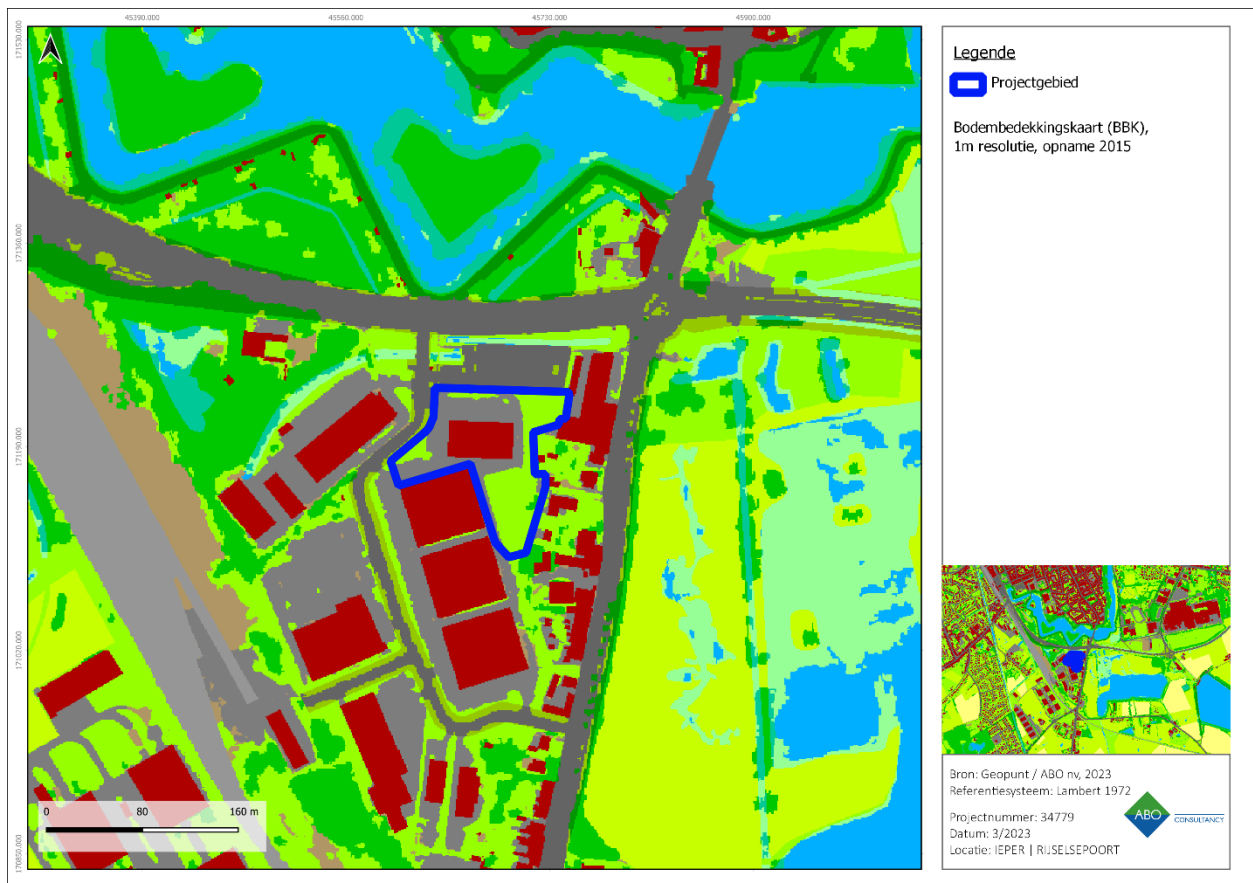
Figuur 21: Gedigitaliseerde quartairgeologische kaart (1:200.000) met aanduiding van het projectgebied

Figuur 22: Quartairgeologische sequentie type 3a

Figuur 23: Gedigitaliseerde Tertiairgeologische kaart met aanduiding van het projectgebied

Figuur 24: Bodembedekkingskaart met aanduiding van het projectgebied

4 ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

4.1 HISTORISCHE ACHTERGROND

4.1.1 BEKNOPT HISTORISCH OVERZICHT VAN DE STAD IEPER VANAF DE VROEGMIDDELEEUEWSE PERIODE

De stad Ieper kent een zeer lange geschiedenis die op zijn minst tot de Vroege Middeleeuwen teruggaat, en mogelijks nog verder terug in de tijd. Ieper wordt voor het eerst vermeld in 1066 als 'Villa Iprensis'. Er zijn echter aanwijzingen dat Ieper zou teruggaan op een Karolingische fiscus gezien in de historische bronnen sprake is van het heffen van een 'voedermont' rente, die in deze periode zijn oorsprong heeft. mogelijke aanwijzingen in die richting zijn: het bestaan, reeds voor 1102, van een bedehuis toegewijd aan Sint-Maarten, de patroonheilige van oude fiscuskerken; de aanwezigheid van een "Hoveland" - of voor het uitbatingencentrum gelegen gebied. Aangenomen wordt dat het "forum" - of huidige Grote Markt - uit dit "Hoveland" werd geëximeerd. Het huidige toponiem 'HOVELAND' waar het projectgebied is aan gelegen is zeer waarschijnlijk een referentie naar het historische hoveland. Er is tevens ook kennis van een oorkonde uit 961, die echter wel een twijfelachtige oorsprong kent. De naam Ieper komt oorspronkelijk van 'lepere', de waterloop waarlangs de stad zich ontwikkelde die op zijn beurt weer een verwijzing is naar het germaanse woord 'Ipara', wat niet meer betekent dan 'rivier met iepen'. Momenteel is deze rivier gekend als de Ieperlee.

Tabel 3: Overzicht van de (pre-)historische periodes

Periode	Datering
Nieuwste Tijd	19^e Eeuw – ...
Nieuwe Tijd	16^e Eeuw – 18^e Eeuw
Middeleeuwen	5^e Eeuw – 15^e Eeuw
—Late Middeleeuwen	13 ^e Eeuw – 15 ^e Eeuw
—Volle Middeleeuwen	10 ^e Eeuw – 12 ^e Eeuw
—Vroege Middeleeuwen (C)	8 ^e Eeuw – 9 ^e Eeuw
[Karolingische periode]	
—Vroege Middeleeuwen (B)	6 ^e Eeuw – 7 ^e Eeuw
[Merovingische periode]	
—Vroege Middeleeuwen (A)	5 ^e Eeuw – 6 ^e Eeuw
[Frankische periode]	
Romeinse periode	57 v.Chr. – 402 n.Chr.
IJzertijd	800 – 57 v.Chr.
—Late IJzertijd	250 – 57 v.Chr.
—Midden-IJzertijd	475/450-250 v.Chr.
—Vroege IJzertijd	800 – 475/450 v.Chr.
Bronstijd	2100/2000 – 800 v.Chr.
Neolithicum	5300 – 2000 v.Chr.
—Finaal-Neolithicum	3000 – 2000 v.Chr.
—Laat-Neolithicum	3500 – 3000 v.Chr.
—Midden-Neolithicum	4500 – 3500 v.Chr.
—Vroeg-Neolithicum	5300 – 4500 v.Chr.
Mesolithicum	9500 – 4000 v.Chr.
Paleolithicum	... – 9500 v.Chr.

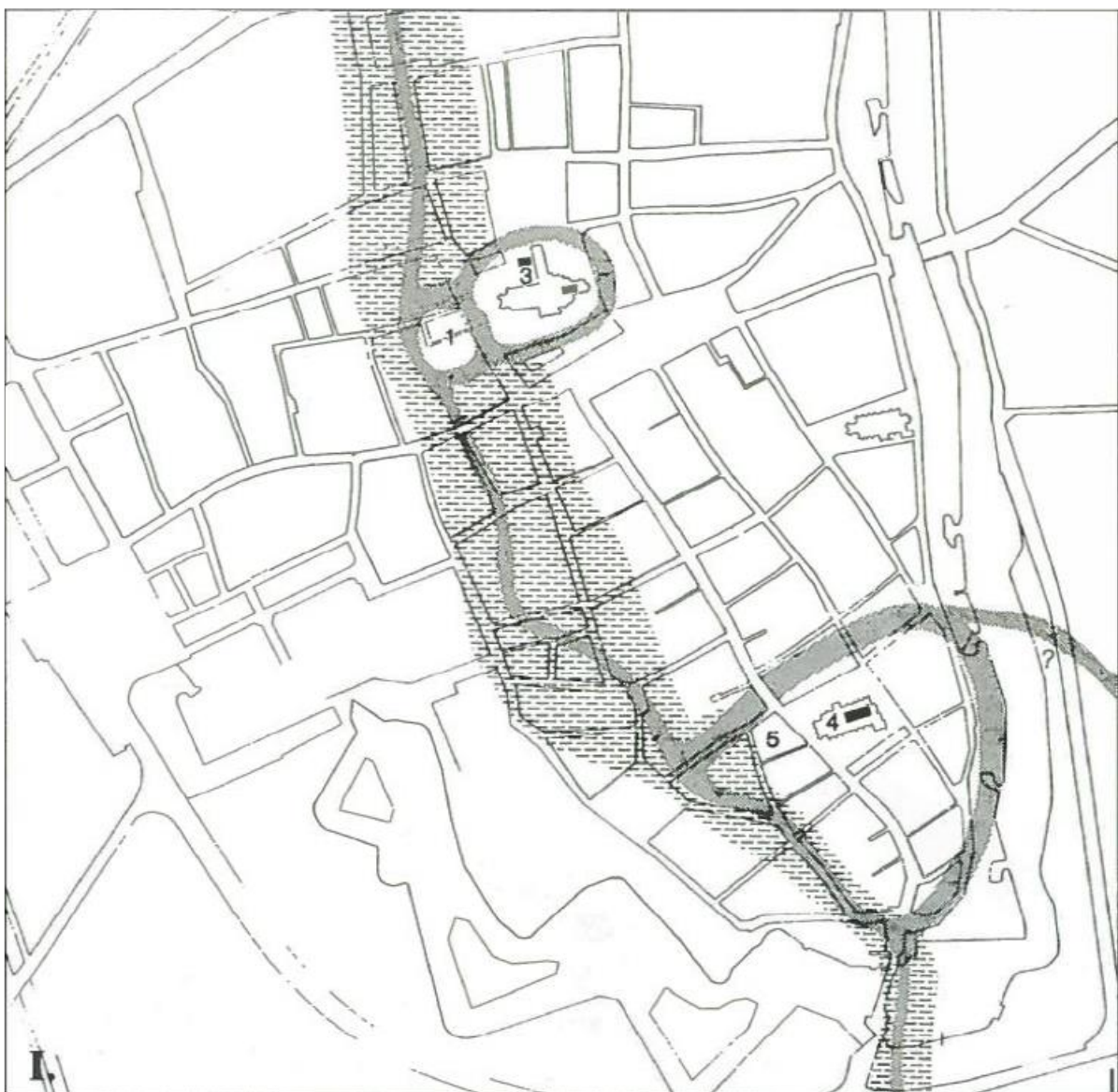
Bron: Onderzoeksbaldans Vlaanderen

De landschappelijke situatie was bepalend voor het ontstaan en de vroegste ontwikkeling van de stad. Ieper is namelijk gelegen op 2 uitlopers van de midden-West-Vlaamse heuvelrug, daar waar de vallei van de Ieperlee zich in deze heuvelrug ingesleten heeft. De rivier liep ter hoogte van het 12de-eeuwse 'Zaalhof' (zie verder in dit hoofdstuk) uit in een brede bedding. De Ieperlee zorgde voor een verbinding met de Vlaamse kustvlakte en Brugge. In de Middeleeuwen werd ook de weg Brugge-Rijsel aangelegd. Deze kruiste de Ieperlee ter hoogte van de stad Ieper en zorgde zo voor een verbinding met het Leiebekken en Noord-Frankrijk. Beide verbindingen waren economisch zeer voordelig voor de lakenproductie waarvoor het Middeleeuwse Ieper gekend was. De wol om het laken te produceren en de afzetgebieden voor het afgewerkte product waren op deze manier goed toegankelijk (Mus, Trio & Allemon 2010).

De stadsplattegrond met rechtlijnig hoofdstratennet en dambordpatroon, het meest uitgesproken in het zuiden, zou kunnen wijzen op een kunstmatige stichting passend in de aan Graaf Boudewijn V toegeschreven politiek met betrekking tot oprichting van steden in de loop van de 11de eeuw. Echter waren er aanvankelijk reeds verschillende kernen waaruit Ieper zich verder ontwikkelde. Het grondgebied van de 'Villa Iprensis' omsloot volledig de latere kernstad. Het centrum van de villa, de 'curtis', zou zich mogelijk bevonden hebben ter hoogte van de huidige Sint-Maartenskerk. Op dezelfde plaats ontstond in de Vroege Middeleeuwen een bewoningskern. De Sint-Maartenskerk zelf behoorde tot een grafelijke

nederzetting die na de Vroege Middeleeuwen evolueerde tot een motteheuvel waarbij een opperhof en neerhof werd opgericht met daarrond een D-vormige omwalling die aansloot aan de leperlee (Mus, Trio & Allemon 2010). Aanwijzingen hiervoor kunnen gezien worden in de percelering. In 2015 werden bij rioleringswerken aanwijzingen gevonden van de gracht rondom de motte, alsook restanten van een brug en de omwalling (Dewilde 2015). De werken werden uitgevoerd ter hoogte van de Diksmuidestraat en de Henri Cartonstraat. Op het einde van de 11de eeuw evolueerde de motte dan tot een burgerlijke nederzetting. In de 11de en 12de eeuw werd deze nederzetting omweld door de 'Sceuveldsgracht'. **Een belangrijke kanttekening is dat de oudste ontwikkelingen van de stad Ieper zich op de oostelijke oever van de leperlee bevinden. Pas vanaf de 13de eeuw ontstaat er stadsontwikkeling op de westelijke oever.**

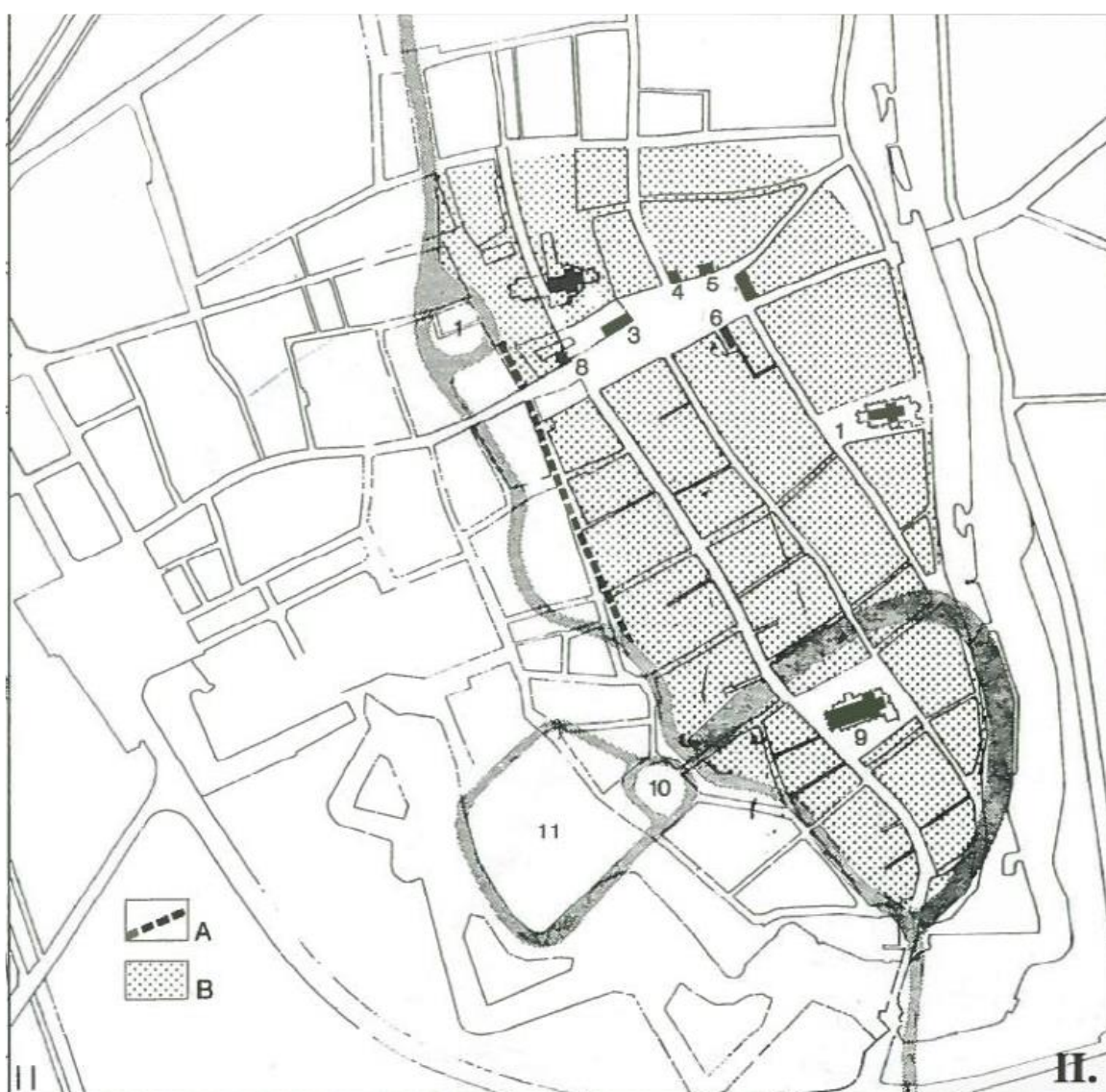
Een tweede kern bevond zich rond de Sint-Pieterskerk en is waarschijnlijk eveneens ontstaan in de vroege Middeleeuwen. Hier ging het om een handelsnederzetting (portus) die **begin 12de eeuw** voorzien was van een D-vormig omwalling aansluitend op de leperlee (Termote 1990). Figuur 25 geeft een visuele weergave van beide ontstaanskernen.

Figuur 25: oudste kernen van Ieper. Legende: 1. Motteheuvel | 2. Castrale kapel Sint-Martinus | 3. Grafelijke spijker voor graanopslag | 4. Sint-Pieterskerk | 5. Marktplaats. (Termote 1990)
Het raster geeft de zone van het alluvium aan.

Midden / eind 12de eeuw werd het 'Saelhof' (Zaalhof) opgericht. Op deze plaats, ten westen van de Sint-Pieters portus, liet Filips van de Elzas een residentie (motte) met kapel optrekken (Termote 1990). De

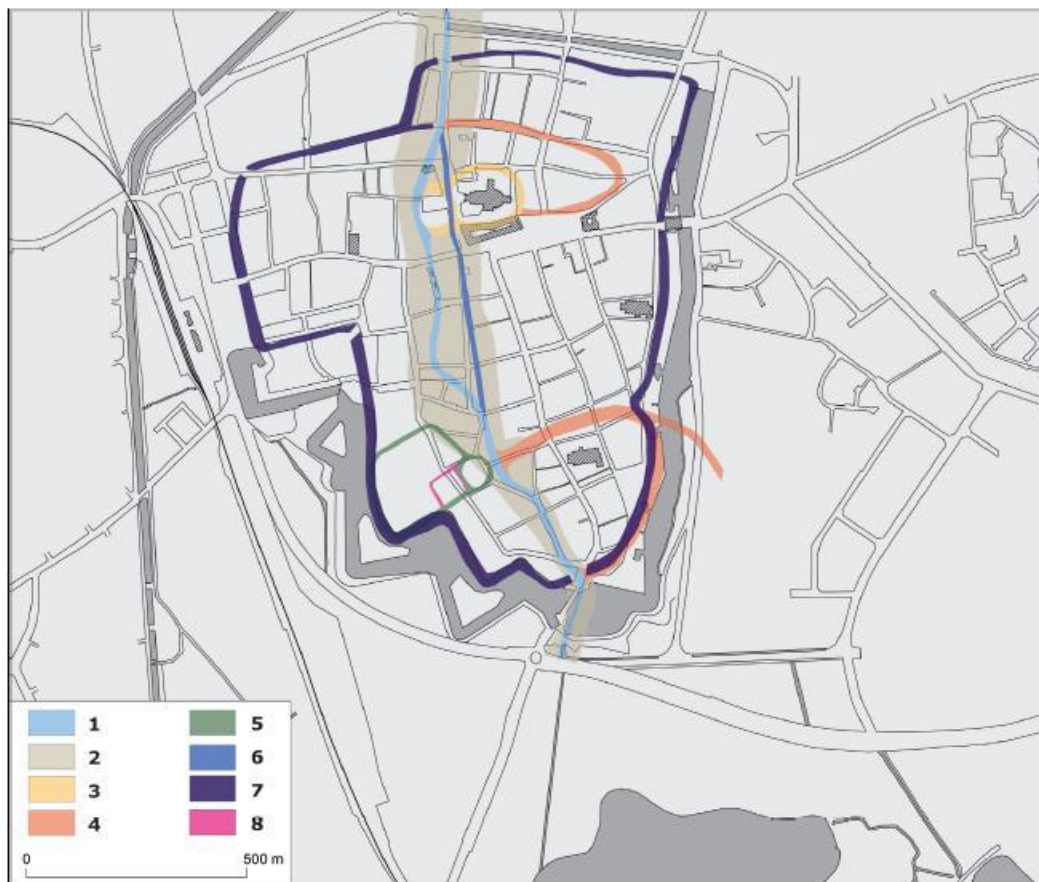
vroegere motte nabij de latere Sint-Maartenskerk werd dus verlaten. De bouw van deze grafelijke residentie op de linkeroever van de Ieperlee is het gevolg van een politiek conflict tussen het grafelijke castrum rond de Sint-Maartenskerk en de portus rond de Sint-Pieterskerk. Vanaf het begin van de 12de eeuw was tussen deze centra een hevige strijd ontstaan, t.g.v. de opgave van de grafelijke versterking ten voordele van een nieuw handelscentrum in de omgeving van de huidige markt. Via grafelijke schenkingen verwierf het kapittel van de Sint-Maartenskerk de grafelijke gronden van het neerhof, alsook grond ten noorden en ten zuiden van het oude mottekasteel (Mus, Trio & Allemon 2010). Het neerhof werd volledig opgegeven en de grachten werden gedempt (Termote 1990). Door deze grafelijke initiatieven voelde het handelscentrum rond de Sint-Pieterskerk zich in zijn belangen bedreigd. Na de moord op Karel de Goede (ca. 1128) en de daaropvolgende opvolgingsstrijd kende het conflict zijn hoogtepunt. Uiteindelijk werd de strijd beslecht in het nadeel van de portus rond de Sint-Pieterskerk (Termote 1990). De excentrische ligging van de nieuwe grafelijke residentie is vermoedelijk niet toevallig: de versterking werd immers opgetrokken in de onmiddellijke nabijheid van de Sint-Pietersparochie. Mogelijk werd het mottekasteel opgetrokken als dwangmotte tegen de rumoerige burgerij van de Sint-Pietersportus (Berkers 2006).

Figuur 26: Ieper in de 12de eeuw. Legende: A. Schipleet aangelegd midden 12de eeuw | B. Stadsareaal tot eind 12de eeuw | 1. Motteheuvel | 2. Romaanse Sint-Maartenskerk | 3. Lakenhalle (1173 eerst vermeld) | 4. Grafelijke spijker | 5. Grafelijk muntatelier | 6. Gevangenis van de burggraaf | 7. O.L. Vrouwshospitaal | 8. Vleeshuis | 9. Sint-Pieterskerk | 10. Grafelijke motte (Zaalhof) | 11. Neerhof grafelijke motte | 12. Sint-Jacobskerk (Termote 1990)

Figuur 26 geeft de veranderingen in de stadsontwikkeling van Ieper in de 12de eeuw visueel weer. Op deze figuur zien we ook dat de 'Ieperlee' gedeeltelijk werd rechtgetrokken tussen de Sint-Pietersportus en de Sint-Maartenskerk. Deze kanalisering is gekend als 'Schipleet'. De huidige benaming in de volksmond van de zone aan de Sint-Maartenskerk, het Vandenpeerenboomplein en het Astridpark als 'De Leet' is hiervan afkomstig. De rivier die tot de 12de eeuw gekend was als 'Ieperé' wordt vanaf nu aangeduid als 'Ieperlee'. Bijkomend kan ook nog vermeld worden dat de Sint-Maartenskern in de 11de en 12de eeuw omgord werd door de zgn. 'Sceuvelsgracht' (zie Figuur 27). Omstreeks 1170 werden stadsrechten toegekend door graaf Filips van de Elzas (Termote 1990).

Tijdens de **13de eeuw** kende de stad een economische bloeiperiode met dank aan de lakennijverheid die er gevestigd was. We zien in diezelfde periode ook een territoriale en **demografische expansie die gekoppeld werd aan een verruiming van de stadsversterkingen**. In 1240 ontstond er een hevige brand te Ieper die de helft van de stad in de as legde (Vanherpe 2014). Tussen 1214 en 1248 werd de eerste stadsversterking rond de stad aangelegd. De **buitenwijken ten noorden van de stad werden hier niet in opgenomen**.

Figuur 27: De Sceuvelsgracht rondom de Sint-Maartenskern (bovenaan) Legende: 1 Ieperlee | 2 Vallei van de Ieperlee | 3 Sint-Maartens motte en neerhof | 4 Omwalling van de Sint-Martinus en Sint-Pietersparochie (11de-12de eeuw) | 5 Zaalhof - motte en neerhof (vanaf 1127) | 6:Schipleet | 7 Omwalling | 8 Gereduceerd neerhof van het Zaalhof (Dewilde 2015)

Begin 14de eeuw werden deze buitenwijken alsnog opgenomen binnen de '**Uterste Veste**', een aarden omwalling waar een houten versterking bovenop werd aangebracht en met grachten rondom aan de buitenzijde die rondom het toenmalige kerngebied van de stad liep. Gezien zowel de stadsvesten als de '**Uterste Veste**' bestonden uit grachten en aarden wallen stelde dit qua verdediging op militair-strategisch vlak niet zo veel voor. **De omwalling telde in totaal negen poorten**, waaronder de **Rijselfsepoort**. Dit was **een heel belangrijke toegangsweg waar de toenmalige belangrijke economische verkeersas Brugge-Torhout-Ieper-Mesen doorheen liep**, ook wel vernoemd als **de weg der jaarmarkten**. Deze baan drong in het noorden Ieper binnen door de Torhoutpoort, liep vermoedelijk via de huidige Lange- en Korte

Torhoutstraat naar de Grote Markt, en vervolgens op het tracé van de "Sutstrata" - de huidige Rijselsestraat- evenwijdig met de Ieperlee naar de Rijselsepoort.

Eind 14de eeuw werd de stad door de Bourgondische hertog Filips de Stoute aangemaand de stad beter te versterken. Ieper had tijdens de 14de eeuw erg geleden onder de Honderdjarige Oorlog en de Opstand van Gent tegen de hertog van Bourgondië. In 1383 vond het Beleg van Ieper plaats. Het ging om een gezamenlijke belegering door de Engelsen en de Gentenaars die de stad enorme schade toebracht. In de 14de eeuw werd Ieper net zoals de rest van Vlaanderen ook getroffen door de pest. Na al deze rampen was **het inwoneraantal drastisch gezakt zodat de buitenwijken van de stad (tussen de stadskern en 'Uterste Veste') niet meer nodig waren**. De 'Uterste Veste' werden opgegeven en de oorspronkelijke 13de-eeuwse omwalling werd terug in gebruik genomen. Deze nieuwe Bourgondische stadsversterking kreeg echter wel een belangrijke vernieuwing: in plaats van een aarden omwalling met een palissade werd er nu een stenen muur opgetrokken met torens, stadspoorten en een aarden binnenwal (Mus et al. 1992). De reeds eerder aangelegde grachten werden behouden.

In de 15de en 16de eeuw daalde de lakenproductie drastisch en zette zich een definitief economisch verval van de stad in. Ook kromp het inwonersaantal zeer drastisch tot minder dan 11.000 in het begin van de 15de eeuw. Het kerkelijke belang van de stad groeide wel. In de geest van de contrareformatie werd in 1559 het bisdom Ieper opgericht met de Sint-Maartenskerk als kathedraal (Sint-Maartenskathedraal) (Mus et al. 1992). Toch had de stad ook te lijden onder de Tachtigjarige Oorlog en de godsdiensttroebelen: in 1566 vond de Beeldenstorm plaats en in 1578 werd de stad ingenomen door de Geuzen en dus protestants gemaakt. Dit duurde tot de Spanjaarden de stad in 1583 opnieuw veroverden. Deze legden meer moderne versterkingen aan met ravelijnen en een vijfhoekige citadel.

Begin 17de eeuw, met de regering van aartshertogen Albrecht en Isabella, brak een periode van rust aan. Er was opnieuw groei waar te nemen en de economie zwengelde weer wat aan. Veel kloosters kwamen zich voor de veiligheid binnen de muren vestigen wat ook zorgde voor de oprichting van kloosterscholen en het opzetten van systemen voor armenzorg. Rond deze tijd kwam het Jansenisme op. Een stroming binnen de katholieke kerk die genoemd werd naar een bisschop van Ieper: Cornelius Jansenius. Deze stroming werd door de paus als ketters veroordeeld, hoewel er na zijn dood in 1640 te Ieper nog diverse kanunniken deze leer steunden (Mus et al. 1992). Zijn graf bevindt zich in de Sint-Maartenskerk.

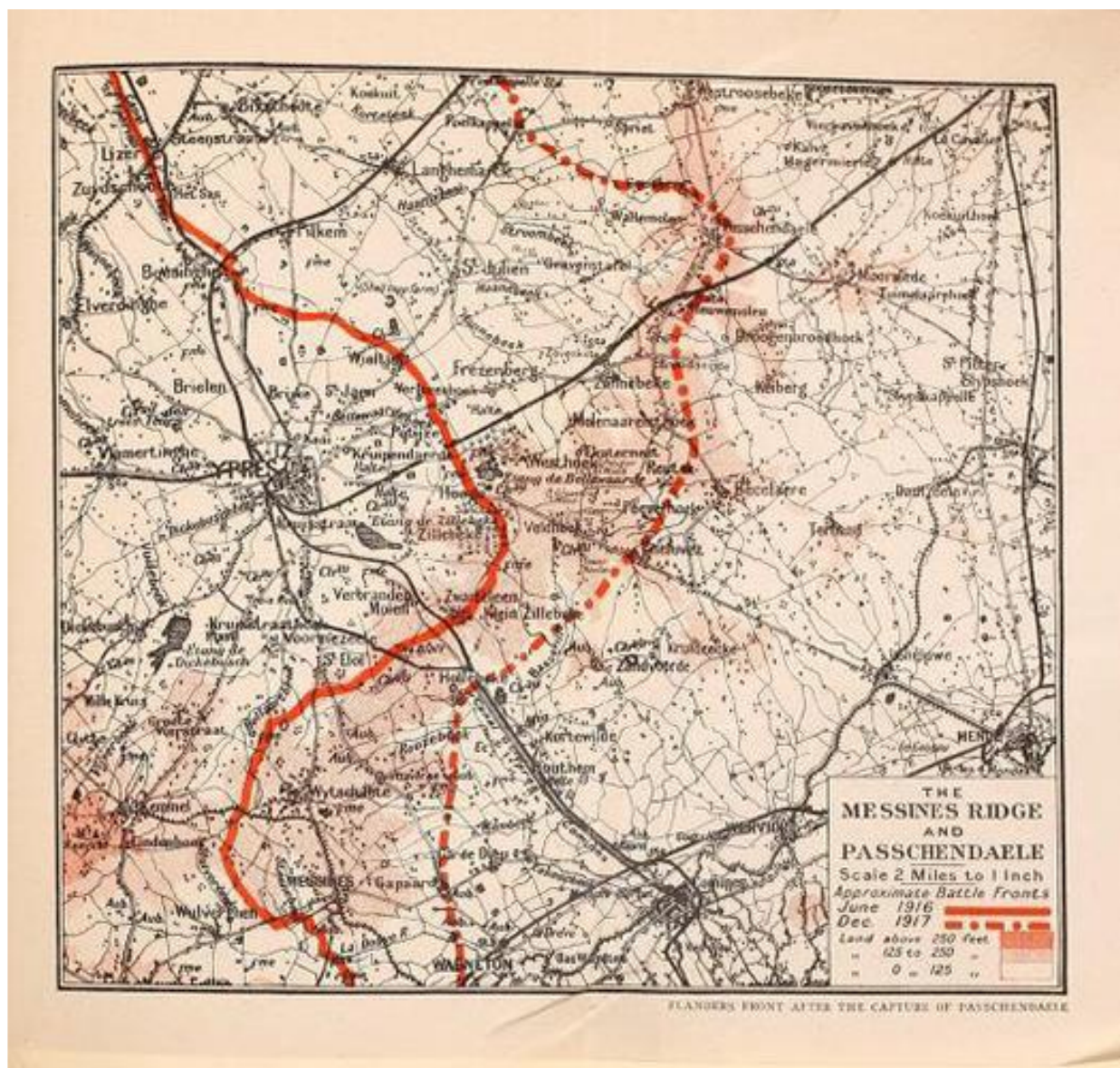
In 1678 werd Ieper tijdens de Hollandse Oorlog ingenomen door Frankrijk. Louis XIV besloot om de ingenomen stad te voorzien van een Vaubanversterking. De hoofdomwalling werd versterkt met bastions en de grachten werden verbreed en verdiept. In de grachten werden bijkomende verdedigingselementen zoals demi-lunes en contre-gardes aangelegd. Verder werden ook nog 4 voorversterkingen gebouwd. Het gaat hier om hoornwerken, deze bestonden uit 2 halve bastions verbonden door een courtine. Aan de zijkant van deze constructie werden ook nog 2 muren (vleugels) voorzien om verbinding te maken met het hoofdwerk. Figuur 28 geeft een cartografische weergave van de Vaubanversterking rond Ieper in de 18de eeuw.

Na de Franse bezetting kwam vanaf 1713 de Oostenrijkse bezetting. **Eind 18de eeuw** liet keizer Jozef II de Vaubanversterking gedeeltelijk ontmantelen. Tussen 1794 en 1814 werd Ieper opnieuw bezet door de Fransen. Dit had gevolgen voor de diverse kloostergemeenschappen. In 1801 werd het bisdom te Ieper afgeschaft en vervangen door een dekenij (Mus et al. 1992).

Tijdens het Hollands bewind (1815-1830) werden de versterkingen opnieuw opgeknapt. Het Hoornwerk van Antwerpen werd deels opnieuw aangelegd. Na de onafhankelijkheid van België en de beslissing om de verdediging te organiseren via de fortengordels rond Antwerpen worden de versterkingen in Ieper deels afgebroken. De wallen werden grotendeels afgebroken, idem voor de kazematten. De kasteelgracht werd gedeeltelijk verhard.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog werden Ieper en de omliggende gemeenten zwaar geteisterd en volledig van de kaart geveegd, hoewel het front niet aan de stad zelf lag. Ten oosten van Ieper vormde het noord-zuidfront een om de stad lopende bocht genaamd 'Ypres Salient'. Dit gebied vormde een van de kernpunten van de stellingenoorlog. Het is een 'saillant', een gebied dat vooruitstak in het door de Duitsers bezette gebied. Het bevond zich ten oosten van de stadskern van Ieper, het projectgebied is gelegen binnen deze saillant. Tussen 1914 en 1917 veranderde de frontlijn nauwelijks. Vanaf 1917 wonnen de geallieerde troepen terrein (Commonwealth War Graves Commission 2018). Figuur 29 geeft een visuele weergave van de 'Ypres Salient'.

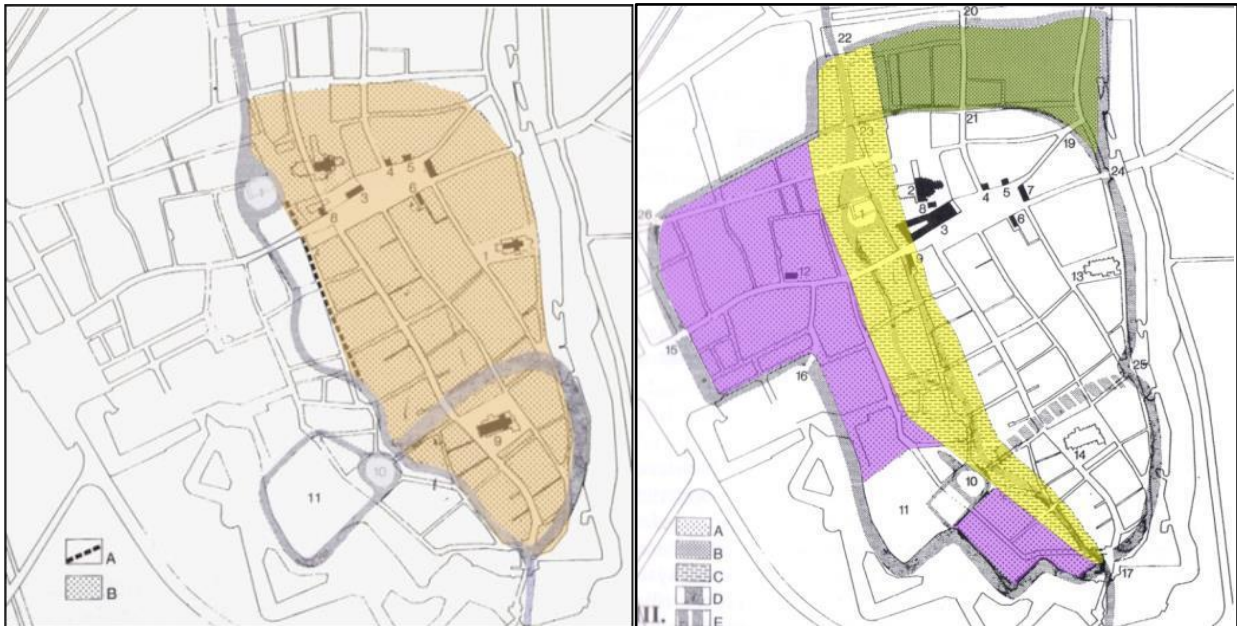
Na de Eerste Wereldoorlog werd Ieper heropgebouwd, maar dit ging gepaard met de nodige discussies. Sommigen wilden de kernstad als ruïne en herinnering aan de oorlog behouden, anderen zagen de stad liever heropgebouwd in de oorspronkelijke stijl. Uiteindelijk werd de stad in grote lijnen terug opgebouwd naar de vooroorlogse toestand. Tijdens de Tweede Wereldoorlog bleef de schade in Ieper vrij beperkt.

Figuur 29: De Ypres Salient. Legende: Rode lijn - front tot juni 1916 | Rode stippellijn - front in december 1917. (British Library 2018)

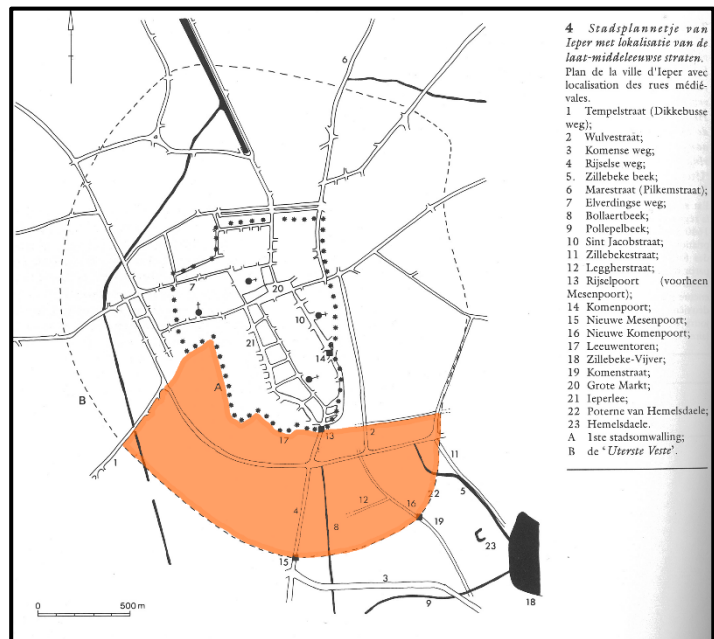
4.1.2 IEPER TIJDENS DE 12DE EN 13DE EEUW: DE VERDWENEN SINT-MICHIELSWIJK

Tussen de 12de en 14de eeuw breidde de stad Ieper zich sterk uit. De lakennijverheid bracht immers een bron aan rijkdom met zich mee, die op zijn beurt leidde tot een sterke demografische expansie. Door de nood aan ruimtelijke uitbreiding werden een aantal nieuwe ambachtelijke wijken aangelegd rondom de toenmalige stadskern. In de tweede helft van de 12de eeuw was er reeds een uitbreiding aan de oostelijke zijde van de Ieperlee (Termote 1990), tussen de Sint-Pieters Portus en de grafelijke versterking (Figuur 30). Bij de aanvang van de 13de eeuw werd voor de eerste maal het gebied ten westen van de Ieperlee bebouwd (Termote 1990). Rond deze periode werd eveneens de alluviale bedding van de Ieperlee opgehoogd door systematische grondaanplemping en bouwrijp gemaakt (Figuur 31, gele strook).

Figuur 30: Ieper tussen 1250 en 1300 (Termote 1990) **Figuur 31 Ieper tijdens de 13de eeuw (Termote 1990)**

Vanaf de 14de eeuw werden een aantal buitenparochies mee opgenomen binnen de tweede grote omwalling van de stad, onder andere de **Sint-Michielsparochie**. Deze buitenwijk werd voor het eerst vermeld in 1249, maar werd mogelijks al veel vroeger opgericht (Mus 1998). Nadat de Sint-Michielsparochie mee opgenomen werd binnen de stadsomwalling groeide deze wijk uit tot een van de belangrijkste economische centra in de regio, mede dankzij de lakennijverheid (Van Bellingen, Dewilde & Mus 1993; Mus 1998). Deze wijk werd verwoest bij de belegering van de stad door de Engelse en de Gentse troepen in 1383 tijdens het beleg van Ieper. Door de economische achteruitgang, onder meer door de ineenstorting van de lakennijverheid, werd deze wijk nadien niet meer heropgebouwd. De wijk valt volledig buiten de bourgondische versterking uit de 15de eeuw.

Figuur 32: stadsplan van Ieper met de locatie van de Laatmiddeleeuwse straten en de Sint-Michielswijk (oranje). (Van Bellingen, Dewilde & Mus 1993)

4.2 INVENTARISSEN ONROEREND ERFGOED

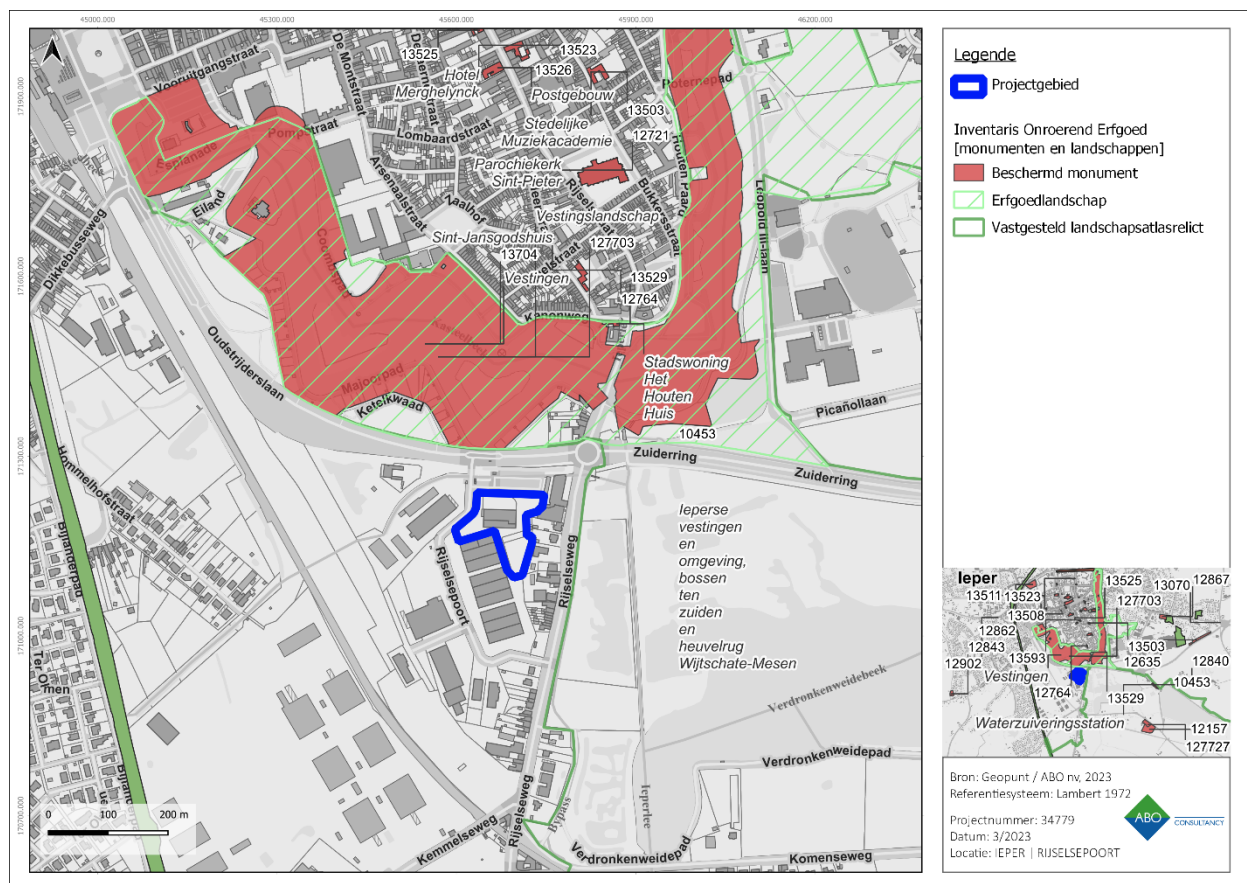
4.2.1 BESCHERMDE EN VASTGESTELDE ERFGOEDWAARDEN

Ieper is binnen een vastgestelde archeologische zone gelegen, namelijk de *Historische stadskern van Ieper*. Het plangebied bevindt zich binnen deze vastgestelde archeologische zone en ligt tevens ook binnen de Middeleeuwse omwalling ('Uiterste Veste'). Binnen deze zone bevinden zich verschillende beschermde monumenten en bouwkundig erfgoedobjecten, zoals de vestingen, de parochiekerk Sint-Pieter en het Bellegodshuis. Enkele worden hieronder verder beschreven.

4.2.1.1 MONUMENTEN EN LANDSCHAPPEN

Volgens de Inventaris Onroerend Erfgoed zijn er enkele belangrijke beschermde monumenten en erfgoedlandschappen aanwezig in de directe nabijheid van het projectgebied (Figuur 33). Voornamelijk de historische stadskern van Ieper, alsook de grachten van de bourgondische omwalling met restanten van de Vaubanversterking worden met name als beschermd monument opgenomen. Eveneens hebben deze omwallingsrestanten ook een landschappelijke erfgoedwaarde. Het projectgebied zelf is gelegen buiten de zone waar deze beschermde monumenten voorkomen, maar staat historisch gezien rechtstreeks in verband met deze elementen.

Een overzicht van de belangrijkste beschermde monumenten, erfgoedlandschappen en landschapsatlasrelict werd samengesteld in Tabel 4.

Figuur 33: Visuele weergave van beschermde monumenten en erfgoedlandschappen die opgenomen zijn in de Inventaris Onroerend Erfgoed rondom het projectgebied. (IOE, 2023).

ID	Naam	Status / type
127703	Vestingslandschap	<i>Erfgoedlandschap</i>
10453	Ieperse vestingen en omgeving, bossen ten zuiden en heuvelrug Wijtschate-Mesen	<i>Vastgesteld Landschapsatlasrelict</i>
13704	Vestingen	<i>Beschermd Monument</i>
12721	Parochiekerk Sint-Pieter	<i>Beschermd Monument</i>
12752	Bellegodshuis	<i>Beschermd Monument</i>
12741	Parochiekerk Sint-Jacob	<i>Beschermd Monument</i>
12728	Groot Vleeshuis	<i>Beschermd Monument</i>
12746	Belfort-Lakenhal	<i>Beschermd Monument</i>
		<i>UNESCO werelderfgoed</i>

Tabel 4: Tabel met de locatie van beschermde monumenten (rood) en landschappelijke erfgoedobjecten (groen) gelegen op of direct langs het projectgebied. (Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed, 2023)

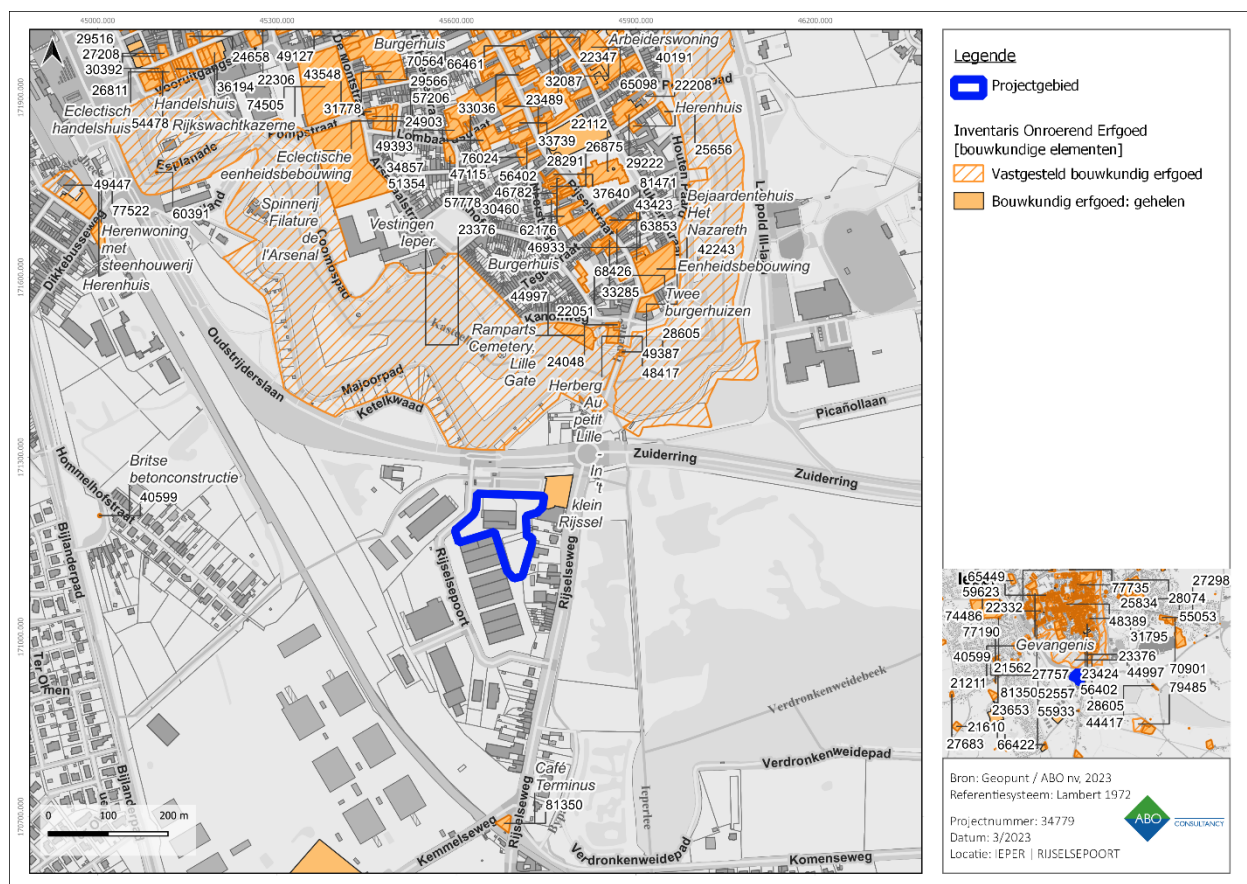
4.2.1.2 BOUWKUNDIG ERFGOED

Bovenvernoemde beschermde monumenten werden eveneens opgenomen als zijnde bouwkundig erfgoed. Het stadscentrum van Ieper is zeer rijk aan zulke erfgoedobjecten, daterende uit een zeer lange opeenvolging van historische periodes. Ieper is tijdens de Eerste Wereldoorlog niet gespaard gebleven (zie hoofdstuk 4.4 *Impact Eerste Wereldoorlog*), echter zijn er wel nog een groot aantal pre-WOI erfgoedobjecten aanwezig.

Volgens de Inventaris Bouwkundig Erfgoed bevindt er zich geen erfgoedwaarden op het projectgebied (Figuur 34). In de directe omgeving is er één erfgoedobject dat rechtstreeks in relatie stond met het projectgebied. ID [30513](#), gelegen direct ten noordoosten van het projectgebied, betreft een bouwkundig element dat ondertussen verbouwd of gesloopt werd.

ID [126651](#) betreft de versterkingen die reeds hierboven als beschermd monument aangehaald werden. Tussen 1388 en 1409 werd de zogenaamde Bourgondische vestingsmuur opgetrokken. Deze vesting is op ongeveer 390m ten noorden van het plangebied gelegen. De bestaande dubbele gracht en aarden wal werden aangevuld met een bakstenen muren van 7 tot 8m hoog. De stadsmuur telde een veertigtal halfronde torens en een aantal ronde torens. Vauban liet de omwalling, vanaf 1678, gedeeltelijk slopen om deze te vervangen door een gebastioneerde muur. Onder het Oostenrijks bewind werden de verdedigingswerken, vanaf 1782, gedeeltelijk gesloopt. In 1815 werd opnieuw beslist om Ieper militair te versterken en in 1853 werd door de Belgische regering beslist om de stad terug te ontmantelen. De hoofdwal bleef echter grotendeels bewaard.

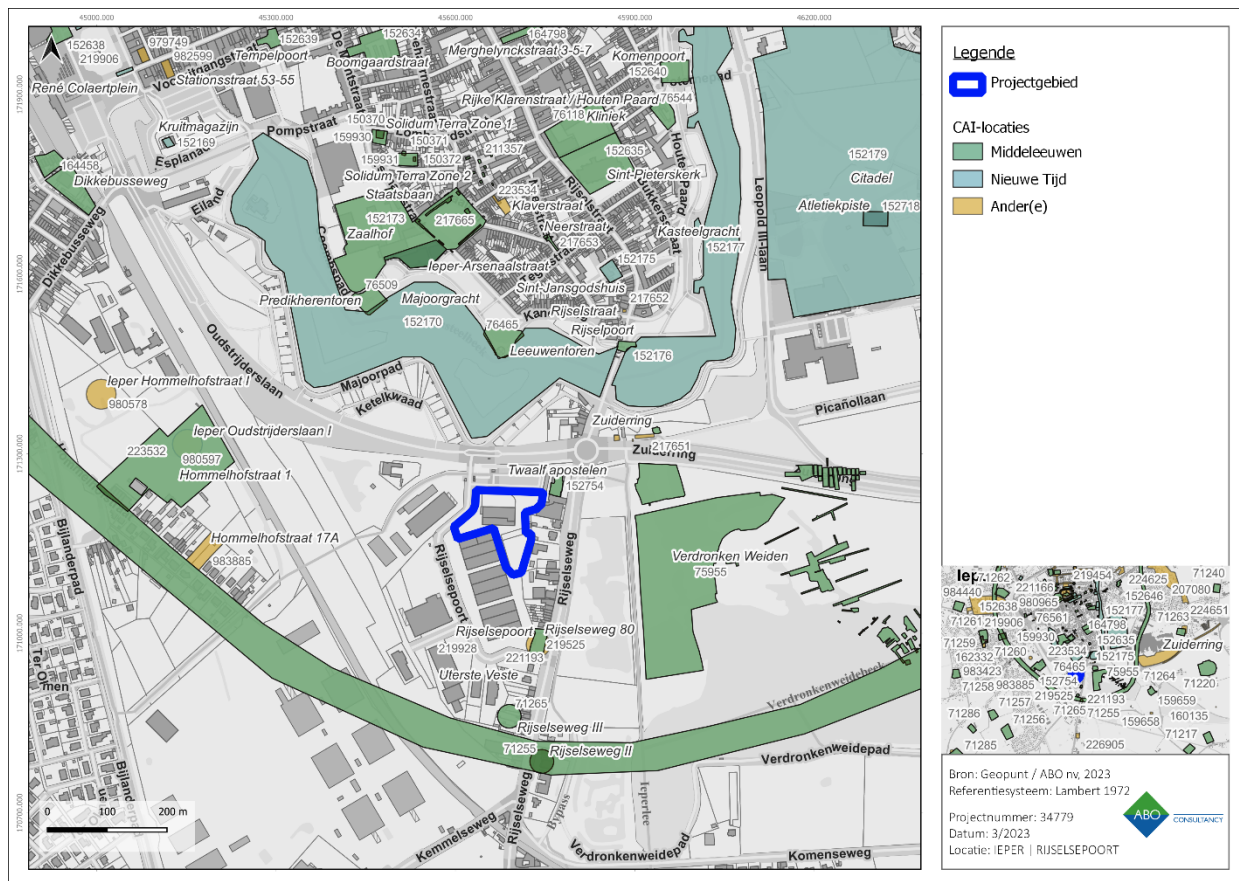
Het historische bouwkundige erfgoed in de stadskern van Ieper staat in eerste instantie niet in verband met de zone waar het projectgebied in gelegen is.

Figuur 34: Visuele weergave van vastgesteld bouwkundig erfgoed dat opgenomen is in de Inventaris Onroerend Erfgoed rondom het projectgebied. (IOE, 2023).

4.2.2 ARCHEOLOGISCHE DATA

In de nabije omgeving van het projectgebied zijn er verschillende meldingen uit de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) bekend van archeologische sporen en/of vondsten die een licht kunnen werpen op menselijke occupatie in het verleden (Figuur 35). Het gaat hier voornamelijk om resten uit de Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd.

Figuur 35: Visuele weergave van de Centrale Archeologische Inventaris in dichte omgeving. (CAI, 2023)

Op basis van de beschikbare gegevens lijkt er geen grotere trefkans te zijn voor resten uit de Steentijden, Metaaltijden of de Romeinse periode. Het kan echter niet uitgesloten worden dat er archeologische resten en/of sporen uit deze archeologische perioden aanwezig kunnen zijn op het terrein. In deze situatie moet evenwel ook rekening gehouden worden met de kans op bewaring van archeologische resten en de mogelijke kenniswinst bij eventueel verder onderzoek.

CAI	Locatie	Datering	Omschrijving	Bron
219928	leper	Late Middeleeuwen	14 ^{de} -eeuwse aarden verdedigingswal met houden palissade bovenop. Rondom rond langs de buitenkant werd een gracht aangebracht. Met de aanleg werd begonnen in 1302, maar deze werd pas voltooid in 1328. Doel van deze stadsomwalling was de beveiliging van de buitenparochies. Archeologisch werd de buitenste omwalling waargenomen bij het archeologisch onderzoek op de locatie van de Verdrongen Weiden en in de Augustijnenstraat. De trogvormige gracht was ca. 18m breed en had een diepte tot 1,75m.	AOE CAI
71265	leper	Late Middeleeuwen	Site met walgracht. Geïdentificeerd op basis van cartografisch onderzoek. Onmiddellijk ten zuiden van het projectgebied gelegen.	AOE CAI
221193	leper	Nieuwe Tijd 19 ^{de} eeuw	Bewoningsresten uit verschillende periodes, gaande van Volle Middeleeuwen tot de Nieuwe Tijd. Middeleeuwse sporen werden bedekt door een dik antropogeen pakket dat gelinkt wordt aan de nivellerings en ophogingen van de Vaubanversterking. Mogelijke restanten van een molen aangetroffen, samen met een tonwaterput. Restanten van ambachtelijke activiteiten in de Laatmiddeleeuwse contexten worden gelinkt aan de Sint-Michielswijk. Ook restanten uit de Eerste Wereldoorlog werden aangetroffen. Onmiddellijk ten zuiden van het projectgebied gelegen.	AOE CAI
75955	leper	Middeleeuwen	<u>Verdrongen weiden</u> Onmiddellijk ten oosten van het projectgebied gelegen. <i>Zie hoofdstuk 1.1.3.1 Verdrongen Weiden.</i>	AOE CAI
152754	leper	Middeleeuwen	Gebouwplattegronden die aangetroffen werden tijdens een opgraving. Restanten van vier houten windmolens. Onmiddellijk ten noorden van het projectgebied gelegen.	AOE CAI
152170	leper	Nieuwe Tijd 16 ^{de} & 17 ^{de} eeuw	<u>Majoorgracht</u> Monumentale gracht met lunetten en contregardes die deel uitmaakten van de Vaubanversterking.	AOE CAI

CAI	Locatie	Datering	Omschrijving	Bron
76465	leper	Late Middeleeuwen	<u>Leeuwentoren</u> Waltoren uit de Late Middeleeuwen waarop twee van de stadsmuren aansloten. Werd in de 15 ^{de} eeuw verbouwd waarbij onder andere kanongaten werden aangebracht. Werd in 1853 grotendeels gesloopt, de onderste 3m is bewaard gebleven. Werd tijdens WO I gebruikt als wachtpost.	AOE CAI
219525	leper	Nieuwe Tijd [WO I]	<u>Rijselfsepoort</u> Metaaldetectievondsten waarbij verschillende Duitse artillerie ontstekers werden aangetroffen.	AOE CAI
152176	leper	Volle Middeleeuwen	<u>Rijselfsepoort</u> Toegangspoort tot de stad. Combinatie van zowel landpoort en waterpoort met twee sluizen en kazematten. In 1123 vermeld als Zuidpoort. Eind 14de eeuw: achter de oude poort een nieuw complex: poortdoorgang met twee halfronde torens en ten oosten geflankeerd door een hoge toren. Kort na 1678: torens worden geschutstorens en kazematten ('poortwachtershuis'). Midden 19de eeuw: afbraak poortgebouw. Tijdens WO I werd het poortwachtershuis het hoofdkwartier van het Britse leger. Wederopbouw van de poort in 1925.	AOE CAI
983885 223532	leper	Nieuwe Tijd 17 ^{de} eeuw	Sporen van de Vaubanversterking die aangetroffen werden tijdens een proefsleuvenonderzoek. Tevens ook munitieresten uit de Eerste Wereldoorlog.	AOE CAI
980597	leper	Nieuwe Tijd 16 ^{de} eeuw	Metaaldetectievondst: penning en balletje.	AOE CAI
152173	leper	Volle Middeleeuwen	<u>Zaalhof</u> In 1160 opgericht in de vorm van een mottekasteel met neerhof. In 1214 werd de walgracht die rondom het neerhof liep mee geïntegreerd in de stadsomwalling. Gesloopt in 1790 nadat het verkocht werd aan de Fransen.	AOE CAI

Tabel 5: Overzicht van de CAI-locaties in de omgeving van het projectgebied (Centrale Archeologische Inventaris 2023).

In de directe omgeving van het projectgebied werden er sinds de wetswijziging van 2016 reeds verschillende archeologienota's (AN), nota's (N) en eindverslagen (EV) gepubliceerd.

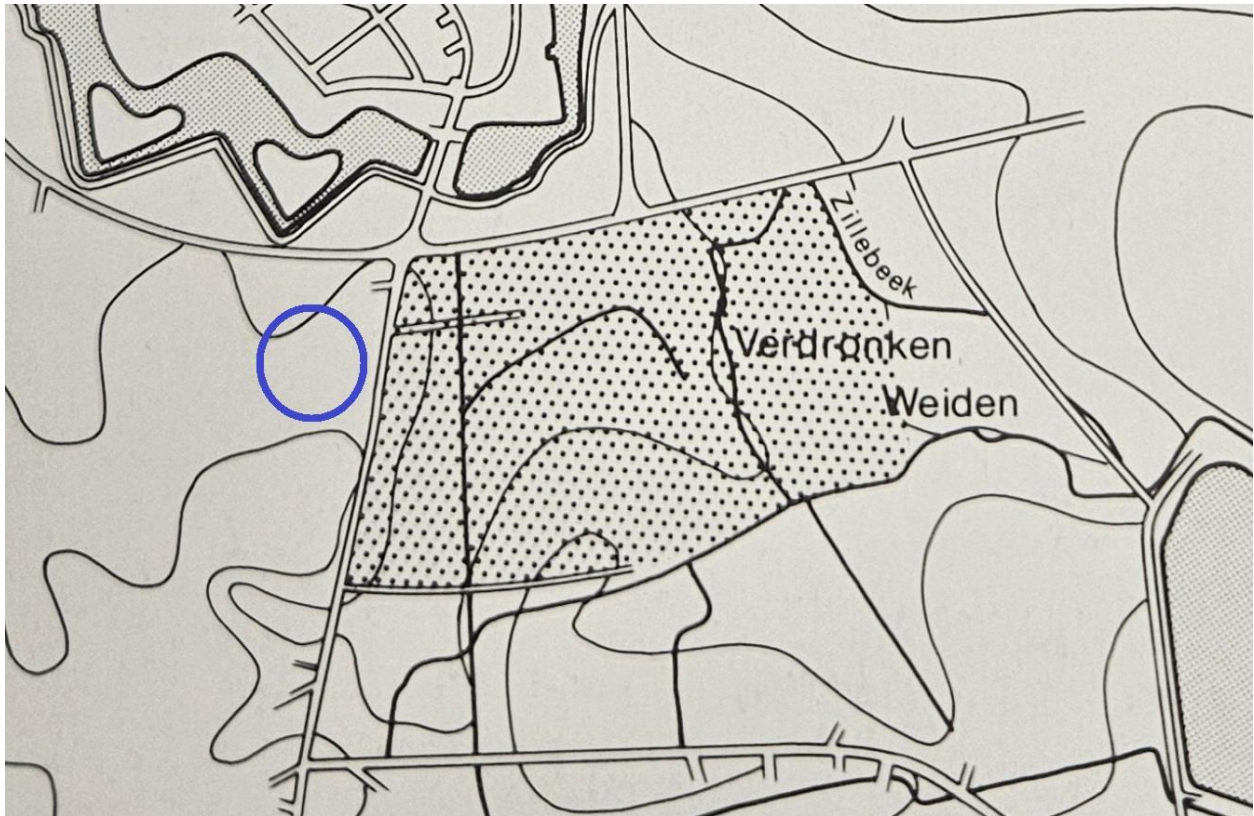
Er kan uit deze data geconcludeerd worden dat er een rijk bodembestand aanwezig is in de directe omgeving van het projectgebied. De bodem vertoonde eveneens gunstige bewaringscondities in de reeds onderzochte locaties. Er werden telkens sporen van de Middeleeuwen aangetroffen, alsook restanten uit de Nieuwe tijd en veelal ook de Eerste Wereldoorlog. **Steeds werd een verder vooronderzoek in de vorm**

van proefsleuven aanbevolen. De gepubliceerde nota's en eindverslagen beschrijven de resultaten van de proefsleuven onderzoeken, waarbij er **steeds sprake is van kenniswinst**.

ID	Naam	Type	Bedrijf	Conclusie
20597	Vooronderzoek Ieper Eiland 2	AN	Goed in Erfgoed	Verwachting van archeologische resten uit de Middeleeuwen en Nieuwe Tijd. Kleine kans op sporen uit WOI. <u>Aanbeveling:</u> Lage impact van werken, geen maatregelen.
9845	Vooronderzoek Ieper Hommelhofstraat 1	AN	Acke & Bracke	Matig tot hoog potentieel op kennisvermeerdering voor de Middeleeuwse periode en de Nieuwe tijd. <u>Aanbeveling:</u> LBO, VBO, PSL
21969	Vooronderzoek Ieper Hommelhofstraat 17A	AN	BAAC	Geen verwachtingen voor steentijden en metaaltijden. Hoge archeologische verwachting voor Middeleeuwse resten en resten uit de Nieuwe Tijd. <u>Aanbeveling:</u> PSL
23166	Vooronderzoek Ieper Hommelhofstraat 17A	N	BAAC	Proefsleuvenonderzoek Restanten van de Vaubanversterking aangetroffen. <u>Aanbeveling:</u> Geen verdere maatregelen
4320	Vooronderzoek Ieper Rijselseweg 80	AN	ADC	Hoge kans op aanwezigheid van sporen uit de Late Middeleeuwen. Locatie van een houten graanmolen bevestigd binnen het onderzoeksgebied op basis van cartografische bronnen. <u>Aanbeveling:</u> PSL
7910	Vooronderzoek Ieper Rijselseweg 80	N	Vlaams Erfgoed Centrum	Proefsleuvenonderzoek Aanwezigheid van waardevolle archeologische resten op het projectgebied. Nieuwe tijd: bakstenen muurwerk & beerput. Nieuwe tijd?: Muren, vloeren; wegdek, waterput, kuilen. Late Middeleeuwen: Kuilen, greppels, waterput. <u>Aanbeveling:</u> Opgraving
1178	Opgraving Ieper Rijselseweg 80	EV	Vlaams Erfgoed Centrum	Archeologische opgraving Bevestiging van verwachtingen bureaustudie en proefsleuvenonderzoek. Echter geen concrete restanten van de windmolen aangetroffen. <u>Restanten uit de Middeleeuwen die gerelateerd zijn aan de verdwenen Sint-Michielsparochie.</u>
3052	Vooronderzoek Ieper Picanollaan	AN	Ruben Willaert	Hoge kans om Laatmiddeleeuwse resten van de verdwenen Sint-Michielsparochie aan te treffen. Hoge kans om restanten van verdedigingselementen uit de Nieuwe Tijd (Vaubanversterking) aan te treffen. <u>Aanbeveling:</u> PSL

Tabel 6: Overzicht van de publicaties in de omgeving van het projectgebied (Inventaris Onroerend Erfgoed, 2022).

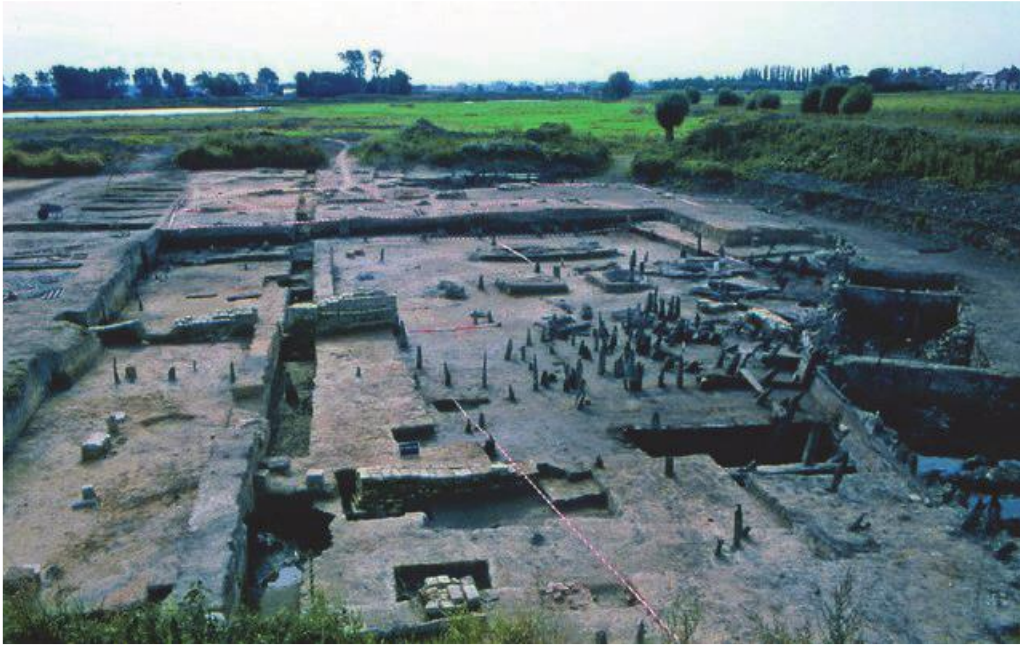
1.1.3.1 VERDRONKEN WEIDEN

Figuur 36: Locatie van het projectgebied (blauw) ten aanzien van de Verdronken Weiden

In het voormalige inundatiegebied 'Verdronken Weiden' werden tussen 1992 en 1999, naar aanleiding van de aanleg van een spaarbekken, tal van Laatmiddeleeuwse bewoningssporen aangetroffen. De resten zijn in verband te brengen met de verdwenen Sint-Michielsparochie, één van de vier Vol-Middeleeuwse buitenparochies van Ieper (zie hoofdstuk 4.1.2 *Ieper tijdens de 12de en 13de eeuw: De verdwenen Sint-Michielswijk*), die zich volgens de historische bronnen op deze locatie situeerde. De parochie wordt voor het eerst vermeld in een document dat dateert van voor 1249 en was tot de eerste helft van de 14de eeuw zeer welvarend. In 1383 werd de buitenparochie volledig verwoest door Engelse en Gentse troepen en niet meer heropgebouwd.

Tijdens de opgravingen werden sporten aangetroffen van grachten, restanten van straten, huizen, ambachtelijke ateliers, waterputten, ovens en haarden, versterkingen, etc. De bewaringstoestand van de **bewoningsresten** is in het algemeen goed maar wel fragmentarisch. De aangetroffen gebouwrestanten bestonden voornamelijk uit lichtere constructies in de vorm van vakwerkbouw op een bakstenen fundering of op stenen poeren. Na de verwoesting van de wijk in 1383 werden de bakstenen van de gebouwen die op een bakstenen fundering gebouwd werden deels gerecupereerd om hierna te verwerken in de eind 14de -eeuwse omwalling. Wat wel bleek is dat er echter al sprake was van een soort lintbebouwing. Er werden tevens restanten van een patriciërswoning aangetroffen, zoals een tegelvloer met ronde haard. De woning werd later herbouwd tot een combinatie van een woonhuis met bijhorende werkruimten (tweede en derde kwart van de 14de eeuw).

Figuur 37: Restanten van bewoning die tijdens de opgravingen op de Verdrongen Weiden tevoorschijn kwamen. (Haneca et al. 2009, fig 1, p. 100)

De bewoningsgeschiedenis op het terrein kan worden opgedeeld in twee fases. De jongste hiervan betreft de Laatmiddeleeuwse fase die behoort tot de Sint- Michielsparochie. De sporen en structuren hiervan werden gevonden op een ophogingspakket. Dit pakket bedekte een fase die teruggaat tot de Romeinse Tijd. Er werden **enkele Gallo-Romeinse vondsten** gedaan. Verder wordt **geen melding gemaakt inzake sporen van deze periode**.

Tevens werden enorm veel restanten gevonden van **ambachtelijke activiteiten** die in deze wijk plaatsvonden. Er werden bijvoorbeeld ateliers gevonden van schoenlapperijen, smederijen en wol nijverheid. Dit laatste is ook geattesteerd in historische bronnen. Zo zou een groot deel van de inwoners van deze wijk betrokken zijn geweest bij de **productie van laken**. De sporen van deze laken nijverheid bleken echter schaars, wat naar alle waarschijnlijkheid voornamelijk te verklaren valt vanuit de aard van de bewaringscondities en tafonomie. Wel werden er tal van lakenloodjes aangetroffen alsook scharen, weefgewichten, een schietspoel en de tanden van wolkammen. Eveneens werden ook restanten aangetroffen van **leemwinning** in de vorm van met hout beklede leemwinningskuilen en greppels. Enkele kuilen en greppels die uitgegraven werden bevatten een rijke bron aan aardewerk, lederbewerkingsafval, werktuigen, etensresten, munten, etc. (Van Bellingen, Dewilde & Mus 1993). Deze kuilen en greppels zijn waarschijnlijk bedekt geraakt door de aanleg van een ophogingspakket dat rond 1325 werd opgetrokken.

De **verdedigingselementen** die binnen de wijk werden aangetroffen bestonden voornamelijk uit een gedeelte van de 'Uterste Veste', een grachtenconstructie met een trogvormig profiel waarachter een aarden wal werd aangebracht met een houten palissade bovenop (Van Bellingen, Dewilde & Mus 1993). Er werd eveneens een gedeelte van de stadspoort (de 'Nieuwe Komenpoort', Van Bellingen, Dewilde & Mus 1993) teruggevonden tijdens de opgravingen.

Restanten van de Middeleeuwse toegangsweg die doorheen de wijk liep, de **Komenstraat** werden eveneens aangetroffen. Zo bleek dat er een rioleringssysteem aanwezig was onder deze toegangsweg. De vroegste vermeldingen van de Komenstraat gaan terug tot 1216 (Van Bellingen, Dewilde & Mus 1993). In die eerste fase werd de wegverharding voorzien van grind. Later, in 1326, werd deze grindweg opgehoogd en werd er verharding in de vorm van kasseien aangebracht (Van Bellingen, Dewilde & Mus 1993).

Voorts bleek er ook een **complex waterloopsysteem** aanwezig te zijn. Het ganse gebied van de Sint-Michielsparochie was dooraderd met tal van beschoeide waterlopen. Deze **beschoeiingen werden vrijwel intact aangetroffen tijdens de opgravingen**. Andere houten constructies onder de ‘Verdronken Weiden’ met betrekking tot de waterlopen waren binnenhaventjes, aanlegplaatsen en bruggen (Haneca et al. 2009). Aan de leperlee werd één van deze haventjes intact teruggevonden en opgegraven (afb. 1.11).

Figuur 38: Een intact binnenhaventje in de Sint-Michielswijk, gelegen aan de leperlee (Haneca et al. 2009, fig. 5, p. 106).

Na de verwoesting in 1383 wordt het gebied agrarisch. In de 16de eeuw werd het gebied tijdelijk bewoond, om dan in de 17de eeuw onder water gezet te worden bij de aanleg van de Vaubanversterking.

Figuur 39: Vereenvoudigd grondplan van een gedeelte van de Verdronken Weiden-opgravingen (Haneca et al. 2009, fig. 4, p. 104-105).

4.2.2.1 CAI 152754: DE TWAALF APOSTELN RIJSELSEWEG

In juli – augustus 2000 werd een archeologisch noodonderzoek uitgevoerd ter hoogte van de hoek van de Rijselseweg nrs. 12-46, **onmiddellijk ten oosten van het onderzoeksgebied**. Het onderzoek werd uitgevoerd door het voormalige Instituut voor het Archeologisch Patrimonium naar aanleiding van de bouw van een nieuw appartementencomplex Twaalf Apostelen (Dewilde & Wyffels 2001, p. 88).

De meest westelijke zone werd ingenomen door een 7m breed straattracé. Ofwel betreft het hier de oude loop van de Rijselseweg die in de middeleeuwen met een wijde, westwaartse uitzwenkende bocht naar de Rijselsepoort moet gelopen hebben, ofwel een ontdubbelingsweg. Ten oosten van deze weg werden een viertal constructies geregistreerd waarvan er twee vermoedelijk in verband te brengen zijn met houten ateliers. Een derde constructie is voorzien van bewaarde palen in kruisvorm opgesteld zodat deze mogelijk in verband te brengen zijn met een windmolen. Een vierde constructie is voorzien van een onderbouw in ijzerzandsteen en kan met een houten en/of vakwerkconstructie in verband gebracht worden.

De aangetroffen structuren kunnen algemeen in de 13de en 14de eeuw gedateerd worden.

4.3 CARTOGRAFISCHE EN ICONOGRAFISCHE BRONNEN

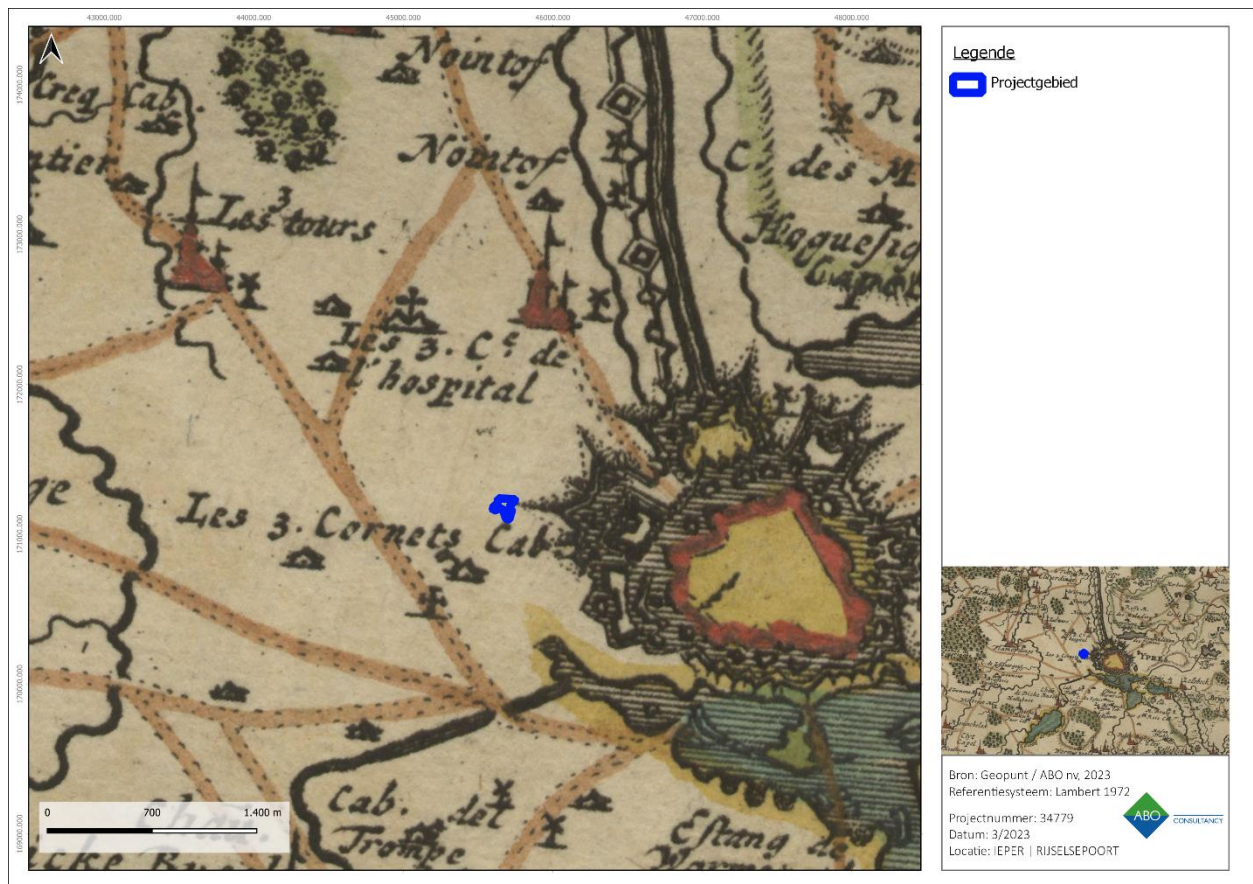
Een belangrijke bron van informatie is historisch kaartmateriaal. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met het feit dat de eerste bruikbare kaarten pas vanaf de 16de eeuw of later voorhanden zijn. Pas vanaf de 19de eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kaarten. Eventueel eerder aanwezige Middeleeuwse structuren zijn mogelijk reeds verdwenen en zijn dus niet meer opgenomen in recentere bronnen.

De oudste raadpleegbare betrouwbare cartografische bron is de Masse kaart uit 1729/1730 (Figuur 40). Hierop is duidelijk het verloop van de Rijselseweg zichtbaar, die zo goed als ongewijzigd is gebleven, mits enkele rechte trekkingen. De *'Inondation de Messines'*, links gelegen van het projectgebied, komt overeen met de locatie van de *verdrongen weiden* waar de restanten van de Sint-Michielsparochie gevonden zijn. De fortificaties van de Vaubanversterking zijn alsook zichtbaar. Ook zijn er twee windmolens zichtbaar in de nabijheid van het projectgebied. Deze werden reeds onderzocht in een proefsleuvenonderzoek (zie hoofdstuk 4.2.2 Archeologische data). De Frickx-kaart uit 1944 (Figuur 40) toont eveneens de fortificaties, maar is foutief gegeorefereerd en geeft weinig bijkomende informatie omtrent het projectgebied.

De Ferrariskaart uit 1777 (Figuur 42) geeft een eerste gedetailleerd beeld van het projectgebied en de omgeving ervan. Hierop valt duidelijk te zien dat in het meest zuidelijke gedeelte van het projectgebied er een gebouw aanwezig is dat mogelijks in relatie staat met de windmolen er naast. Het overgrote merendeel van het projectgebied is echter open terrein / natuur waar niets op gebouwd is en geen verharding op is aangebracht. Het projectgebied is ook duidelijk gelegen tussen twee verdedigingsconstructies van de Vaubanversterking. Ten noorden ligt een bastion van de binnenste versterking. Ten zuiden van het projectgebied is een buitenwerk omwalling aanwezig met gracht. De verdrongen weiden, ten oosten van de Rijselseweg, is op deze kaart duidelijk gekarteerd als zijnde geïnundeerd. Op een anoniem plan uit 1830 (Figuur 43) is duidelijk te zien dat het waterniveau van de geïnundeerde zones tussen de twee versterkingsconstructies gestegen is. Het projectgebied staat bijna volledig onder water. En ligt op een landtong. Het gebouw dat op de Ferrariskaart binnen het projectgebied gekarteerd werd is niet langer aanwezig op deze kaart.

De Atlas der Buurtwegen (Figuur 44) bevestigt dat het gebouw niet langer aanwezig is binnen het projectgebied. Ook de molens staan niet langer gekarteerd op deze kaart. De Vandermaelen-kaart (Figuur 45) toont echter wel nog de aanwezigheid van de windmolens. De bastion-versterkingen zijn nog steeds zichtbaar.

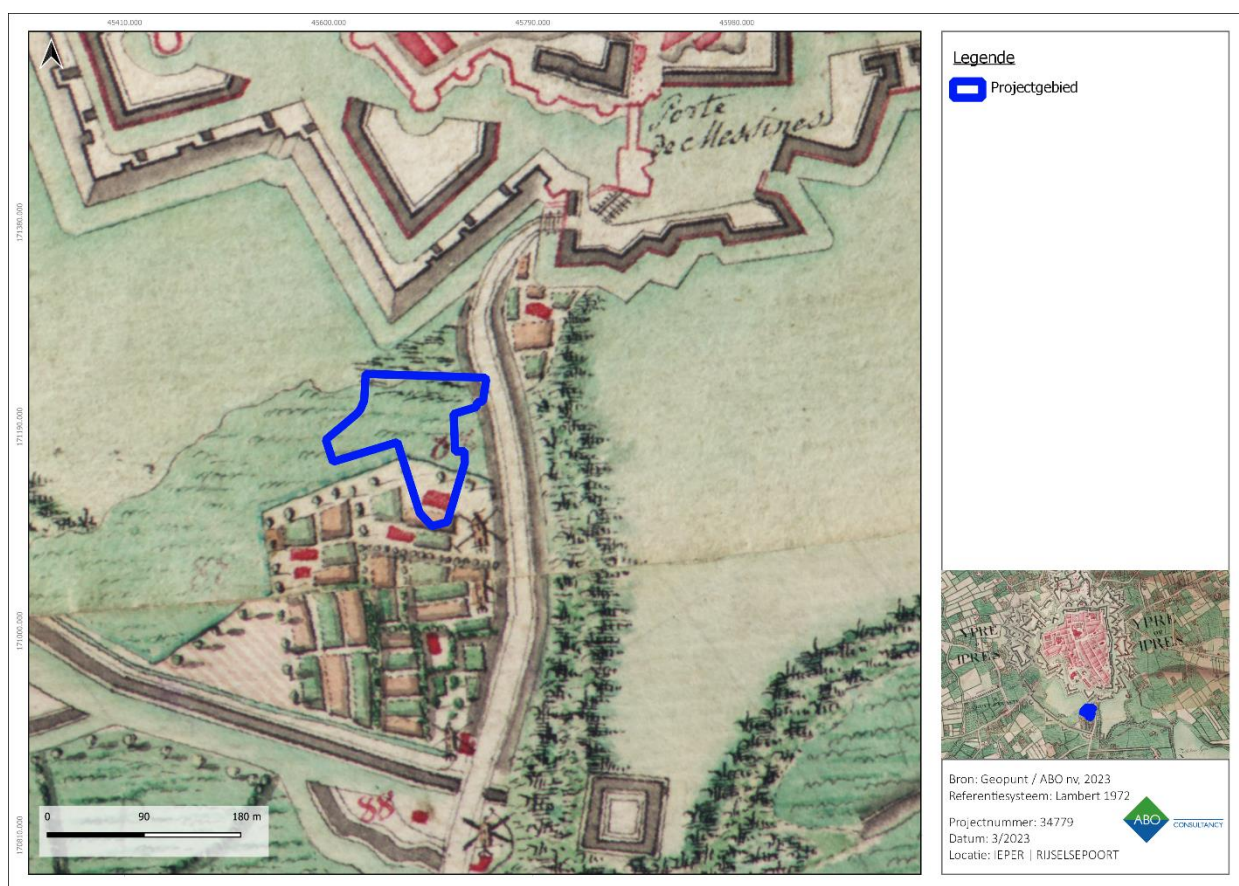
Pas op de topografische kaart van 1873 (Figuur 47) komen duidelijk weer tekenen van bebouwing tevoorschijn binnen het projectgebied. Meteen ten zuiden zien we dat de wijk waarin het projectgebied gelegen is het toponiem 'Moulins' gekregen heeft, wat duidelijk verwijst naar de windmolens die reeds sinds het begin van de 18de eeuw (mogelijks veel vroeger) aanwezig waren. Ten westen en zuiden van het projectgebied is nu duidelijk ook een spoorweglijn aangelegd. Het is op deze kaart ook duidelijk dat er een hoogteverschil op het projectgebied is, aangezien de 18m en 19m isohypsen het projectgebied van oost naar west doorkruisen. Dit hoogteverschil van meer dan 1m is vandaag de dag niet meer aanwezig (zie hoogteprofielen Figuur 18).

Figuur 40: Fricx-kaart met aanduiding van het projectgebied

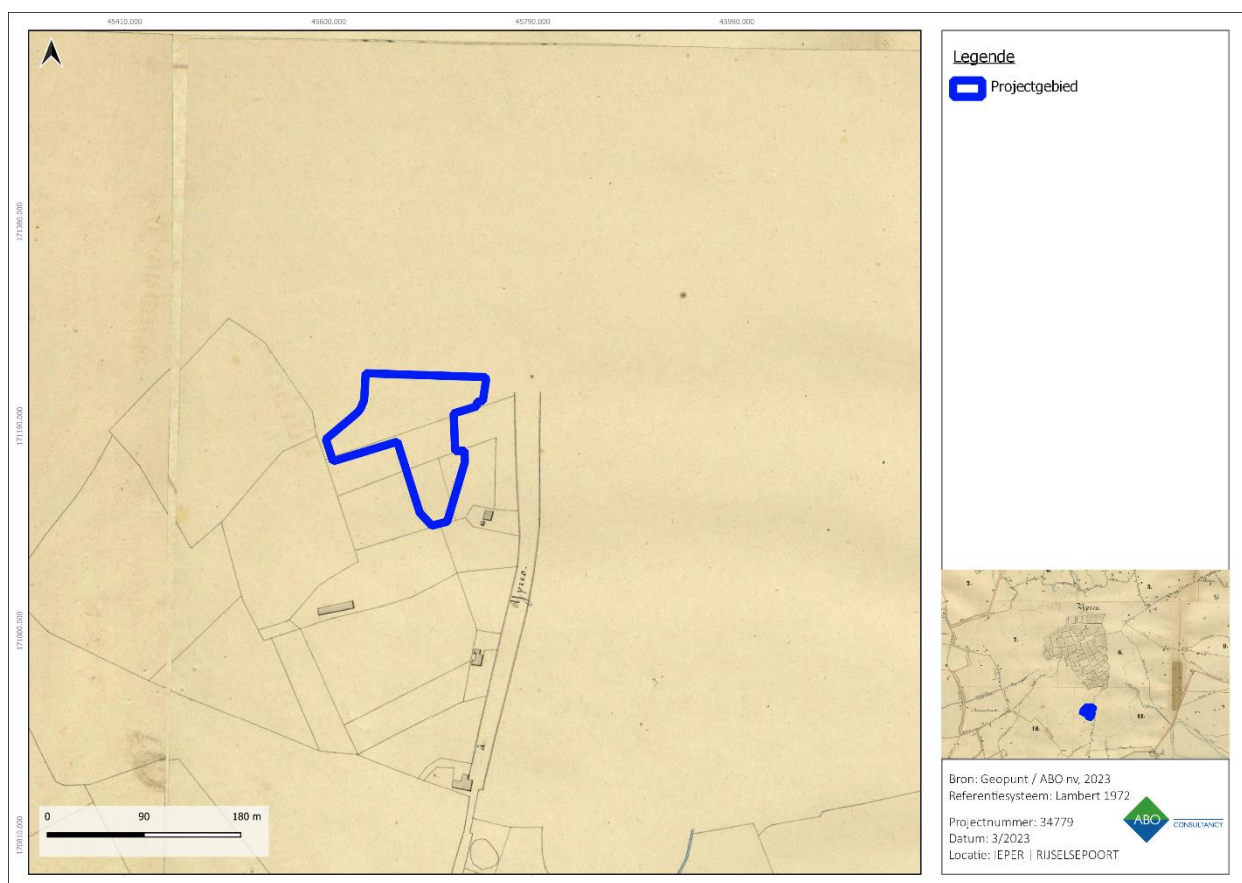
Figuur 41: Masse-kaart met aanduiding van het projectgebied

Figuur 42: Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied

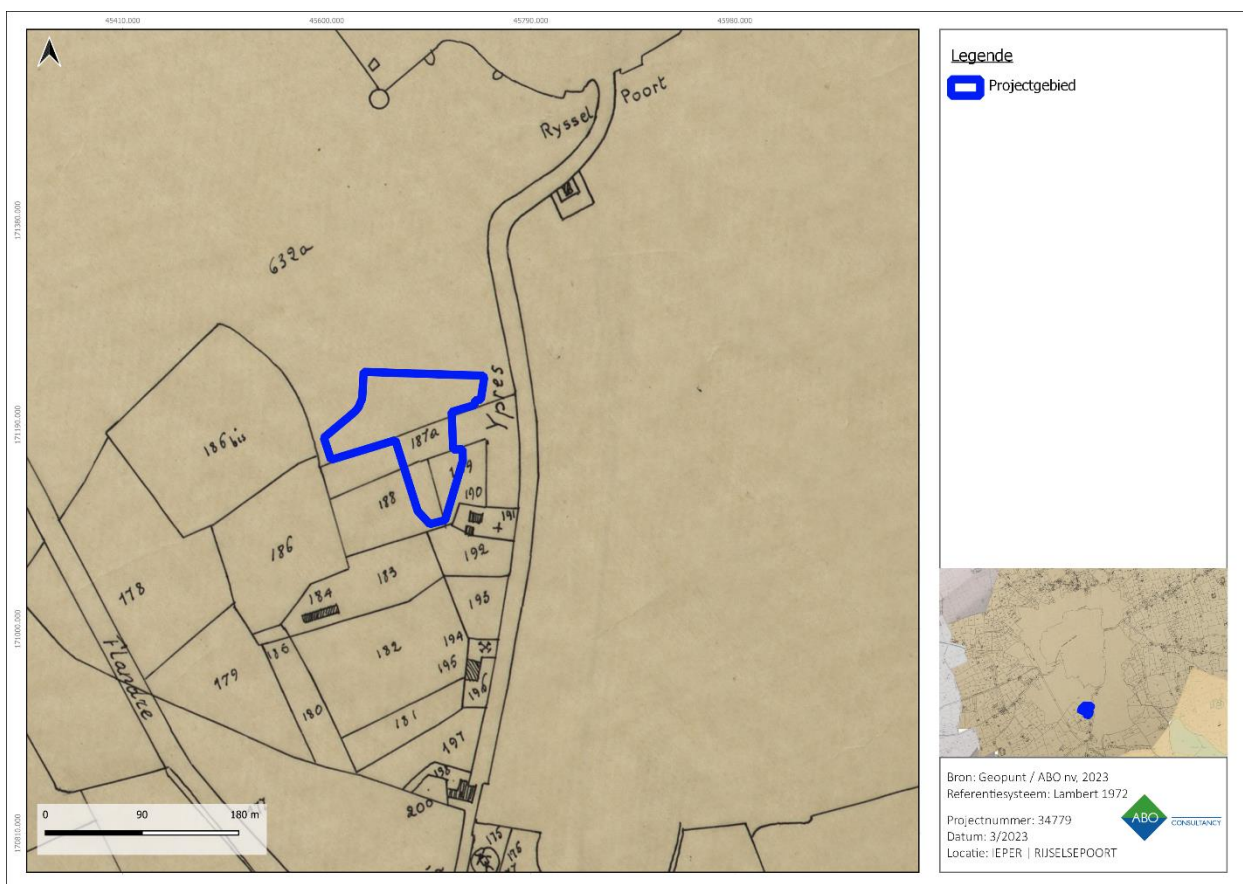
Figuur 43: Plan de la place d'Ypres en 1830 avec un pointillé du tracé des ouvrages de Vauban démolis par Joseph II en 1782. [blauw: projectgebied] (KBR, 2023).

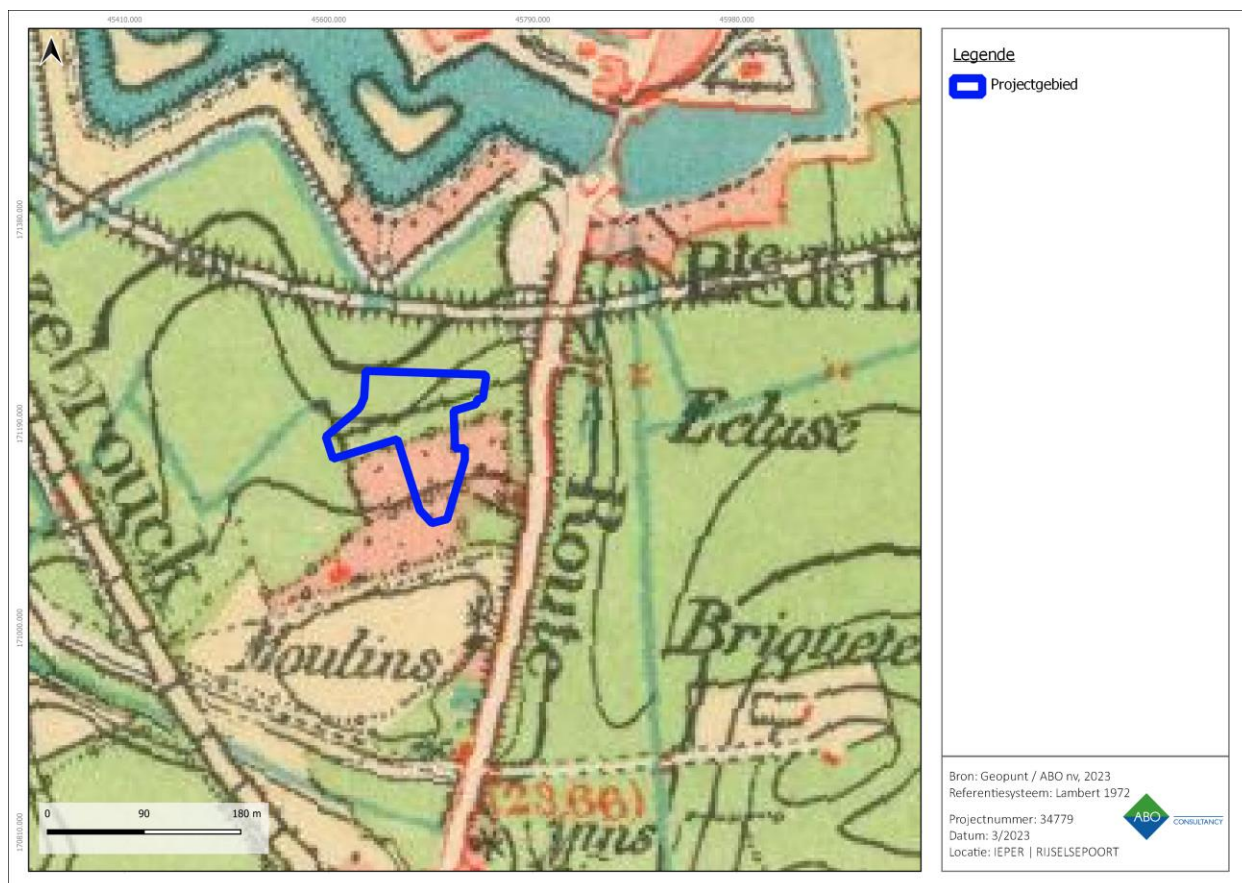
Figuur 44: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het projectgebied

Figuur 45: Vandermaelen-kaart met aanduiding van het projectgebied

Figuur 46: Popp-kaart met aanduiding van het projectgebied (Geopunt, 2023)

Figuur 47: Topografische kaart van 1873 met aanduiding van het projectgebied

4.4 IMPACT EERSTE WERELDOORLOG

Tijdens de Eerste Wereldoorlog heeft de **regio ten zuiden van Ieper zwaar onder vuur gelegen**. Hevige bombardementen door de Duitsers hebben hun sporen nagelaten op het landschap alsook het bodembestand. Het **huidige projectgebied is gelegen op een locatie die van groot strategisch belang was voor de Geallieerden**, en is bijgevolg dus **niet gespaard gebleven van de bombardementen**. Naar het einde van de oorlog toe werd de stad zelf compleet verwoest.

Tot en met de aanvang van de oorlog is er aan de topografische situatie om en rond het projectgebied niet veel veranderd. De topografische kaart uit 1904 (Figuur 48) vertoont veel gelijkenissen met die van 1873 (Figuur 47). Het grote verschil is dat de **noordelijke helft van het projectgebied nu duidelijk als akkerland gekarteerd staat**. Ook is er **meer lintbebouwing langs de kanten van de Rijselseweg** waarneembaar.

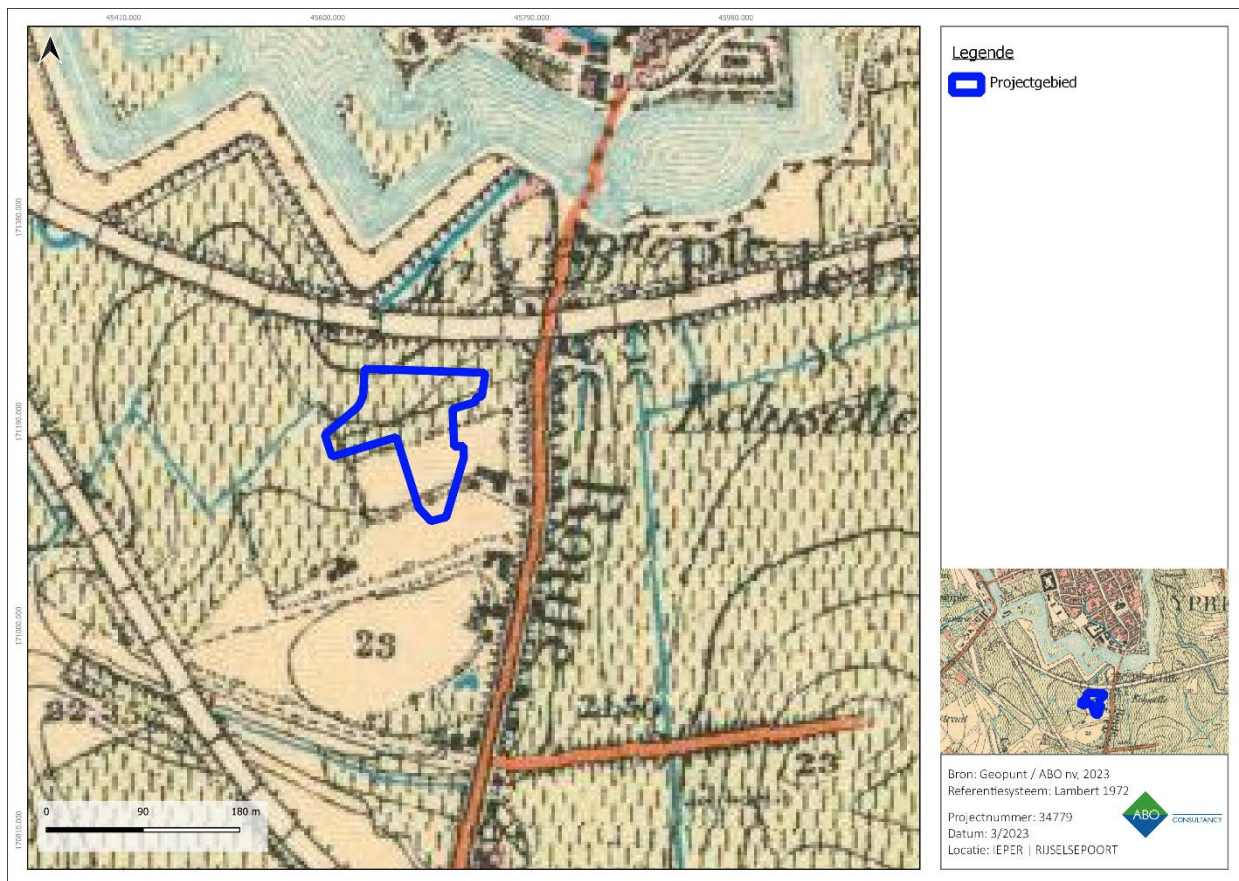
In het voorjaar van 1915 vond de **Tweede Slag om Ieper** plaats, ten oosten van de stad. Op nog geen maand tijd werden de Britse-Geallieerde troepen bijna een kilometer westwaarts teruggedrongen door de Duitsers, die voor de eerste maal het gebruik van chloorgas granaten inzetten. De frontlijn kwam dicht en dicht bij de stad Ieper te liggen, waardoor de nood voor ondersteunende verdedigingslinies bij de Britse-Geallieerde troepen hoog werd. Op de luchtfoto van augustus 1915 (Figuur 51) zijn duidelijk een aantal **verdedigende en ondersteunende loopgraaf stelsels** waarneembaar die tot de Britse-Geallieerde troepen behoren. Een **deel van die constructie loopt tevens doorheen de noordwestelijke hoek van het projectgebied**.

De situatie zoals ze dan was, na de Tweede Slag om Ieper, hield aan tot in het voorjaar van 1917. De trenchmap van april 1917 (Figuur 49) markeert nog geen enkele militaire infrastructuurwerken binnen of rondom het projectgebied. Een maand later, in mei 1917 (Figuur 50), werd op een maand tijd een enorme hoeveelheid aan zowel ondersteunende- alsook gevechtsgroeven en andere strategische infrastructuur aangelegd in de directe omgeving van het huidige projectgebied. Er liep eveneens **een loopgravenconstructie van west naar oost, dwars door het projectgebied**. In het voorjaar van 1917 werd er voor de derde keer een enorm offensief op poten gezet, ditmaal door de Geallieerden, om de Ieperboog te verruimen en meer terrein te winnen. Deze **Derde Slag om Ieper**, ook bekend als de **Slag bij Passendale**, werd uitgevochten op **ongeveer 5km ten oosten van het projectgebied**. Op een luchtfoto uit september 1917 (Figuur 52), genomen 2 maanden na de aanvang van de Derde Slag om Ieper, is duidelijk **de enorme verwoesting** te zien die in deze periode heeft plaatsgevonden. Er zijn een groot aantal **bomkraters** waarneembaar binnen de grenzen van het projectgebied.

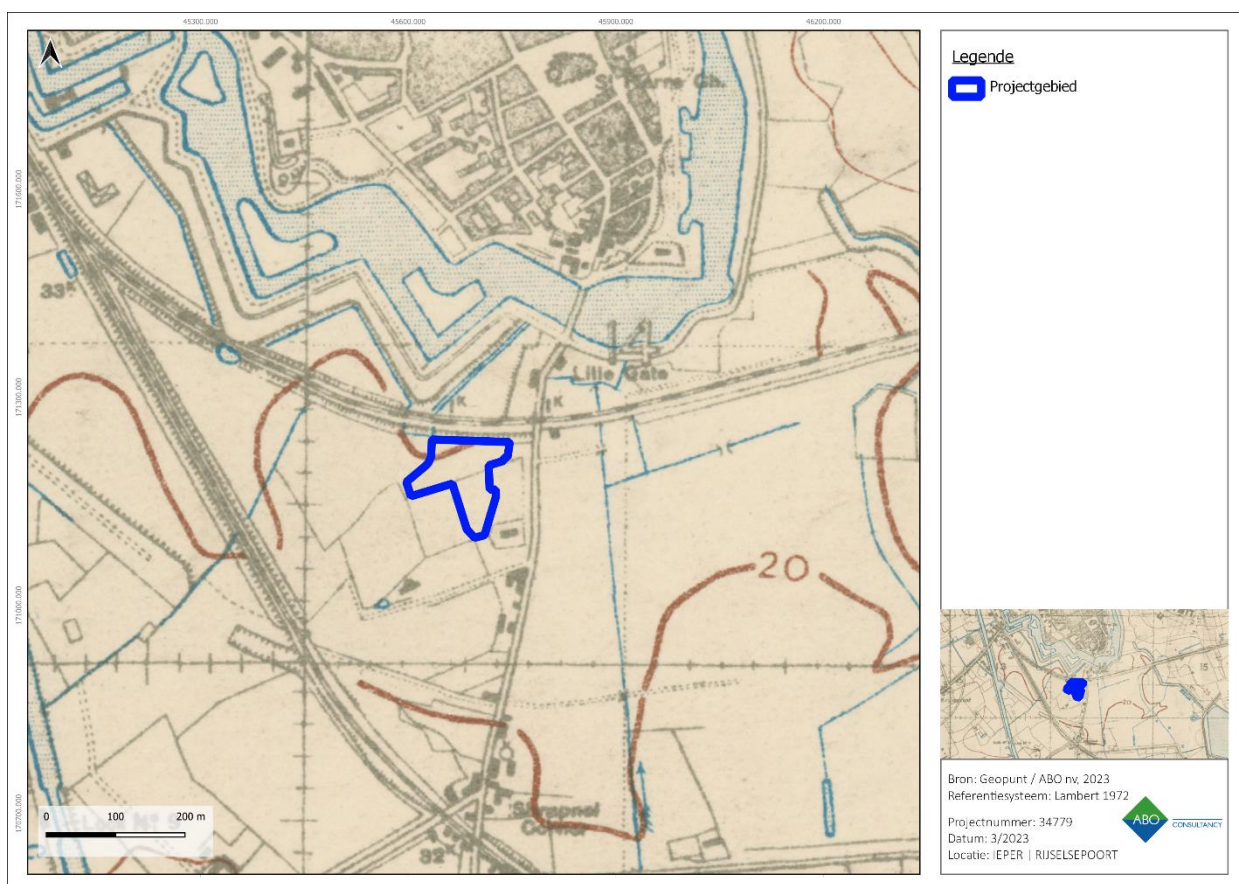
Tot slot vond in het voorjaar van 1918 er een vierde grote slag plaats, ditmaal met de Duitsers als aandrijvende kracht. Dit **voorjaarsoffensief** leidde ertoe dat de **frontlinie bijzonder dicht bij de stadskern** kwam te liggen, op slechts **800m ten oosten van het projectgebied** (langs de oostkant van de Verdronken Weiden). Op de luchtfoto uit juli 1918 (Figuur 53) kan men duidelijk waarnemen dat er opnieuw **loopgravenconstructies aangelegd werden op en rondom het huidige projectgebied**. Ditmaal zien we aanvallende loopgraven die richting het front lopen, en vertakken aan de Rijselseweg.

Van de (lint-)bebouwing langs de Rijselseweg die op de topografische kaart van 1904 zichtbaar was, blijft niets meer van over.

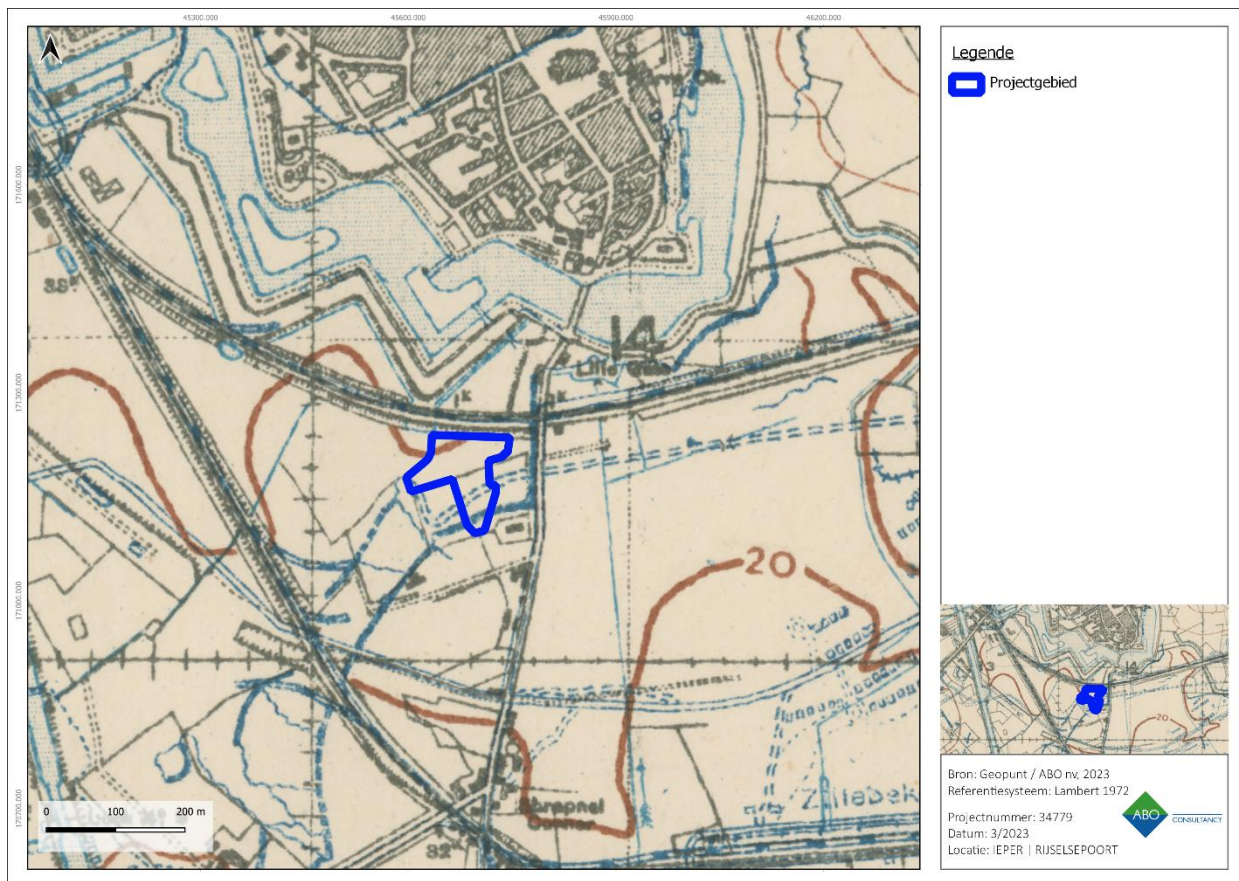
Hoewel de **oppervlakteschade binnen het projectgebied duidelijk enorm** was, kan hetzelfde niet gesteld worden voor de schade aan het bodembestand. Vele explosies veroorzaakten mogelijks een destructielaag in het archeologische bodemarchief, die voor gunstige bewaringscondities zorgde van ondergelegen sporen. Ook het hoogteverloop van het terrein is weinig veranderd doorheen de oorlog. De Isohypsens op de topografische kaart van 1904 komen zo goed als volledig overeen met de hoogteprofielen vandaag de dag, wat op zijn beurt **mogelijks kan wijzen op minimale verstoring van het bodembestand**.

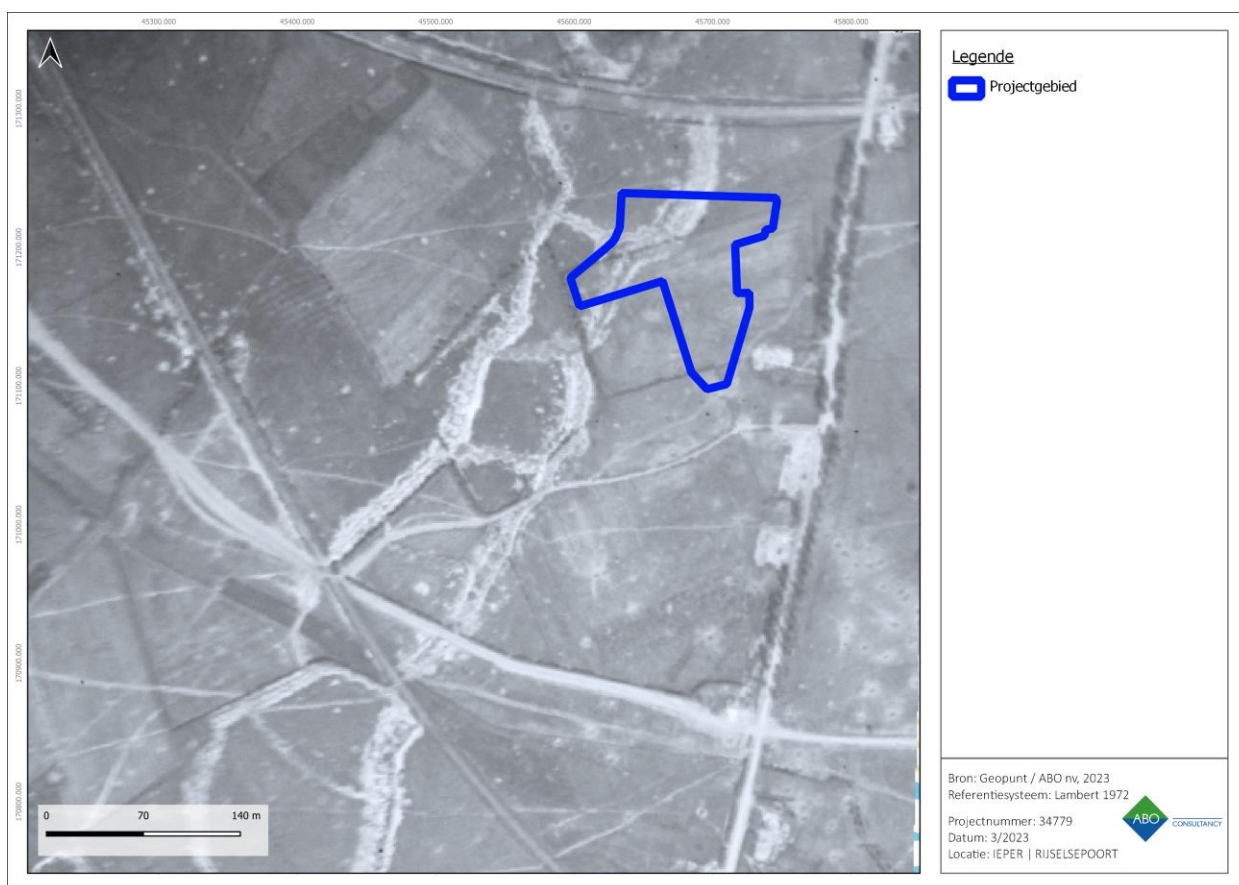
Figuur 48: Topografische kaart van 1904 met aanduiding van het projectgebied

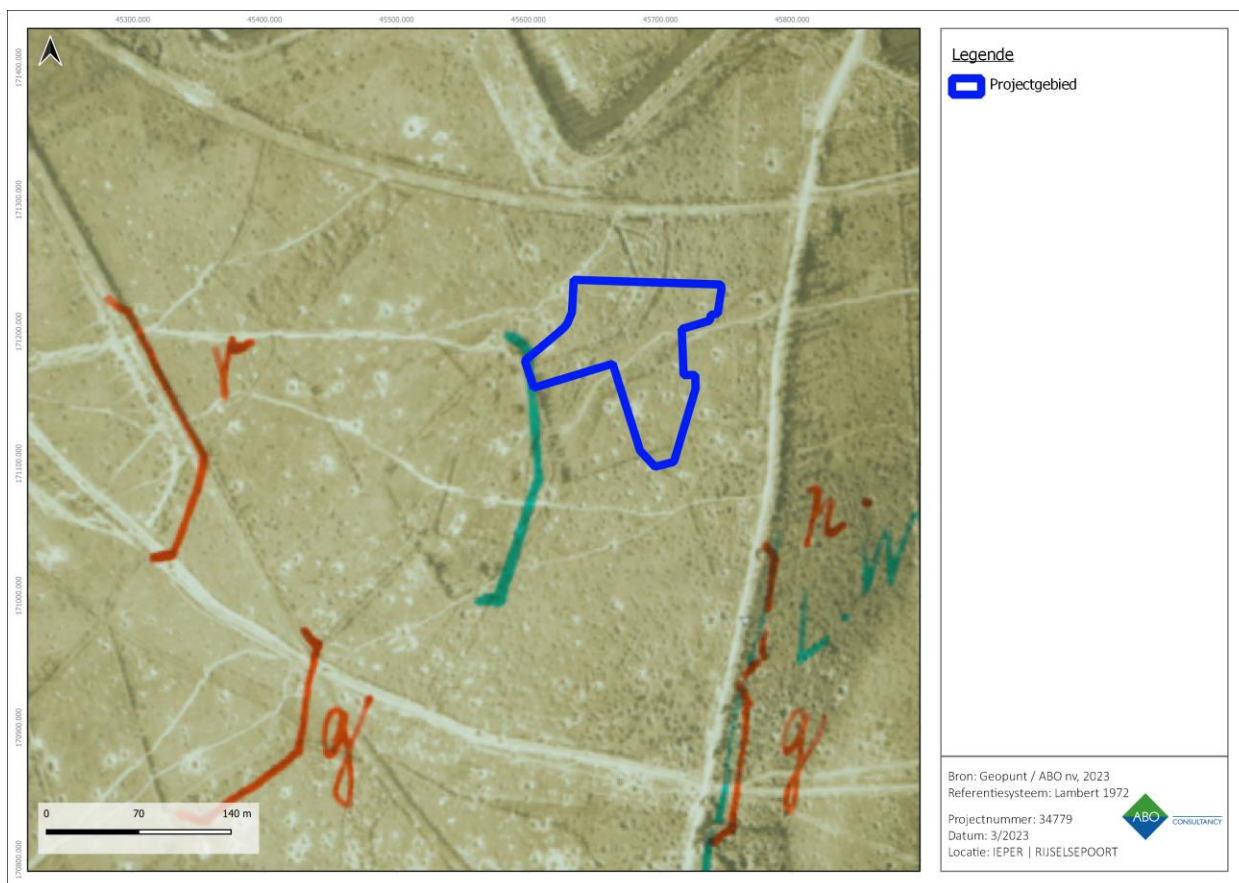
Figuur 49: Britse loopgravenkaart [April 1917] met aanduiding van het projectgebied
(National Library of Scotland, 2023)

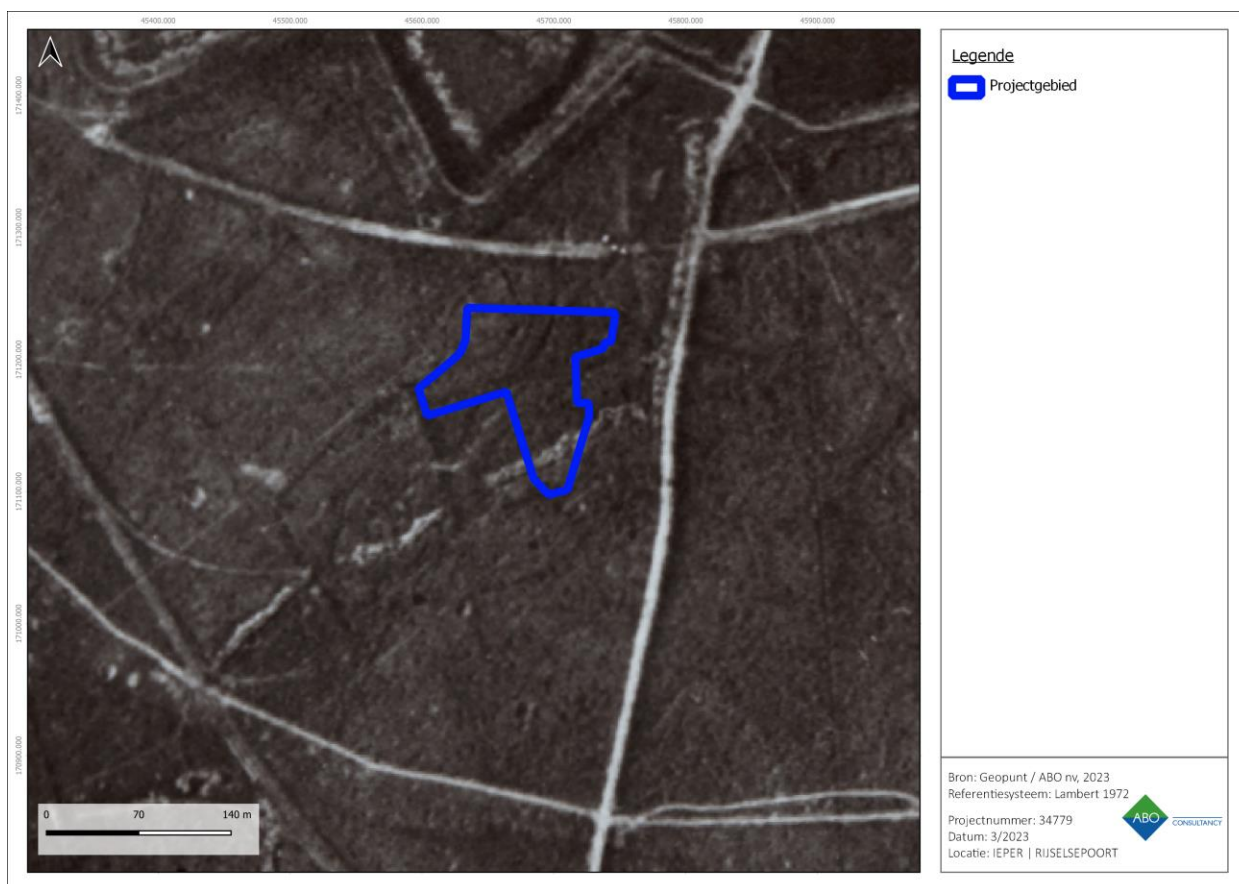
Figuur 50: Britse loopgravenkaart [Mei 1917] met aanduiding van het projectgebied (National Library of Scotland, 2023)

Figuur 51: Luchtfoto [Augustus 1915] met aanduiding van het projectgebied (Imperial War Museum, 2023)

**Figuur 52: Luchtfoto [September 1917] met aanduiding van het projectgebied
(In Flanders Fields Museum, 2023)**

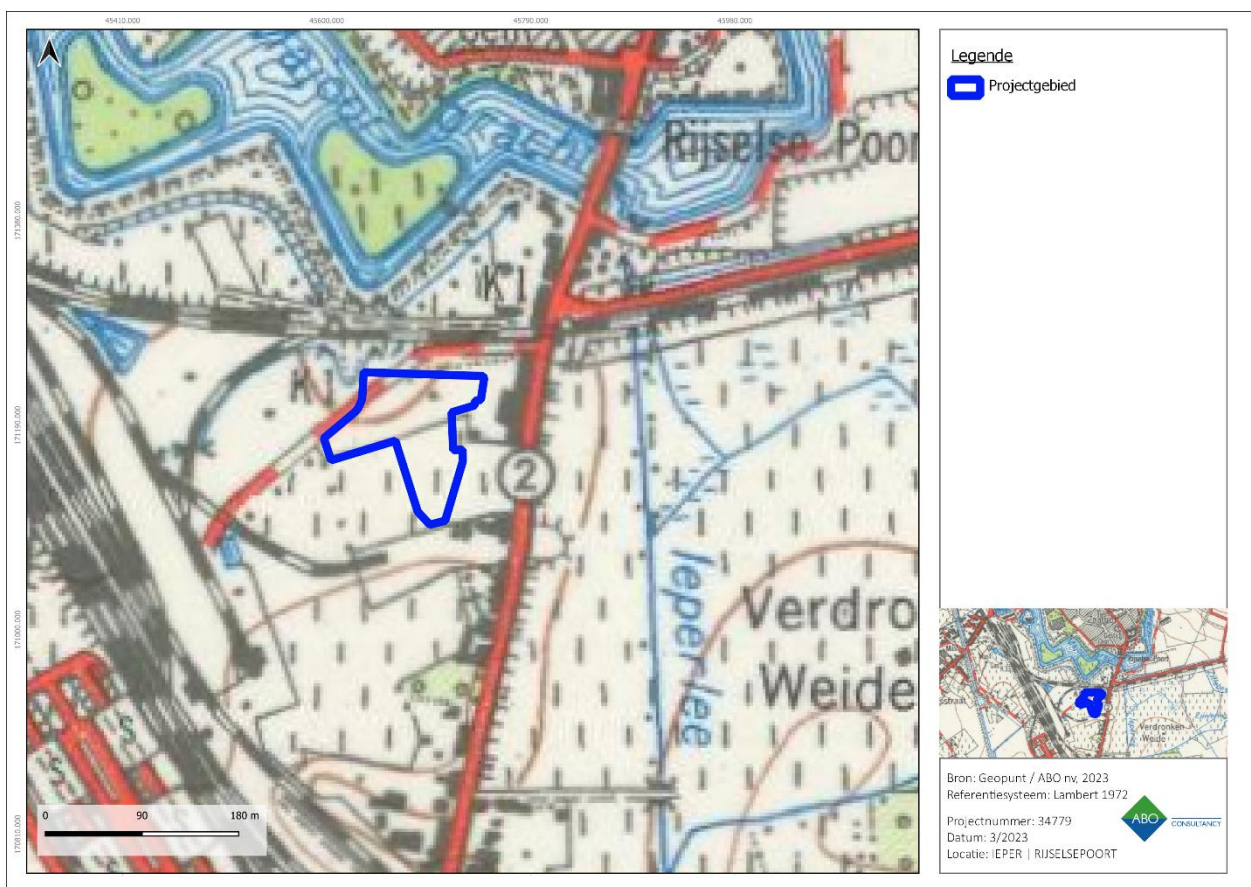
Figuur 53: Luchtfoto [Juli 1918] met aanduiding van het projectgebied (In Flanders Fields Museum, 2023)

4.5 RECENTE LANDSCHAPSVERANDERINGEN

Na de Eerste Wereldoorlog heeft het projectgebied een lange tijd dienst gedaan als akkerland. Zowel de topografische kaart uit 1969 (Figuur 54) en de orthofoto uit 1971 (Figuur 55) tonen een **open terrein zonder bebouwing** dat als landbouwgrond fungeerde. Tot en met 2000 blijft het projectgebied een open akkerland zonder bebouwing, echter is op de orthofoto uit 1988 (Figuur 57) en de topografische kaart van 1986 (Figuur 56) we waarneembaar dat de omgeving rondom het projectgebied verder bebouwd raakt.

Vanaf het jaar 2000 begint ook het projectgebied zelf verder te ontwikkelen. Op de orthofoto van 2000 (Figuur 58) is te zien dat eerst een **nieuwe weg** aangelegd wordt ten noorden en westen van het projectgebied. Dit is de **Rijselfsepoort**, die momenteel nog ongewijzigd is gebleven. Eveneens is op de orthofoto van 2000 ook te zien dat er opgravingen uitgevoerd werden op de Verdrongen Weiden.

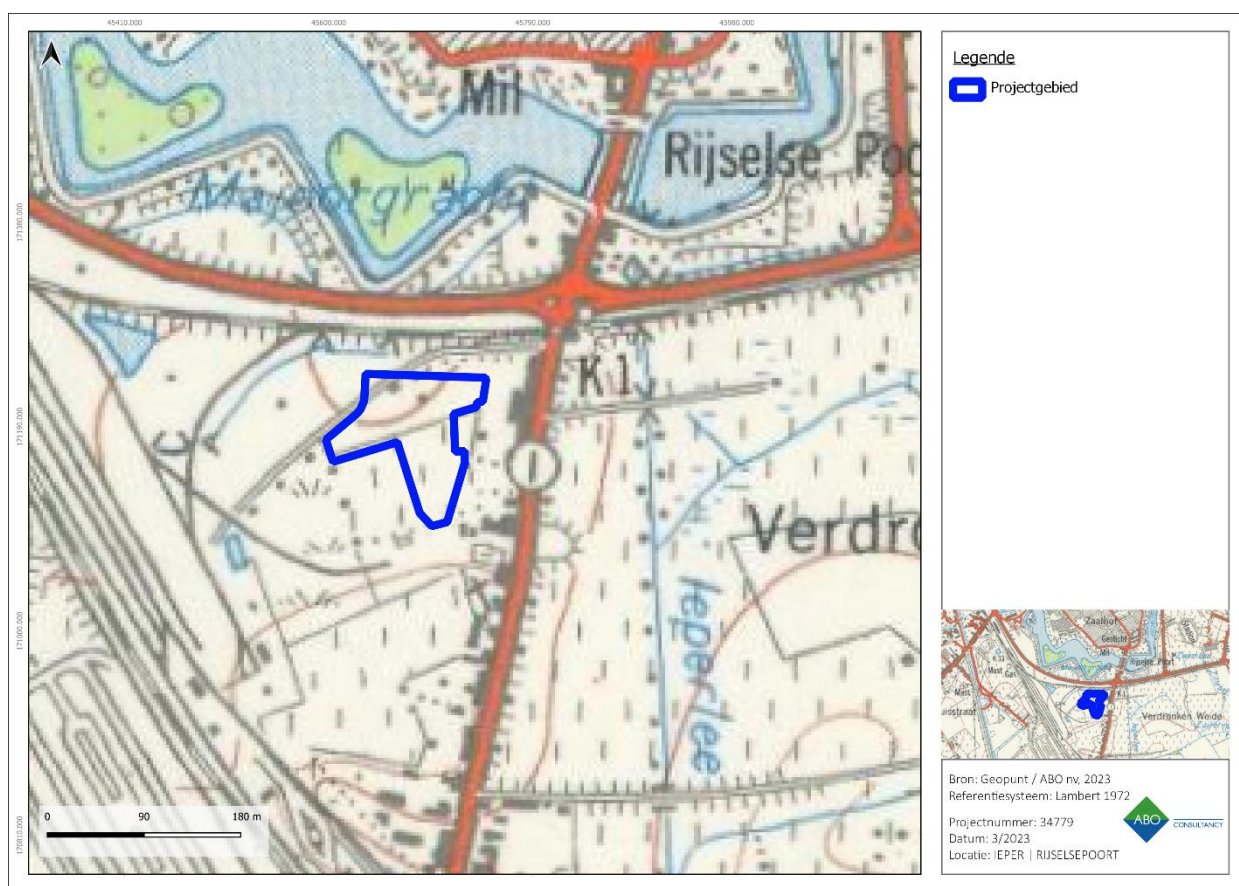
Tussen 2000 en 2005 (Figuur 59) werd het huidige gebouwencomplex op het projectgebied aangelegd. Voorheen is dit altijd open, onverstoord ruimte geweest sinds de 18de eeuw, mogelijks ook vroeger. Aanvankelijk was er enkel parking aan de westelijke en zuidelijke kant van het gebouw waar vandaag de LIDL in gevestigd is. In 2013 (Figuur 60) werd de **groene open ruimte ten noorden van het projectgebied ook verhard** en werden meer parkeerplaatsen voorzien. In 2014 (Figuur 61) werd dan ook nog eens de groene ruimte direct ten noorden van het projectgebied ingevuld met verharding die ten dienste zou staan als parking. Vanaf dan verandert er echter niets meer aan de situatie binnen en rondom het projectgebied. De meest recente orthofoto (Figuur 62) toont een gelijkaardig beeld met de foto uit 2014.

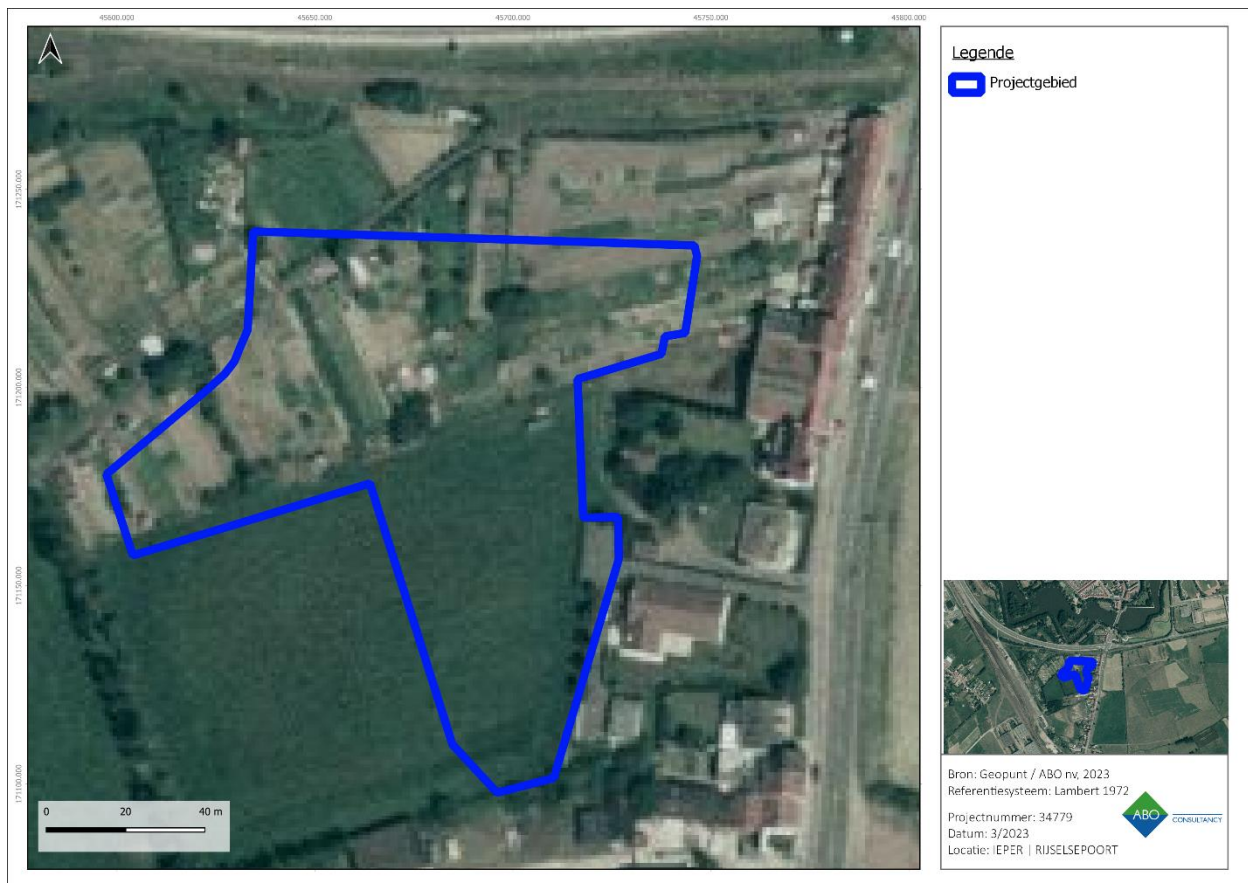
Figuur 54: Topografische kaart van 1969 met aanduiding van het projectgebied

Figuur 55: Orthofotomozaïek uit 1971 met aanduiding van het projectgebied

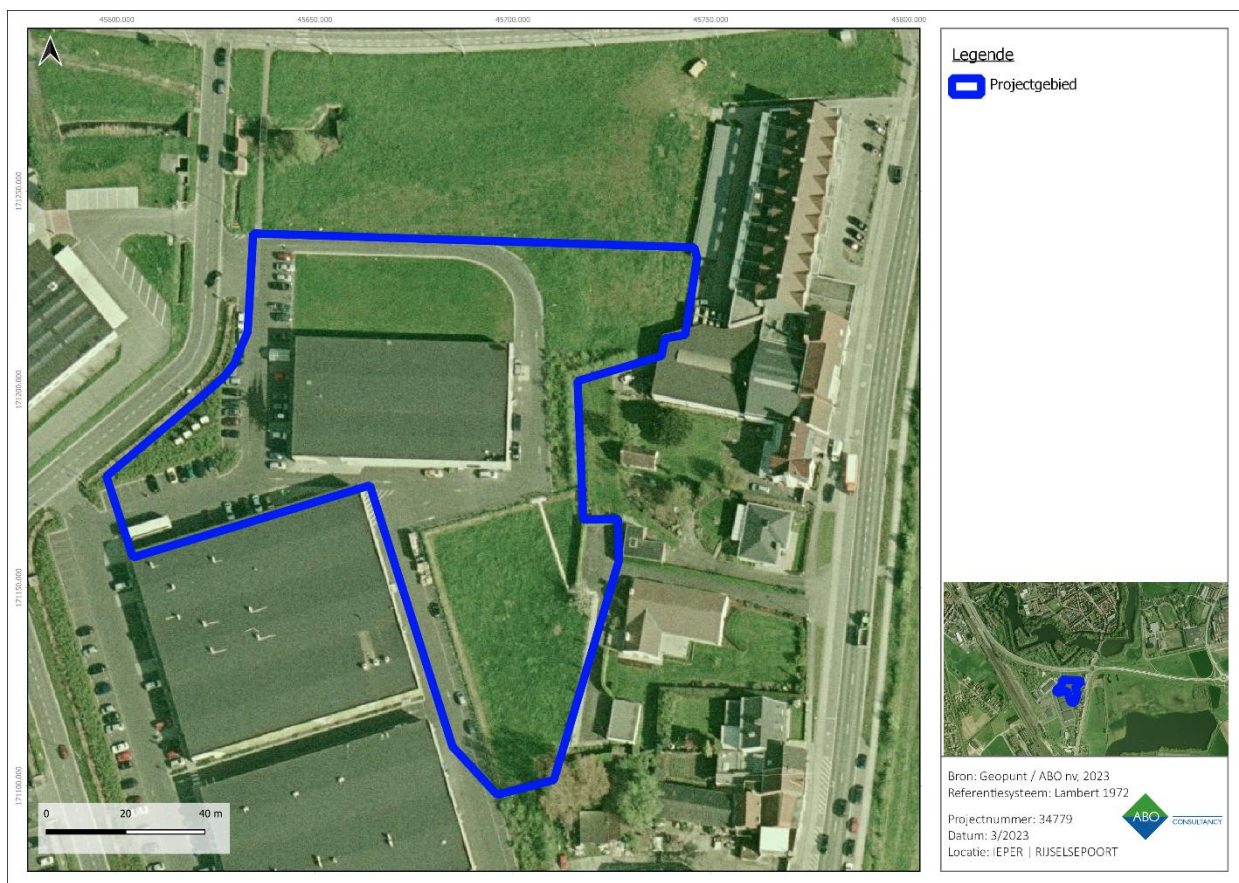
Figuur 56: Topografische kaart van 1986 met aanduiding van het projectgebied

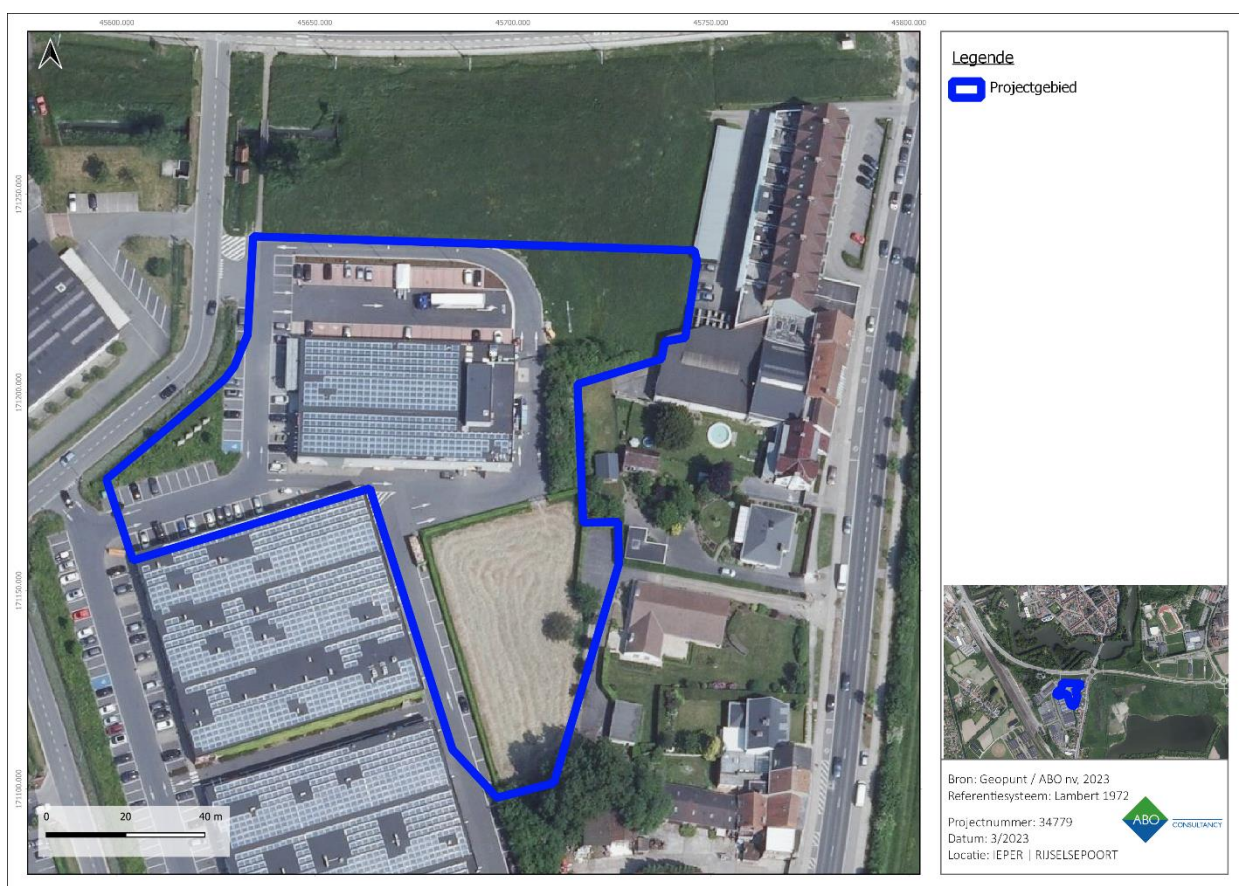
Figuur 57: Orthofotomozaïek uit 1988 met aanduiding van het projectgebied

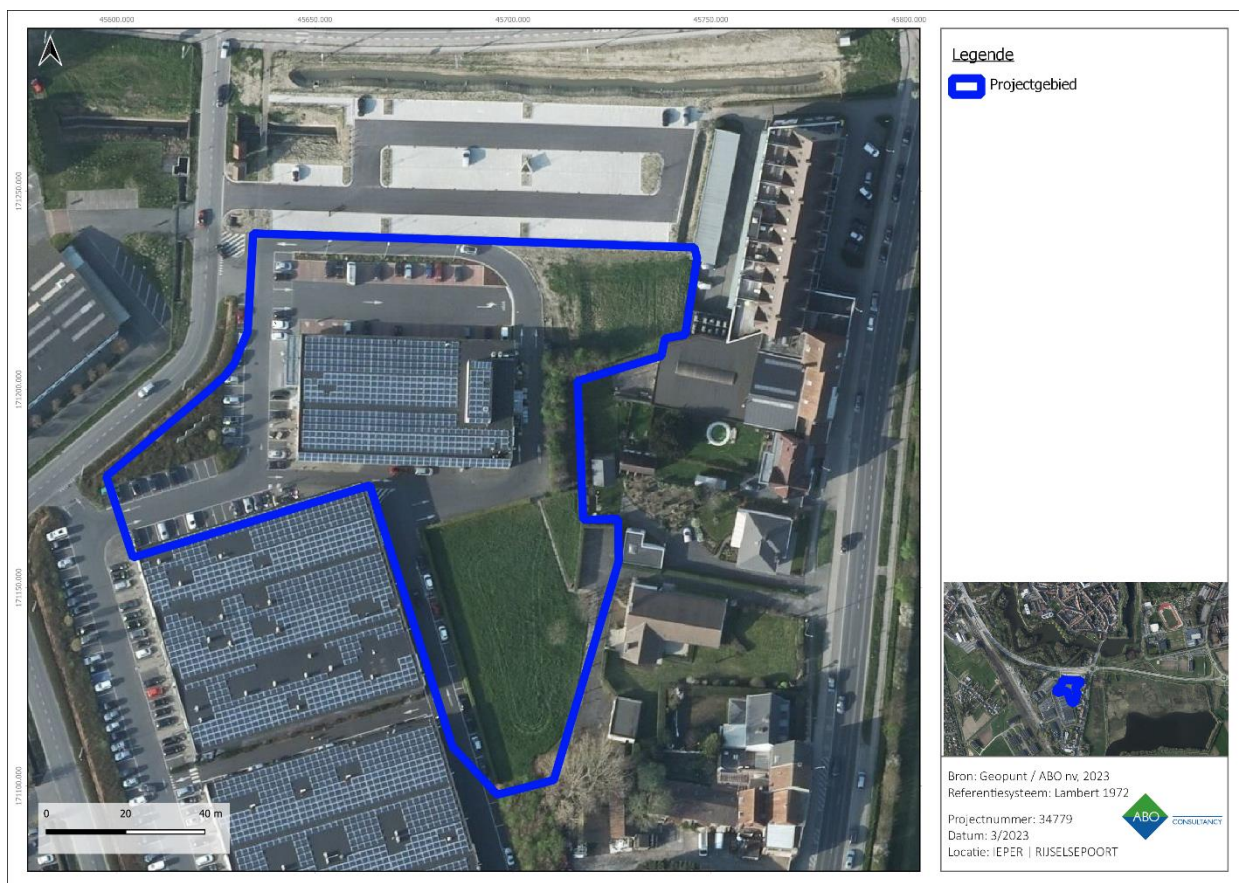
Figuur 58: Orthofotomozaïek uit 2000 met aanduiding van het projectgebied (blauw) en de opgravingen aan de verdronken wijden (gele pijl)

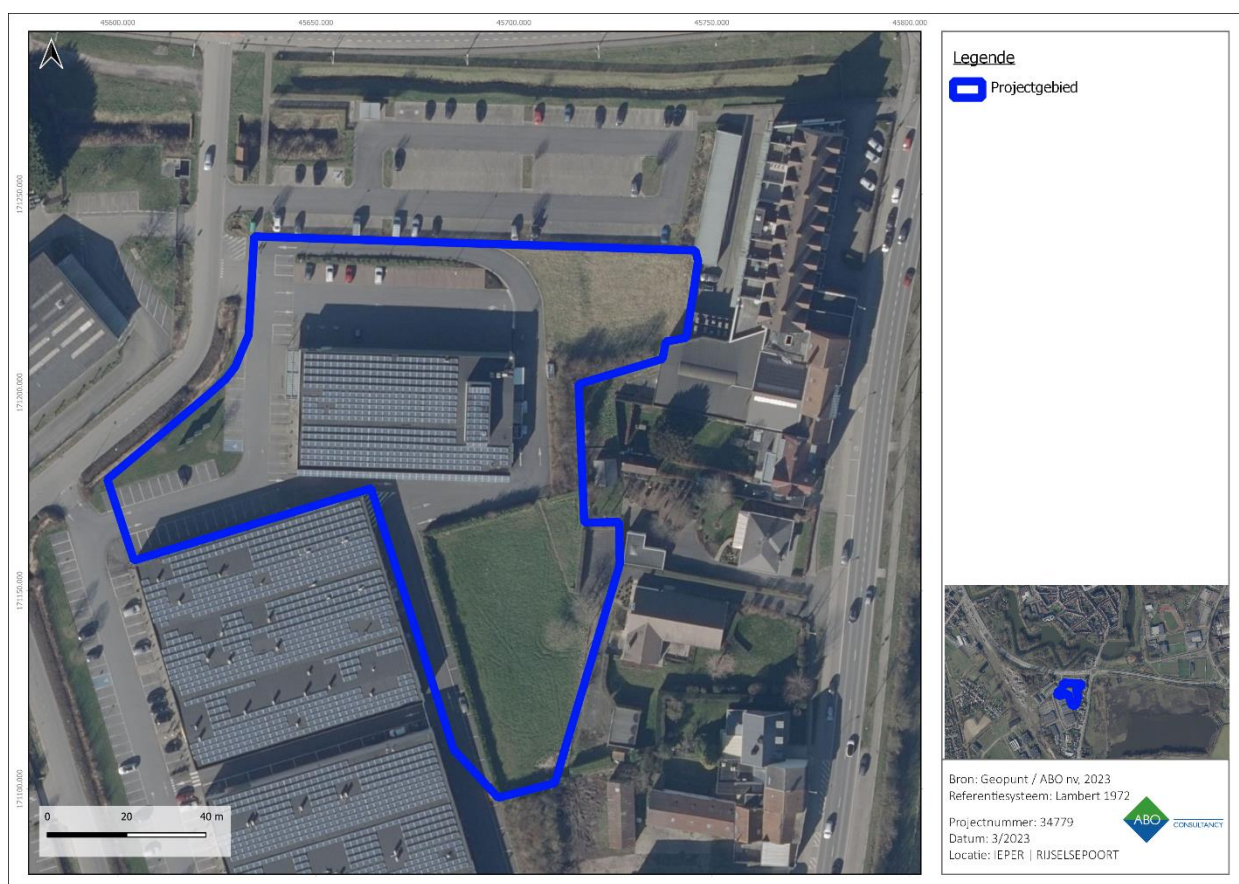
Figuur 59: Orthofotomozaïek uit 2005 met aanduiding van het projectgebied

Figuur 60: Orthofotomozaïek uit 2013 met aanduiding van het projectgebied

Figuur 61: Orthofotomozaïek uit 2014 met aanduiding van het projectgebied

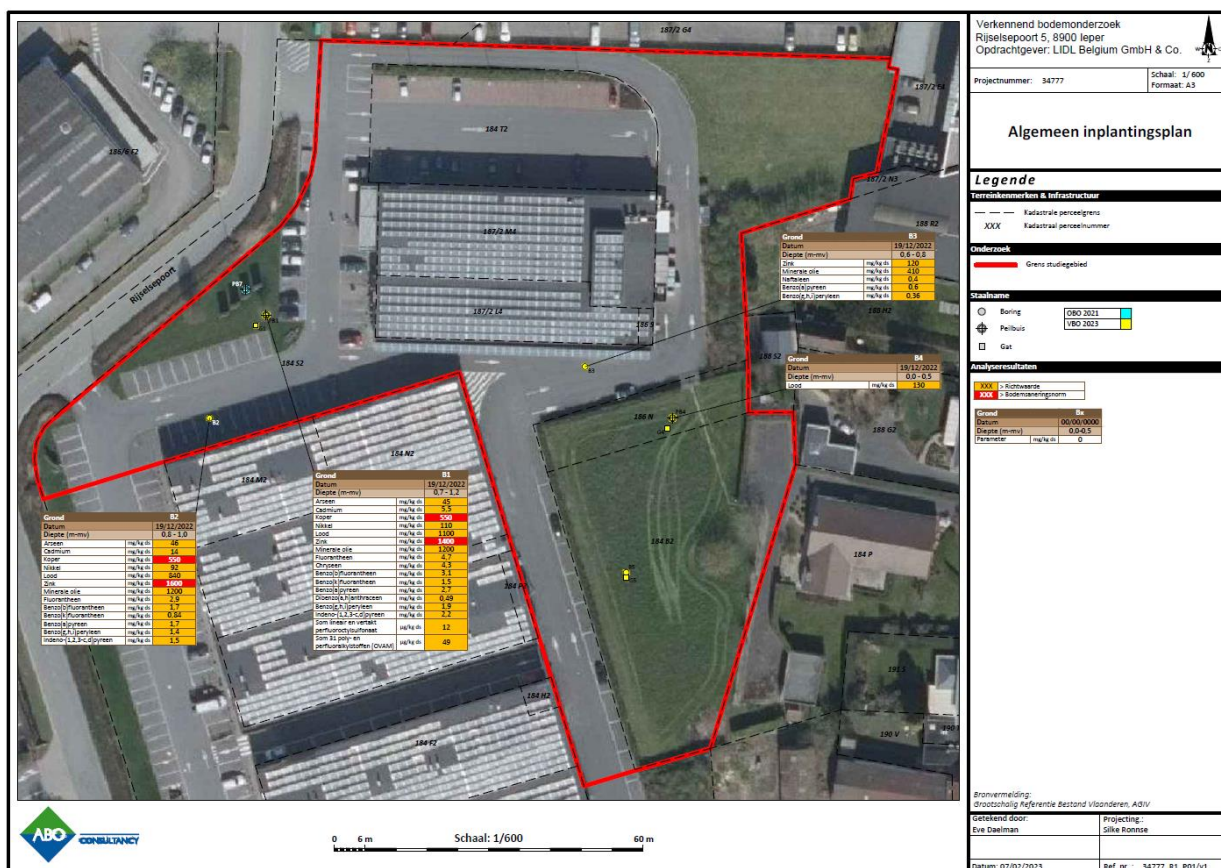

Figuur 62: Meest recente orthofotomozaïek met aanduiding van het projectgebied

MILIEUHYGIËNISCH BODEMONDERZOEK

In het kader van het bouwproject werden er ook een twee mechanische en een aantal handmatige boringen gezet in het kader van het milieuhygiënisch bodemonderzoek. Uit het onderzoek blijkt dat er mogelijk tot 1m-mv een steenpuinhoudende ophogingslaag/nivelleringslaag aanwezig met mogelijke verontreiniging. Landschappelijke boringen kunnen hier niet echt meer wijzen op een eventuele bewaring van bodemlagen met mogelijke archeologische resten. Hiervoor adviseren wij profielputtenonderzoek om de verstoring/bewaring van de bodem beter in kaart te brengen in functie van een kennispotentieel.

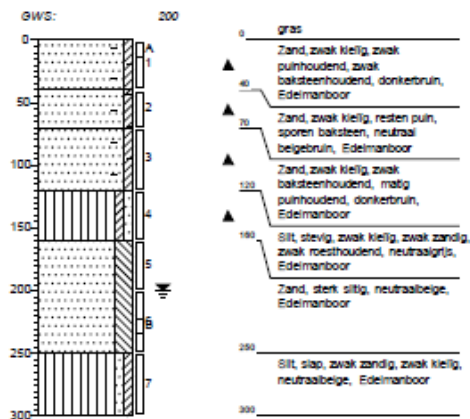
De vervuiling is wellicht historisch. Van 1951 tot 1974 werden er een schrootopslag/schrootverwerking geëxploiteerd. Van 1974 tot 2000 vond er houtbewerking plaats. Nadien werd het ingericht als winkelcentrum.

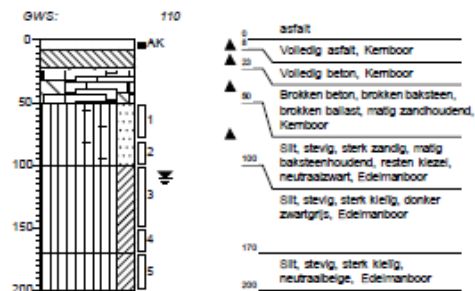
Figuur 63: locaties van de milieuhygienische boringen (ABO nv 2023)

Boring: B1

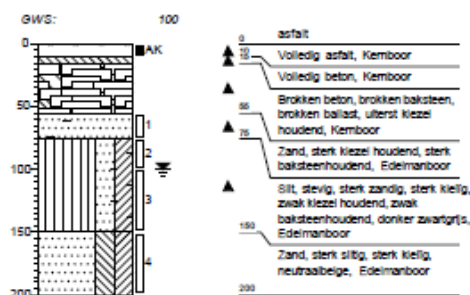
Datum: 19-12-2022

Boring: B2

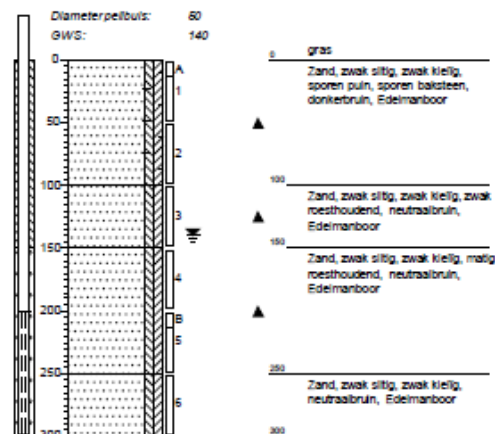
Datum: 19-12-2022

Boring: B3

Datum: 19-12-2022

Boring: P4

Datum: 19-12-2022

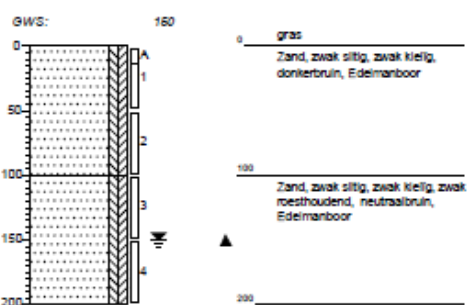

Projectnaam: Lidl Ieper
Projectcode: 34777

Boring: B5

Datum: 19-12-2022

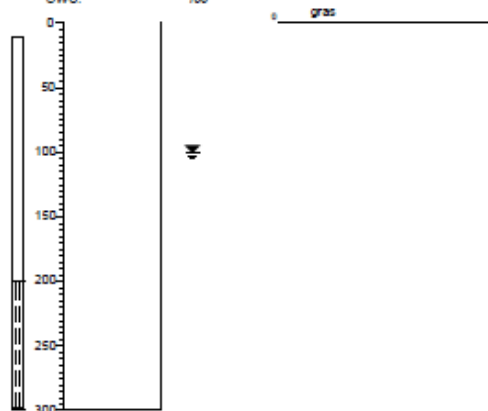

Boring: P7

Datum: 19-12-2022

Diameterpeilbuis: 32

GWS: 100

Figuur 64: Boorstaten (ABO nv 2023)

5 BESLUIT

Deze archeologienota werd opgemaakt door ABO nv naar aanleiding van de aanvraag voor een vergunning om een stedenbouwkundige ingreep uit te voeren door de initiatiefnemer. Het doel van dit onderzoek is driedelig. Ten eerste wordt op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten te verwachten zijn op het terrein. Ten tweede wordt nagegaan hoe goed deze archeologische resten bewaard zijn en in hoeverre ze bedreigd zijn door de geplande bouwwerken. Ten derde wordt nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is. Het antwoord op deze onderzoeksvragen luidt als volgt:

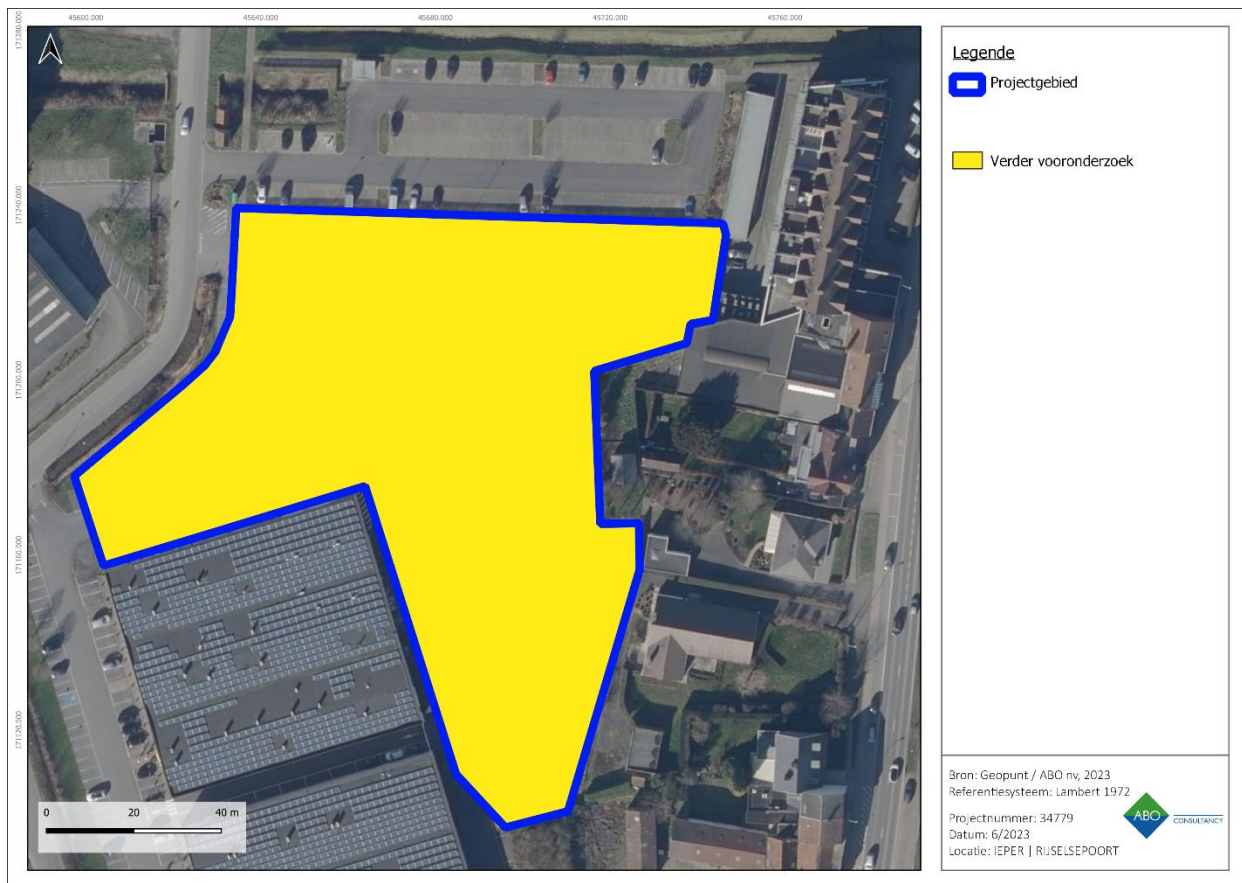
- Er zijn tijdens archeologische vooronderzoeken met ingreep in de bodem in de directe omgeving **sporen gevonden uit de Volle en Late Middeleeuwen, alsook de Nieuwe tijd**. De Middeleeuwse periode was hierbij het sterkst vertegenwoordigd. Er zijn **enkele sporen uit vroegere periodes** gekend (Gallo-Romeinse periode), maar deze zijn **sterk ondervertegenwoordigd**. Steentijd blijkt expliciet afwezig te zijn in de ruimere omgeving rondom het projectgebied en de stad Ieper. Verder zijn er ook enkele locaties gekend op basis van bijvoorbeeld cartografische bronnen, zoals enkele **windmolens meteen ten zuiden van het projectgebied**, alsook de locaties van **fortificaties uit de Nieuwe tijd** (Vaubanversterking). Op basis van deze informatie bestaat de kans om resten en/of sporen van menselijke aanwezigheid uit zeer uiteenlopende perioden aan te treffen ter hoogte van het projectgebied. Het kan op basis van dit bureauonderzoek gesteld worden dat er **een verhoogde verwachting is voor restanten uit de Middeleeuwse periode** en alles wat later volgt.
- Het projectgebied is **gelegen binnen de 'Uyterste Vesten'**, de Vol-Middeleeuwse stadsomwalling van de stad Ieper. Daarnaast is de locatie ook gekend als zijnde de plek waar **een deel van de verdwenen Sint-Michielsparochie gelegen heeft**. Opgravingen in de jaren '90 van vorige eeuw hebben een gedeelte van deze intact bewaarde wijk blootgelegd. **Het huidige projectgebied bevindt zich op minder dan 200m afstand van deze opgegraven archeologische site**. Het projectgebied **grenst** ten oosten ook aan de Rijselseweg te Ieper aan de Twaalf Apostelen (CAI 152754). Hier werd tijdens een noodopgraving Laatmiddeleeuwse bewoning aangetroffen te relateren aan de Sint_Michielswijk; Mogelijk loopt dit door in het projectgebied. **De aard, bewaring en datering moet door een vooronderzoek met ingreep in de bodem worden geverifieerd**.
- Uit historisch en landschappelijk onderzoek blijkt dat het projectgebied reeds **voor een groot gedeelte onbebouwd was en in gebruik was als landbouwgebied vanaf de Late middeleeuwen**. Nadat de Sint-Michielswijk verwoest werd is deze nooit heropgebouwd geweest en is de locatie van het **projectgebied vermoedelijk altijd open ruimte geweest**. Betrouwbare historische kaarten, die de aanwezigheid van de open ruimte bevestigen, gaan slechts terug tot het begin van de 18de eeuw. Landschappelijk gezien is het projectgebied gelegen op een hoogte van +22m-TAW. Er werd het bodemtype Ldp(o) gekarteerd binnen het gehele projectgebied. Het projectgebied zelf is **gelegen in de alluviale vlakte van de Ieperlee rivier**, ten noorden van een van de uitlopers van de Vlaamse heuvelrug. De landschappelijke ligging van het projectgebied brengt **geen verhoogde archeologische verwachting met betrekking tot de steentijden** met zich mee. De Quartaire sedimenten bestaan uit **type 3a**, wat erop wijst dat er **alluviale processen** doorheen het laat-pleistoceen en het holoceen hebben plaatsgevonden (Ieperlee rivier). Bodemtype Ldp(o) is **een vrij tot zeer vochtige bodemsoort**, waar zandleem tot leem sedimenten voorkomen. Dit maakt dat de kans op bewaring van eventueel aanwezig erfgoed uit de steentijden klein is. Het is echter nooit compleet uit te sluiten dat er erfgoed uit deze periode aanwezig zou kunnen zijn. Omliggend rondom het projectgebied is in de ruime omgeving het bodemtype **OB** gekarteerd, wat wijst op intensieve antropogene verstoring van de bodem. **De huidige toestand wijst er echter op dat er mogelijks een nivellering heeft plaatsgevonden, hoewel dit niet bevestigd kan worden**. De topografische kaarten uit 1873 tot 1986 tonen een terrein aan dat lichtjes afhelt van zuid naar

noord, met ongeveer 1m verschil tussen 18 en 19 meter. Echter is op de hoogteprofielen te zien dat vandaag de dag het terrein **volledig vlak is**, wat waarschijnlijk kan verklaard worden door de **slechts zeer recente bebouwing van het projectgebied** (2005).

- Door de aard van de geplande werken die de initiatiefnemer plant uit te voeren wordt over het algemeen een hoge graad van verstoring verwacht (>100 cm-mv) over 93% van de oppervlakte binnen het projectgebied (9.818m²). Hierdoor wordt de kans dat potentiële archeologische resten verstoord worden als reëel beschouwd, afhankelijk van de al dan niet aanwezigheid van een nivelleringslaag of verstoringen door eerdere bebouwing.
- **Op basis van de bovenstaande argumenten wordt besloten dat er een hoog potentieel tot kennisvermeerdering is voor het projectgebied.**

De huidige bureaustudie is niet afdoende omwille van enerzijds het hoog archeologisch potentieel in de ruimere omgeving op en rondom het projectgebied en anderzijds de ongekende bewaringstoestand van de bodemopbouw binnen het projectgebied. Deze vaststelling doet ons concluderen dat verder archeologisch onderzoek aan te raden is en wordt er aldus gepleit voor een **archeologisch vooronderzoek** voor het projectgebied zodoende omkaderd in het Programma van Maatregelen.

Het gehele onderzoek betreft een traject met uitgesteld onderzoek omwille van economische redenen.

Figuur 65: Overzicht van het archeologisch advies met betrekking tot het projectgebied

6 BIBLIOGRAFIE

Cartografische bronnen

Kaart van Villaret, Institut National de l'Information Géographique et Forestière, Sint-Mande (France), CH 292, uitgegeven in 1745, schaal 1:14.400.

Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden voor Zijn Koninklijke Hoogheid de Hertog Karel Alexander van Lotharingen, Jozef Jean François de Ferraris, Koninklijke Bibliotheek van België, uitgegeven in 1770-1778, schaal 1:11.520 herleid naar 1:25.000.

Atlas Cadastral parcellaire de la Belgique, Philippe-Christian Popp, uitgegeven in 1842-1879, schaal 1:5000.

Atlas van de Buurtwegen, opgesteld naar aanleiding van de wet op de buurtwegen van 10 april 1841, schaal 1:2.500 (overzichtsplannen schaal 1:10.000).

Topografische kaart van België, Philippe Vandermaelen, uitgegeven in 1846-1854, schaal 1:20.000.

Geopunt Vlaanderen, Orthofoto's 1971, 1979-1990, 2002-2003, 2014, 2015, 2016, 2020, *Rijselfeepoort, Ieper* [online], <http://www.geopunt.be> (geraadpleegd op 07/03/2023)

Topografische kaarten, 1873, 1904, 1939, 1969, 1981, 1989, *Rijselfeepoort, Ieper* [online], www.cartesius.be, (geraadpleegd op 07/03/2023)

Publicaties

Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Historische stadskern van Ieper [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/140005> (Geraadpleegd op 02-03-2023).

Dewilde M. & Van Bellingen S. 2001. Excavating a Suburb of Medieval Ypres (Belgium). Evidence for the Cloth Industry, in: Dewilde, M, Eryvnc, A, Wielemans, A (eds.), *Ypres and the Medieval Cloth Industry in Flanders. Archaeological and Historical Contributions*. Archeologie in Vlaanderen Monografie, 2, 57-76.

Dewilde, M. & Wyffels K. 2001. "De XII-Apostelen. Archeologisch noodonderzoek langs de Rijselfeeweg te Ieper (W.-VI.)", *Archeologia Mediaevalis* (23), 88.

Dewilde, M. & Wyffels K. 2001. "Archeologisch onderzoek in de "Verdrongen Weiden" -Ieper (W.-VI.)", *Archeologia Mediaevalis* (23), 89-90.

Matthijs 2000, Quartairgeologische Kaart van België, Vlaams Gewest, Verklarende tekst bij het Kaartblad (27-28-36) Proven-Ieper-Ploegsteert (1/50.000), in opdracht van Ministerie Vlaamse Gemeenschap, Departement EWBA Administratie Economie, Afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie.

Jacobs P., De Ceukelaire M., Stevens E. & De Geyter G. 2001, Toelichting bij de geologische kaart van België. Vlaams gewest. Kaartblad 27-28-36. Proven-Ieper-Ploegsteert (Schaal1: 50 000), in opdracht van Ministerie Vlaamse Gemeenschap, Departement EWBA Administratie Economie, Afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie

Mus O. 1981: Opgraving van een middeleeuwse toren van de Ieperse vesting, in *Archeologia Mediaevalis*, 6-7/03/1981, p.22-24.

Mus O. 1998. L'évolution de la ville d'Ypres depuis l'origine jusqu'à 1400 In: Dewilde, M., Eryvnc, A. & Wielemans, A. (eds.), *Ypres and the medieval cloth industry in Flanders*, 43-56.

Mus O. 2010. De Geschiedenis van de Middeleeuwse grootstad Ieper: Van Karolingische villa tot de destructie in 1914, 92 p.

Termote J. 1988, Ieper: onderzoek van de Leeuwentoren, *Westvlaamse Archaeologica*, 4, 1, p.32.

Van Bellingen, Dewilde & Mus. 1993. *De Verdwenen Sint-Michielswijk te Ieper (prov. West-Vlaanderen) interimverslag 1993*, *Archeologie in Vlaanderen*, Vol. III, pp. 255-280.

Van Bellingen & Dewilde. 1994. *De Verdwenen Sint-Michielswijk te Ieper (prov. West-Vlaanderen) interimverslag 1994*, *Archeologie in Vlaanderen*, Vol. IV, pp. 149-167.

Van Ranst E. & Sys C. 2000, Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart (Schaal 1:20 00), Gent.